

Редакційна колегія:
КІРСЄВ О.І. (голова),
БУРЯК С.В., БАЖАЛ Ю.М., ГАЙДАР Є.Т.,
ГАЛЬ В.М., ГАЛЬЧИНСЬКИЙ А.С., ГЕЄЦЬ В.М.,
ГРЕБЕНІК Н.І., ГРУШКО В.І., ДОМБРОВСЬКИ Марек,
ІЛАРІОНОВ А.М., КРАВЕЦЬ В.М.,
КРОТЮК В.Л., КРЮЧКОВА І.В.,
ЛАНДІНА Т.В., МАТВІЄНКО В.П.,
МЕЛЬНИЧУК М.О., МІЩЕНКО В.І.,
МОРОЗ А.М., ОСАДЕЦЬ С.С.,
ПАЛАМАРЧУК А.Б., ПАСІЧНИК В.В.,
ПАТРИКАЦ Л.М., ПЕТРИК О.І.,
ПОДОЛЄВ І.В., РАЄВСЬКИЙ К.Є.,
РИЧАКІВСЬКА В.І., САВЛУК М.І., САВЧЕНКО А.С.,
СЕНИЩ П.М., СМОВЖЕНКО Т.С., ФЕДОСОВ В.М.,
ХОФФМАНН Лутц, ШЕВЦОВА О.Й.,
ШЛАПАК О.В., ШУМИЛО І.А.,
ЮЩЕНКО В.А., ЯРЕМЕНКО С.О.,
ЯЦЕНЮК А.П.

Номер підготовлено редакцією
періодичних видань НБУ

Головний редактор
ПАТРИКАЦ Л.М.

Заступник головного редактора
КРОХМАЛЮК Д.І.

Відділ з випуску журналу "Вісник НБУ"
Начальник відділу **ПАПУША А.В.**

Заступник начальника відділу **ГАВРИЛЕНКО З.А.**

Редактор з питань бухгалтерського обліку,
розрахунків та інформаційно-програмного
забезпечення **КОМПАНИЄЦЬ С.О.**

Редактор з питань валютного регулювання
та міжнародних банківських зв'язків **БАКУН О.В.**

Головний художник **КОЗИЦЬКА С.Г.**

Літературний редактор **КУХАРЧУК М.В.**

Дизайнери **ПЛАТОНОВА Н.Г., ХАРУК О.В.**

Коректори **СІЛЬВЕРСТОВА А.І.,
ПОНУР Л.О.**

Оператор **ЛИТВИНОВА Н.В.**

Реклама і розповсюдження:

ГРЕБІШКОВ В.І., ФЕСЕНКО Н.М.

Фото **НЕГРЕБЕЦЬКОГО В.С.**

Черговий редактор
ПАПУША А.В.

Адреса редакції:

просп. Науки, 7, Київ-28, 03028, Україна
тел./факс: (044) 264-96-25
тел.: (044) 267-39-44

E-mail: litvinova@bank.gov.ua

Журнал зареєстровано Держкомвидавом України
09.06.1994 р., свідоцтво КВ № 691

Засновник і видавець:

Національний банк України.

Адреса: вул. Інститутська, 9, Київ-8, 01008, Україна

Журнал рекомендовано до друку

Вченою радою Київського національного
економічного університету

Публікації в журналі Вищою атестаційною комісією
України визнано фаховими

Видається у комплекті з додатком "Законодавчі
і нормативні акти з банківської діяльності"

Передплатний індекс 74132

Дизайн

Редакція періодичних видань НБУ

**Надруковано з готового оригінал-макета
відділом видавничого обслуговування**

Господарсько-експлуатаційного управління НБУ

Адреса друкарні:

просп. Науки, 9, Київ-28, 03028, Україна

Формат 60 × 90 / 8. Друк. офсетний.

Фіз. друк. арк. 9.0

Умовн. друк. арк. 9.0. Обл.-вид. арк. 8.8

Тираж 2000 прим.

При передруку матеріалів, опублікованих у журналі,
посилання на "Вісник Національного банку України"
обов'язкове. Редакція може публікувати матеріали в
порядку обговорення, не поділяючи думку автора.
Відповідальність за точність викладених фактів несе
автор, а за зміст рекламних матеріалів —
рекламодавець.

© Вісник Національного банку України, 2004

Вісник Національного банку України

9/2004

*Щомісячний науково-практичний журнал
Національного банку України*

Видається з березня 1995 року

№ 9 (103) ♦ Вересень 2004

Здано до друку 26.08.2004 р.

*Восьму річницю грошової
реформи Україна зустрічає
з оновленими грошовими
знаками власного виробництва
з найвищим рівнем захисту*

Під надійним захистом

Завоювати і втримати клієнта, поліпшити якість обслуговування та розширити асортимент послуг — це завдання, які сьогодні постали перед банками. Водночас питання оптимального вкладення грошей у нові сервіси також залишаються актуальними для будь-якої банківської структури.

Компанія ЛАНІТ — Iv Com

пропонує банківське обладнання, сервісне обслуговування, супроводження банківських терміналів та допоміжних систем до них. Інсталяція здійснюється кваліфікованими спеціалістами компанії.

Мистецтво ефективного управління

www.lanit-iv.com

Ми пропонуємо:

- ♦ нове покоління банківських терміналів **Diebold** — повнофункціональні термінали самообслуговування **Opteva** офісні, крізьстінні та вуличні
- ♦ модулі прийому готівки **"ATM CASH-IN"**
- ♦ електронні пункти обміну валют **Cumulus AFX-4 (Libra quattro)**
- ♦ системи відеоспостереження та охорони для банківських терміналів
- ♦ розробку програмного забезпечення для банкоматів
- ♦ поставку систем швидкісного друку для банків

І вам зовсім не обов'язково розуміти, як усе це влаштовано. Головне — знати, що все це успішно працює у наших клієнтів. І так само працюватиме у вас.

Ми живемо у добу інтенсивного розвитку технологій. Тому не потрібно нехтувати інноваціями. Адже вони економлять ваші гроші.

ЗМІСТ

ФІНАНСОВИЙ РИНОК

С.Тігіпко Стан і пріоритети розвитку іпотечного фінансування в Україні	5
О.Кужель Особливості державної фінансової підтримки малого і середнього бізнесу на сучасному етапі	8
О.Махасва Електронні гроші в Європі та Україні	22
Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у липні 2004 року	71

ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК

Є така традиція	4
Колеги з Вірменії — гості НБУ	7

НУМІЗМАТИКА І БОНІСТИКА

Про введення в обіг пам'ятної монети "Ігри XXVIII Олімпіади"	20
Про введення в обіг ювілейної монети "Микола Бажан"	21
Про введення в обіг ювілейної монети "Юрій Федькович"	21

ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Д.Лесік, І.Івченко Інформаційна безпека банківської діяльності: вимоги міжнародних стандартів	25
---	----

ВАЛЮТНИЙ РИНОК

Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України один раз на місяць (за липень 2004 року)	27
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України щоденно (за липень 2004 року)	28

БАНКИ УКРАЇНИ

Ю.Заруба, Г.Зарічна Ресурсні пріоритети банківської конкуренції в Україні	30
Р.Набок Системний аналіз недохідних активів банку	34
Структура активів банків України за станом на 01.07.2004 р.	48
Структура зобов'язань банків України за станом на 01.07.2004 р.	54
Структура власного капіталу банків України за станом на 01.07.2004 р.	58
Фінансові результати діяльності банків України за станом на 01.07.2004 р.	64
Основні показники діяльності банків України на 1 серпня 2004 року	70

ЛІТОПИС БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ

В.Демченко Заштатне місто Балаклава: досвід банківської діяльності	40
---	----

ФОНДОВИЙ РИНОК

Ринок державних цінних паперів України у липні 2004 року	43
--	----

МІЖДЕРЖАВНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

О.Єременко Міжнародний валютний фонд: членський склад, квоти	44
---	----

АНОТАЦІЇ	71
-----------------------	----

До VIII річниці грошової реформи в Україні/

Є така традиція

*2—16 вересня 1996 року в Україні проведено грошову реформу.
Впродовж 2003—2004 років оновлено дизайн банкнот
з гривневими номіналами,
суттєво вдосконалено елементи їх захисту.*

Традиції, як і людські долі, складаються по-різному. Є звичай тисячолітні і зовсім недавні, загальнонародні й місцеві. І кожен із них цікавий по-своєму, адже, як правило, нагадує про непересічну подію, незабутній вчинок, про нетлінність людських чеснот і духовності.

У банківській системі України, яка лише почала свій літопис, уже теж з'являються свої традиції. Одна з них — відзначати річницю грошової реформи, в результаті якої в обіг введено національну грошову одиницю — гривню і її соту частину — копійку.

Реформа стала визначною подією не лише для банкірів, а й для всього українського народу. Вона ознаменувала собою завершення етапу становлення банківської системи країни як однієї із ключових складових економіки новоствореної європейської держави, що почала розвиватися на ринкових засадах.

Організація та проведення реформи здобули схвальну оцінку вітчизняних і зарубіжних спеціалістів, широкою громадськістю. Успішно реалізувавши такий широкомасштабний проект, фахівці Національного банку України довели свою прихильність до ще однієї доброї традиції — робити справу добросовісно, компетентно, професійно. Йти в ногу з часом, гідно сприймати його виклики, долати не наслідки, а причини проблем, які неминуче виникають у процесі будь-якого поступу.

Підтвердженням цієї позиції стала діяльність центрального банку країни протягом останніх років. Один із прикладів — суттєве вдосконалення на вітчизняній виробничій базі елементів захисту та поліпшення дизайну найбільш “ходових” банкнот.

Відтепер оновлені банкноти з гривневими номіналами — одні з найзахищеніших у світі. Підробити їх практично неможливо. Будемо вважати це щедрим дарунком нашої національної валюти до восьмої річниці з дня її народження.

Технічна захищеність грошей — важливий фактор їх надійності. Та, зрозуміло, не єдиний. Секрет привабливості будь-якої валюти криється передусім у її стабільності й купівельній спроможності.

Не буде перебільшенням сказати, що зі своїм конституційним обов'язком — забезпеченням стабільності національної грошової одиниці — центральний банк країни справляється успішно. Це засвідчують останні статистичні дані. Зокрема один із найвиразніших показників довіри людей до вітчизняних грошей — динаміка вкладів

населення в українських банках у національній валюті. Вона — стабільно позитивна.

Впродовж останнього року банківські установи країни продовжують активно нарощувати обсяги своєї діяльності за всіма основними напрямками, що позитивно впливає на розвиток банківської системи та сприяє економічному зростанню в Україні.

Все це дає підстави сподіватися, що українська гривня і в майбутньому буде не лише добре захищена, а й традиційно стабільна.

Пропозиції/

Стан і пріоритети розвитку іпотечного фінансування в Україні

ПОТЕНЦІАЛ І ПАРАМЕТРИ ЗРОСТАННЯ

В Україні склалися реальні передумови для інтенсивного розвитку іпотечного кредитування.

По-перше, п'ятий рік поспіль **вітчизняна економіка — на стадії стабільного підйому**. Отже, у державі — і в підприємств, і в населення — з'являються вільні грошові ресурси, які можна спрямувати у житлове будівництво.

Зазначу, що будівельна галузь — найкращий мультиплікатор економічного зростання. І саме для неї вигідні іпотечні кредити, бо є що віддавати у заставу. Кожна гривня, вкладена в будівництво, дає 2.5—3 гривні приросту ВВП. А кожне додаткове робоче місце у житловому будівництві забезпечує роботою 5—6 працівників інших галузей.

По-друге, минулого року в нашій країні **створено рамкове правове поле для розвитку іпотеки та системи довгострокового іпотечного кредитування**. Почали діяти закони України “Про іпотеку” (який, до речі, є одним із найпрогресивніших у Східній та Центральній Європі), “Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати”, “Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю”, “Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень”. Відповідно до вимог Закону України “Про іпотеку” Кабінет Міністрів затвердив “Тимчасовий порядок державної реєстрації іпотек”, “Порядок формування фондів житла для тимчасового проживання” та “Порядок надання і користування житловими приміщеннями з фондів житла для тимчасового проживання”. У березні 2004 року на відкритих річних зборах членів Української національної іпотечної асоціації затверджено Стандарти житлового іпотечного кредитування, які мають рекомендаційний

характер для іпотечних кредиторів.

Усе це — добрі сигнали і стимули до масштабного впровадження нових прогресивних іпотечних механізмів.

По-третє, **перед багатьма українцями винятково гостро стоїть житлова проблема**. З одного боку, вже майже не працює механізм розподілу державного житла. З іншого — ще не встановився ринок житла. Крім того, ціни на квартири високі й недоступні для переважної більшості громадян. Іпотека в усьому світі є найефективнішим, цивілізованим механізмом розв'язання житлових проблем населення. До того ж, іпотечне кредитування — це надійний і вивірний спосіб залучення приватних інвестицій. Причому йдеться не так про іноземних, як, насамперед, про вітчизняних інвесторів.

По-четверте, у державі прискорено розповсюджуються технології іпотечного кредитування. Тобто дедалі більше банків отримують **досвід роботи і реалізації житлових іпотечних програм**. Із 158 банків, що діють нині в Україні, на ринку іпотечного кредитування працює 35. Головні оператори ринку іпотечного кредитування — Ощадбанк, Укресімбанк, “Надра”, “Аркада”, “Аваль”, Правексбанк, Промінвестбанк, Приватбанк, Укрсоцбанк, Укрсиббанк, Брокбізнесбанк.

І конкуренція на цьому сегменті кредитного ринку швидко зростає. Ось кілька цифр на підтвердження цієї тези:

- загальна сума кредитів, забезпечених іпотекою або наданих на фінансування будівництва, на 1 квітня 2004 року становила 5.1 млрд. грн., тобто з початку 2002 року зросла у 3.6 раза;

- загальна заборгованість за кредитами, наданими фізичним особам на купівлю житла та фінансування будівництва житлової нерухомості, на 1 квітня 2004 року сягнула 1.5 млрд. грн., а заборгованість за кредитами юридичним особам — 3.7 млрд. грн.;

- в останні два роки заборгованість за іпотечними кредитами в середньому щомісячно збільшувалася на 5.2%.

По-п'яте, стрімко зростає зацікав-

Сергій
Тірінко

Голова Національного банку
України. Кандидат економічних
наук

леність банків у розвитку іпотеки, оскільки **конче потрібні надійні й достатні за обсягами довгострокові фінансові інструменти**.

Іпотека для українських банків поступово стане стабільним самостійним бізнесом. Адже це блискуча сфера діяльності, де гарантовано найвищий рівень забезпеченості, найвищу норму рентабельності при адекватних рівнях ризику.

Отже, ми отримали чимало позитивних зрушень за доволі короткий часовий період. Тепер важливо не втратити темпів і розвинути їх.

СТРИМУЮЧІ ФАКТОРИ ТА АКТУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

На шляху розвитку програм іпотечного фінансування в Україні є кілька доволі значних перешкод, над подоланням яких слід активно працювати.

Брак в Україні довгих грошей — одна з головних проблем. Сьогодні можливості банків щодо отримання фінансування для здійснення іпотечних проектів обмежуються такими трьома напрямками:

- фінансування за рахунок залучених депозитів;
- емісія банками облігацій;
- емісія забезпечених нерухомістю облігацій.

Кожен із них має свої переваги та недоліки, на що слід звертати увагу.

Фінансування за рахунок залучених депозитів. Певною мірою це найпростіше рішення: банк у межах власної стратегії розвитку, стратегії управління активами та пасивами визначає джерела отримання та напрями вкладення коштів, специфіку заставних відносин зі споживачем, а також ступінь ризику, який бере на себе. Крім того, він за сприятливих умов може розраховувати на нарощення доходності власної діяльності.

Це підтверджується й відповідними статистичними даними. Так, лише за 2003 рік темп приросту вкладів юридичних осіб у банках України становив 50%, а вкладів фізичних осіб — 68%. (Загалом питома вага вкладів у загальній структурі зобов'язань банків сягає близько 70%). Темпи зростання зобов'язань банків торік фактично перевищили темпи зростання їх активів та капіталу. Причому частка строкових зобов'язань збільшилася з 52.3% до 58.7%. Тому Національний банк готовий підтримувати банки щодо запровадження ними саме такого механізму фінансування.

Проте і світовий, і вітчизняний досвід переконує, що фінансування за рахунок залучених депозитів містить низку потенційних небезпек для окремих банків, а відтак і для банківської системи.

• **Перше:** нині вклади населення відіграють головну роль у формуванні ресурсної бази банків. У загальній сумі зобов'язань вони становлять близько 37%. Оскільки кошти фізичних осіб майже вдвічі дорожчі, ніж кошти юридичних, це збільшує витратність банків, а потому і спроможність до іпотечного кредитування за прийнятними ставками.

• **Друге:** високі обсяги депозитів у іноземній валюті погіршують передумови для підвищення довіри до національної грошової одиниці, а отже, й формування гривневого іпотечного ринку.

• **Третє:** в банківській системі спостерігаються диспропорції між обсягами активів та пасивів з різними строками погашення. Такий стан загрожує зниженням ліквідності банків, які прагнуть надавати довгострокові іпотечні кредити за рахунок власних ресурсів.

Підсумовуючи сказане, зазначу, що ми докладаємо зусиль, аби створити банкам сприятливі умови для налагодження ними ефективної системи управління ліквідністю, зокрема визначення стабільної депозитної бази.

Емісія банками облігацій. Це — дієвий інструмент залучення додаткової, зокрема довгострокової, ліквідності, що часто характеризується і плаваючими відсотковими ставками. Проте відомо, що такий ринок потребує сформованої і чітко налагодженої інфраструктури, якої Україні ще бракує.

За статистичними даними щодо організованого загального обігу корпоративних облігацій, обсяг торгів ними налічує лише дещо більше 2 млрд. грн. І, незважаючи на відчутний приріст обсягу торгів облігаціями у I півріччі 2004 року, він залишається низьким, а отже, й не вельми привабливим, зокрема для банків.

Певні сподівання щодо розширення ресурсної бази ми покладаємо на розширення емісії корпоративних євробондів банків, які останнім часом активізувалися. Та, оскільки обсяги операцій і досвід роботи банків на цьому ринку ще несуттєві, ми будемо відстежувати ситуацію, максимально сприяючи банкам у цій справі.

Емісія забезпечених нерухомістю облігацій. Забезпечені нерухомістю цінні папери (облігації) є унікальним інстру-

ментом, характерним саме для іпотечного ринку. Він дає змогу використовувати, по-перше, переваги фінансового ринку — ліквідність, можливість продажу, передачі чи застави цінних паперів; а по-друге, наявність фактично двох рівнів застави за ними, зокрема у вигляді нерухомості, яка є одним із найліквідніших видів застав.

Тому стратегію можна будувати за двома напрямками.

1. Емісія та обіг **іпотечних облігацій** (на зразок практикованих у Німеччині “заставних листів”). У ряді європейських країн, що дотримуються “німецької моделі” рефінансування, іпотечні облігації є похідною від портфеля іпотечних кредитів, наданих банком. Причому банк реалізує їх на ринку серед інституційних інвесторів самостійно, без посередників.

Ця модель є цікавою і для України. Щоб вона запрацювала, слід сформувати ефективний ринок іпотечних облігацій. Ці облігації мають бути забезпеченням інвестицій вищого класу (*бути надійними*) та постійно перебувати в обігу на ринку (*бути ліквідними*). Крім того, необхідно виконувати ряд вимог, висунутих Директивами ЄС.

Ми вважаємо:

- іпотечні облігації є напрямом інвестицій, прирівняним до державних боргових цінних паперів, з усіма відповідними наслідками стосовно цього;
- слід сформувати спеціальне законодавство, яке захищатиме вкладників іпотечних облігацій, а також засвідчуватиме переважне право власників іпотечних цінних паперів при банкрутстві емітента;
- потрібно започаткувати спеціальну форму нагляду за банками, що емітують іпотечні облігації, а також за дотриманням ними вимог законодавства та відповідних процедур, зокрема в аспекті обмеження виконання інших банківських операцій, окрім іпотечних;
- необхідно розробити процедуру оцінки заставної, а не лише ринкової вартості заставленої нерухомості;
- слід передбачити введення граничного розміру позики під заставу нерухомості (від 50 до 70% від вартості застави).

Важлива особливість моделі іпотечних облігацій полягає у тому, що їх емісію (зокрема в Німеччині) здійснюють спеціалізовані іпотечні банки, виключним видом діяльності яких є саме іпотечне кредитування та випуск облігацій. Думаю, що ідея іпотечної спеціалізації в Україні приживеться, і ми запропонуємо ринку спільно її реалізувати.

Мало того, НБУ підтримуватиме діяльність на цьому ринку універсальних банків, які здійснюватимуть іпотечне кредитування та емітуватимуть іпотечні облигації, максимально диверсифікуючи власні ризики завдяки різноплановим операціям. Водночас ми рекомендуватимемо виокремити сектор, що здійснює іпотечні операції, і поступово формуватимемо моделі нагляду за такою діяльністю. В подальшому не виключаємо можливості прийняття окремого законодавства про іпотечні банки.

2. Емісія та обіг **облігацій, забезпечених заставними** (за так званим “американським зразком”). Це — модель, яка передбачає наявність посередника (третьої інституції) при здійсненні банками-кредиторами власного рефінансування.

Уведення в господарський обіг України заставної, що наразі формалізовано Законом “Про іпотеку”, фак-

тично створило передумови для запровадження практичних механізмів підвищення ліквідності операцій з іпотечного кредитування і втілення життєздатних схем рефінансування іпотечного кредитора. Тобто можливість випуску іпотечних цінних паперів (облігацій), забезпечених пакетом заставних, стала реальністю. Зауважу, що продаж іпотечних кредитів, забезпечених портфелем заставних, сприяє не лише наданню довгострокового ресурсу банкам і управлінню ними власною ліквідністю, а й вивільненню банками додаткового ресурсу.

Що ще слід зробити, аби домогтися прискорення розвитку іпотечного кредитування?

1. Ухвалити Закон України “Про іпотечні цінні папери”.
2. Розробити та прийняти Закон України “Про сек’юритизацію”.
3. Запустити “маховик” якісного

рейтингування учасників ринку та фінансових інструментів.

4. Сформувати механізм нагляду за учасниками цієї моделі рефінансування.

Україна впевнено стала на шлях розбудови цивілізованих іпотечних відносин. Досвід і результати останнього року доводять, що вектор розвитку обрано правильний. Якщо ми сфокусуємося на розв’язанні зазначених проблем та широко пропагуватимемо серед співвітчизників переваги використання іпотечних кредитів, то зможемо вирішити принаймні два важливих завдання: забезпечимо здорову основу для довгострокового економічного зростання країни та створимо сприятливі умови для придбання кожною українською сім’єю власного житла.

Хроніка/

Колеги з Вірменії — гості НБУ

Національний банк України відвідала делегація Центрального банку Вірменії

У серпні 2004 року в Києві на запрошення Голови Національного банку України Сергія Тігіпка перебувала офіційна делегація Центрального банку Республіки Вірменія, очолювана його Головою Тіграном Саркісяном.

Голова Центрального банку Республіки Вірменія Тігран Саркісян та в. о. Голови Національного банку України Арсеній Яценюк під час підписання офіційної угоди про співпрацю.

У ході офіційної зустрічі виконуючий обов’язки Голови НБУ Арсеній Яценюк ознайомив вірменських гостей зі станом та перспективами розвитку економіки України, зокрема її банківської системи. У свою чергу вірменська сторона поінформувала про стан економіки та діяльність банківських установ Вірменії.

У рамках візиту вірменської делегації відбулася зустріч Голови Центрального бан-

ку Республіки Вірменія Т.С.Саркісяна з міністром економіки та з питань європейської інтеграції України М.І.Деркачем, під час якої сторони обговорили стан торговельно-економічних взаємовідносин. Т.С.Саркісян розповів про банківську реформу, проведену у Вірменії, а також зазначив необхідність проведення низки інших реформ, зокрема пенсійної, страхової та реформи ринку цінних паперів. Також під час зустрічі порушувалося питання інвестицій та законодавчої бази двох країн у цій сфері, яка б захищала іноземних інвесторів.

Значним кроком у розвитку та поглибленні міжбанківського співробітництва двох держав

Відвідини Банкотно-монетного двору Національного банку. На фото (справа наліво): заступник Голови НБУ П.Сениць, Голова Центрального банку Республіки Вірменія Т.Саркісян та директор Монетного двору В.Плітченко.

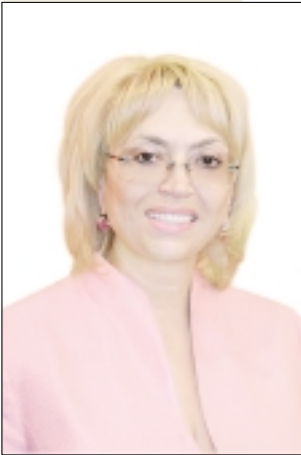

Неформальне спілкування після офіційних переговорів.

стало підписання угоди між Національним банком України та Центральним банком Республіки Вірменія про співробітництво у сфері нагляду за діяльністю кредитних організацій. Особливо важливого значення ця подія набуває з огляду на ефективну роботу системи банківського нагляду в Республіці Вірменія. Отже, подальший обмін досвідом та інформацією з вірменськими колегами у цьому питанні буде корисним для фахівців НБУ.

В рамках програми перебування в Україні делегація Центрального банку Вірменії відвідала Банкотно-монетний двір НБУ.

**Олександра
Кужель**

Радник голови Національного банку України, президент Аналітичного центру "Академія".
Кандидат економічних наук

Пропонуємо до уваги читачів дослідження багаторічного практика у сфері діяльності малого та середнього бізнесу Олександри Кужель стосовно актуальних сучасних мікроекономічних процесів.

У статті йдеться про основні аспекти кредитування малого й середнього бізнесу. На тлі сучасних вітчизняних реалій та світової практики детально аналізуються фінансові інструменти та суспільно-економічні засади цього процесу в нашій країні.

Аналітичне дослідження/

Особливості державної фінансової підтримки малого і середнього бізнесу на сучасному етапі

ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Дитина порівняно з дорослою людиною потребує значно більшої опіки, захисту та безпеки. Для розвитку позитивних рис і схильностей та пригнічення вроджених вад їй потрібне також виховання, яке дає притаманну лише людині здатність відрізнити добро від зла, проводити — насамперед у самій собі — чітку "демаркаційну" лінію між справжніми й корисними речами та їх підробкою, імітацією, що заповнюються ілюзіями і затуманюють життєві цілі та ідеали. Здавалося б, усе це не має жодного стосунку до економіки та розвитку підприємництва. Проте у світі все обертається у космогонічній системі взаємозв'язків і взаємовпливів. Така система залежно від установки її стратегічних реєстрів — "на взаємодію та розвиток" чи "на розлад і занепад" — здатна, мов генератор, збільшувати в арифметичній прогресії як позитивні, так і негативні тенденції.

Сфера людського й економічного буття тісно пов'язана з поняттям "розвиток", яке, без сумніву, має універсальний зміст. Не може бути різних закономірностей розвитку.

Енергія і закони розвитку — одне. Різниця лиш у їх проявах і формах втілення. Не зважати на це — означає втратити основи і витoki, потрапити у замкнене коло постійних повторень однієї й тієї ж системної помилки. Це однаково актуально як для окремого людського життя, так і для життєдіяльності цілого суспільства. І сьогодні ми можемо спостерігати глобальні негативні наслідки сутісної відірваності економічної теорії та практики економічного розвитку від універсальних основ буття — від життя як такого; від простих істин, у світлі яких усе стає простим і зрозумілим; від моралі й куль-

тури взаємин, ділового партнерства, що є кров від крові і плоть від плоти загальної суспільної культури.

Паралель між дитиною, з якої потенційно може вирости зріла, відповідальна особистість, і малим бізнесом у даному разі є природною. Цей економічний сектор сьогодні, справді, має у собі щось від дитини. Та ж потреба опіки і підтримки, захисту та безпеки. Ті ж величезні потенційні можливості, які можна відкрити, а можна й знехтувати ними. Той же ідеалізм, творчий порив і жадоба нового. Та ж уразливість до ударів із зовнішнього середовища. Відомо, що у ринкових країнах майже 50% малих підприємств банкрутують у перший же рік своєї роботи. Тому для підвищення життєздатності малого бізнесу там створено розгалужену інфраструктуру його підтримки, яка складається з мережі дорадчих органів, консультаційно-інформаційних установ, бізнес-центрів, бізнес-інкубаторів та технопарків.

Та найважливішим засобом інфраструктурної підтримки малого і середнього бізнесу є державне фінансово-кредитне регулювання як особливий режим фінансової підтримки цього економічного сектору з боку банківської системи та розгалуженої мережі небанківських фінансових установ, а також застосування конструктивних і гнучких методів фінансового патронажу — лізингу, венчурного фінансування. У Канаді, наприклад, для надання позик малим підприємствам діє понад 200 центрів розвитку [1].

Власне кажучи, держава має методично делегувати оперативні функції з фінансової підтримки малого і середнього бізнесу банківським установам та небанківським фінансовим інститутам, розбудовуючи відносини з ними на засадах ділового партнерства. Однак, як відомо, вітчизняна банківська система перебуває у процесі розвитку. Для неї характерні недостатній рівень капіталізації, механізмів та інструментів управління ризиками, планування та

стратегії розвитку, а також високі рівні собівартості банківських операцій та необґрунтованих витрат. Успішність банківського бізнесу, як і будь-якого іншого, залежить від якості та ціни виробничих ресурсів і продуктів, які повинні бути якомога якіснішими і дешевшими. Сьогодні ж параметри банківських операційних ресурсів мають зворотньо протилежний характер — вони надто дорогі та неякісні. У структурі кредитних ресурсів переважають дорогі залучені кошти, низька рентабельність активів. Низьким є також рівень банківського менеджменту та корпоративного управління. Існує ще одна ознака, яка створює бар'єр для кредитного партнерства між великими комерційними банками та сектором малого і середнього бізнесу в Україні, — обмеженість спектру і обсягів банківських кредитних послуг. Сьогодні для вітчизняної банківської системи характерний ще надто обмежений асортимент банківських послуг. Так, якщо в розвинутих ринкових країнах налічується до трьохсот видів фінансових послуг, то в Україні — значно менше.

Малі підприємства України працюють в умовах підвищеного ризику і невизначеності через нестачу кадрів, які б професійно займалися бізнес-плануванням, прогнозуванням та управлінням фінансовими ресурсами. Задовольнити їхні потреби можуть фахівці банківської установи, здатні дати об'єктивну фінансово-економічну оцінку перспектив розвитку конкретного бізнес-проекту, взяти на себе вищі ризики кредитування і запропонувати такий комплекс послуг, якого потребує сектор малого бізнесу.

Як свідчить світовий досвід, і в країнах із перехідною економікою, і в країнах розвинутого ринку комерційні банки не зацікавлені у кредитуванні малого і середнього бізнесу власними коштами через високий ризик операцій. Навіть у таких економічно потужних країнах, як, наприклад, Німеччина, фінансова підтримка малого і середнього бізнесу здійснюється за рахунок державних коштів, управління якими доручено банкам сприяння розвитку економіки, що об'єдналися у групу KfW [1].

У Росії методика налагодження фінансово-кредитної підтримки малого і середнього бізнесу досить повно відображена у методичних рекомендаціях учасників IV Всеросійської конференції представників малих підприємств “Взаємодія малого і великого бізнесу”, де запропоновано систему таких регуляторних заходів:

— виключити з бази оподаткування кредитних організацій прибуток від кредитів, наданих малим підприємствам;

— збільшити у бюджетах усіх рівнів відрахування на реалізацію програм субсидування процентних ставок за позиками малим підприємствам;

— створити систему гарантійних фондів із використанням коштів державного, місцевого і муніципального бюджетів, а також коштів міжнародних фінансових інститутів з метою забезпечення кредитів для малих підприємств;

— запровадити систему стимулювання створення громадськими об'єднаннями підприємців власних страхових фондів з гарантування повернення кредитів, використовуючи для цього податкові та інші пільги;

— створити на центральному і регіональному рівнях механізми, які б передбачали можливість виділення фонду підтримки підприємництва ліквідних майнових активів, котрі можуть бути використані як забезпечення за кредитами, наданими суб'єктам малого підприємництва комерційними банками;

— встановити для кредитних організацій, що займаються кредитуванням малих підприємств, пільговий режим регулювання і нагляду з боку центрального банку;

— запровадити спрощений порядок кредитування підприємств, які не мають статусу юридичної особи, а також внести зміни до діючих нормативних актів, передбачивши можливість надання кредитів на розвиток малого бізнесу в незначних готівкових сумах;

— запровадити систему кредитування (рефінансування) банків для надання позичок малим підприємствам;

— встановити, що банки, у кредитному портфелі яких кредити малим підприємствам перевищують 50%, здійснюють відрахування у ФОР на рівні 2%;

— поширити поняття “забезпечених” позик на кредити, що надаються малим підприємствам під гарантії та поруки великих вітчизняних і зарубіжних компаній та банків, а також під поруки державного й регіонального фондів підтримки підприємництва;

— з метою розширення мережі кредитних організацій та поліпшення умов діяльності банків, які обслуговують підприємства малого бізнесу, скасувати вимогу щодо погодження питання про відкриття філії банку з державними і муніципальними органами; спростити процедуру перереєстрації філії однієї кредитної установи у філію іншої; скоротити терміни розгляду відділення-

ми центрального банку документів на відкриття філії;

— зменшити і спростити пакет документів стосовно кандидатів на керівні посади у філіях банків;

— сприяти розвитку інститутів мікрофінансування, передбачивши реалізацію пілотних проектів між банками та небанківськими макрофінансовими організаціями [2].

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СФЕРИ

Розглянемо сучасні світові тенденції розвитку банківської сфери. З огляду на них, на авангардні позиції провідних зарубіжних банків нам слід будувати стратегію розвитку нашого фінансового, у тому числі й банківського, сектору. Тоді він справді зможе стати внутрішньою енергією суспільно-економічного розвитку, системою генерування позитивів і послаблення впливу негативів. Без певної частки стратегічного максималізму неможливо досягнути необхідного мінімуму. В цьому — рушійна сила будь-якої стратегії і особистісного, і загально-суспільного розвитку.

Протягом останніх десятиліть минулого століття спостерігалось стрімке збільшення банківського капіталу та його активів, зросла масштабність власне самих фінансових інститутів, підвищився конкурентний тиск у банківському секторі. Конкуренція, властиво, змушує суб'єктів господарювання шукати нові можливості: здешевлювати виробничий процес, підвищувати якість і розширювати асортимент продуктів, глибше враховувати потреби споживачів та освоювати нові ринки. Вона є природним двигуном економічного відбору та еволюційної селекції кращих видів і форм господарювання.

Саме це спостерігаємо у розвитку світового банківського сектору наприкінці 90-х років XX — на початку XXI століть. З одного боку, в сучасних умовах жорсткої боротьби за клієнта міжнародна банківська справа ускладнилася і стала застосовувати чіткіші підходи до оцінки, перерозподілу та приймання ризиків. З іншого — боротьба за клієнта призвела до значного зменшення банківської маржі. У сучасних умовах конкурентної еволюції фінансово-кредитних відносин уже не банк установлює правила і за власним одностипним “шаблоном” відбирає, з ким йому працювати, а з ким — ні; тепер йому треба мати багато різних типів “шаблонів”, щоб задовольнити різні

категорії клієнтів, бо вже вони на-в'язують банківській установі свої потреби, умови та цінові параметри. Знехтувати потребами і вимогами потенційного клієнта сьогодні — означає для банку стати неконкурентоспроможним завтра.

Цей принцип набуває глобальності і стає універсальним. На ньому, як на дріжджах, починає стрімко розростатися спектр послуг, розробляються і впроваджуються нові фінансові продукти та технічні інновації як головний інструментарій фінансових установ у конкурентній боротьбі за клієнта.

Ще одним генератором розвитку банківської справи стали інтернет-технології і, як наслідок їх упровадження, — віртуалізація фінансових продуктів та послуг в ультрановітній концепції інтернет-банкінгу.

Час і простір як емпіричні категорії втрачають владу над банківською справою. Сьогодні, в умовах розвинутих ринкових відносин, практично всі операції можна здійснювати за допомогою електронних засобів передачі інформації [3]. Переказати мільярдну суму можна всього за декілька хвилин. Свій банк клієнти обирають уже не за принципом територіального сусідства, а за критерієм відповідності його фінансових продуктів власним реальним і потенційним потребам.

БАНКІВСЬКА ЕКСПАНСІЯ У СФЕРУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Домінуючою стратегією підвищення конкурентоспроможності фінансових установ у розвинутих ринкових країнах стає розбудова комунікаційних зв'язків та партнерських відносин із сектором малого і середнього бізнесу. Це, з одного боку, стало можливим завдяки технічній модернізації, віртуалізації банківського обслуговування, а з іншого, воно вкрай необхідно для освоєння нових ринків, розширення бази перспективних клієнтів та вкладення капіталу на довготривалу перспективу.

Малий бізнес навіть для могутніх світових комерційних банків перестає бути своєрідною terra incognita — невідомою землею, сповненою як перспективами, так і ризиками. У банківському секторі сформувалися певні професійні табу та стереотипи, що спричиняють упереджене ставлення до малого бізнесу. Так склалося історично, адже він став відігравати формоутворюючу роль у ринкових відносинах уже на сучасних етапах

індустріального та постіндустріального розвитку економічних систем, тоді як банківська справа обертається на своїй професійній орбіті протягом століть. Тому природними є ефекти асинхронності й певного розходження у часі та просторі. Особливо це стосується країн із перехідною економікою, до яких належить і Україна.

Сьогодні центр економічного тяжіння, якщо не зміщується, то принаймні з'являється цілий ряд рівнозначних функціональних центрів, а це призводить до переорієнтації (іноді кардинальної) фінансово-кредитної політики банківських установ. Автоматизація операцій, інтернет-технології, програмні фінансові продукти створили небачені досі можливості для мінімізації банківських витрат та електронних комунікацій з величезною мережею клієнтів за допомогою спеціальних порталів інтернет-банкінгу.

Вітчизняні комерційні банки все ще недооцінюють технічні інтернет-можливості доступу до широкого кола малих потенційних клієнтів та освоєння нових ринків, продуктів і послуг. Їм необхідно вивчати і впроваджувати сучасні методики та стратегії банківського обслуговування суб'єктів малого бізнесу. Банківська система має оволодівати необхідними технологіями та набувати досвіду ефективного проектного фінансування або інвестиційного посередництва. Так, один із концептуальних підходів до ефективного банківського кредитування малого бізнесу полягає в тому, що **банк повинен аналізувати не лише забезпечення за кредитом, пропонувані позичальником — малим підприємством, а насамперед — його реальний економічний стан, перспективи розвитку та завоювання ним власної ніші на ринку.**

Тобто сьогодні функціональною складовою банківського обслуговування стає економічне прогнозування та консалтинг. Банкам фактично треба змінити фокус свого професійного погляду на об'єкт кредитування у сфері малого бізнесу, **дивитися на нього не як на результат, а як на процес розвитку, його проміжну динамічну точку. Необхідно зважати не лише на те, що є сьогодні, а зосереджувати увагу насамперед на тому, що може бути** — бачити перспективи розвитку об'єкта кредитування та прогнозувати його результат і власний прибуток, який набуває стратегічного характеру. Таким чином, слід паралельно здійснювати процедури оцінки як ризиків, так і перспектив.

ПРО ІНФОРМАЦІЮ ЯК СУПУТНИЙ БАНКІВСЬКИЙ ТОВАР

Ще однією видозміною банківської справи на сучасному етапі є те, що могутні світові банки починають надавати поряд із суто фінансовими ще й консультативні та інформаційні послуги. Бізнес-інформація стає їхнім оперативним супутнім товаром, який нерідко набуває більшої номінальної вартості, ніж традиційний банківський продукт — гроші.

Завдяки інформації банки будують розгалужену систему комунікації, довіри і партнерства зі своїм клієнтом — суб'єктом малого бізнесу, котра містить у собі перспективи його розвитку, а отже — і фінансового обслуговування. Необхідна інформація сьогодні вкладається в об'єкт кредитування разом із фінансами, що дає змогу зменшити традиційно високі ризики фінансово-кредитного обслуговування малого бізнесу і реалізовувати можливості економічного зростання конкретного клієнта-позичальника.

У числі перших банків, яким вдалося кардинально переорієнтувати свої операції на малі й середні підприємства, — один із найбільших банків Чикаго — Harris/Bank of Montreal, котрий належить канадському фінансовому інституту BMO Group. Основою його менеджменту є максимальне фокусування уваги на потребах клієнта. Harris/Bank of Montreal поставив перед собою завдання визначити перелік послуг, що максимально відповідають потребам малих і середніх підприємств, а також виробити спеціальні види інформаційної та консультативної підтримки, які користуватимуться попитом у таких клієнтів і позитивно впливатимуть на їх конкурентоспроможність.

Фахівці будь-якого розвинутого банку мають достатньо кваліфікації та комунікаційних мереж для збору, акумулювання і систематизації такої бізнес-інформації, надання якої має важливе значення для розвитку партнерських відносин із малими та середніми підприємствами. Причому, як свідчать дослідження Harris/Bank of Montreal, інформаційні потреби цих підприємств несуттєво відрізняються від потреб великого бізнесу. Відмінність лиш у тому, що малі підприємства не мають фахівців, здатних самостійно відфільтрувати з усього потоку інформації необхідні дані та відомості, правильно оцінювати їх і робити відповідні висновки. І в цьому їм може допомогти банк, який має власні маркетингові та

аналітичні служби й отримує інформацію з багатьох джерел.

Сьогодні Harris/Bank of Montreal випускає економічний часопис, інформаційний бюлетень, де містяться практичні поради для малих і середніх підприємств. До того ж видає для представників дрібного бізнесу серію брошур "The Problem Solver" з питань планування фінансових потоків, підготовки бізнес-планів, управління бізнесом тощо.

Таким чином структура банківської установи розвинулася і налічує відразу кілька її складових: комерційний банк як такий, інвестиційна та консалтингова компанія, видавництво. Плюс інтернет-провайдер, що пропонує програмні фінансові продукти для автоматизації господарських операцій. А вже сьогодні ще однією пріоритетною формою роботи банківських установ з малими клієнтами стають персоналізовані послуги в режимі он-лайн через Інтернет. Саме інтернет-банкінг відкрив альтернативні можливості продажу фінансових продуктів цим клієнтам: кожен із них може без візиту в банк знайти всю необхідну інформацію на веб-сторінці, вибрати тип кредиту або відправити попередній запит своєму консультанту.

ІДЕАЛЬНА МОДЕЛЬ БАНКУ ДЛЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Створення досконалих моделей, які містять головні цілі та стратегії розвитку, є важливим орієнтиром у реформуванні будь-якої сфери відносин. Моделі будуються з урахуванням як практичних досягнень, так і теоретичних припущень. Тож спробуймо на основі кращого досвіду діяльності світових банківських установ створити певну ідеальну модель критеріїв, якими повинен володіти банк, аби опанувати нові фінансові ринки у секторі малого та середнього бізнесу. Серед цих критеріїв:

- пристосування менеджменту, маркетингу, асортименту фінансових продуктів і послуг до потреб зазначеного економічного сектору;
- спрощення процедур і скорочення терміну опрацювання кредитних заяв;
- зменшення переліку документів, необхідних для надання кредиту;
- створення у банківській структурі спеціалізованих підрозділів для обслуговування даного економічного сектору;
- розширення спектру інформаційної допомоги суб'єктам малого і середньо-

го бізнесу для мінімізації ризиків кредитування (мовиться, зокрема, про прогнозування розвитку макроекономічних тенденцій, аналіз становища регіону або певної галузі чи сектору, де працює мале підприємство) [4];

- розробка і впровадження комп'ютерних банківських прикладних програм;
- створення спеціальних банківських порталів для малого бізнесу.

Для задоволення фінансово-економічних потреб малих та середніх підприємств банківська установа, як свідчить світова практика їх кредитування, має відповідати таким головним вимогам.

1. Економія часу клієнта. Щоб залучити нових клієнтів зі сфери малого бізнесу та зберегти старих, банки розробили і сьогодні запроваджують програми, спрямовані на спрощення процедури видачі кредитів малим підприємствам; зменшення переліку документів, необхідних для розгляду питання про надання позички; скорочення терміну розгляду документів та прийняття рішення щодо кредитування. Деякі фінансові інститути оптимізували свої процедури настільки, що в окремих випадках для отримання кредиту їм узагалі не потрібно подавати жодних документів. Так, пріоритетні клієнти State Central Bank у разі необхідності, зумовленої умовами господарювання, можуть отримати досить значну позичку лише за телефонним дзвінком. До таких же методів максимального врахування інтересів клієнта вдається Franklin National Bank of Virginia, де в разі крайньої потреби й терміновості питання про отримання кредиту можна вирішити з представником керівництва банку по телефону. В New Canaan Bank & Trust Co практично будь-який привабливий клієнт, щоб вирішити питання про надання позички, може легко зв'язатися з менеджером або навіть президентом банку.

2. Створення спеціалізованих банківських підрозділів та спеціалізація не за видами фінансових послуг, а за групами клієнтів. Банки застосовують методи цілеспрямованого пошуку і завоювання, а не пасивного очікування клієнта. Вони створюють спеціалізовані підрозділи, де один менеджер є куратором цілої низки малих підприємств і опікується усіма питаннями, пов'язаними з наданням повного асортименту фінансових послуг та продуктів для своїх клієнтів. Мало того, цей менеджер не просто приймає замовлення, а сам відвідує підприємства, пропонуючи банківські продукти і послуги. Один із

найбільших американських банків — Wachovia розширив спектр послуг до таких видів діяльності, які взагалі, здавалося б, не стосуються банківської сфери: скажімо, допомога компаніям у створенні мережі представництв, здійсненні менеджменту і маркетингу.

3. Готовність прийти на допомогу у критичний момент. Банківські установи дедалі активніше перетворюються на партнерів, які допомагають підприємствам вирішувати цілий комплекс питань. Кредитування із процедурно жорсткого механізму надання фінансових ресурсів під відсотки поступово перетворюється на процес комплексної, партнерської підтримки підприємства, що вкрай важливо у ринкових умовах та конкурентному середовищі. А вже нерідко розуміння економічної проблеми клієнта та її фінансове вирішення банком, який не поспішає з вимогою негайного погашення боргу, відіграють вирішальну роль для виживання і розвитку підприємства.

4. Індивідуальна робота з клієнтом. Як свідчить практика, для багатьох банків клієнт є безособовим — він становить щось на подібну аркуша паперу з балансовим звітом, унаслідок чого відносини "банк — клієнт" втрачають безпосередність контакту, а відтак — і атмосферу партнерства та довіри. Деякі банки свідомо будують відносини з клієнтом таким чином, щоб не лише бути в курсі його поточного фінансового стану, а й знати особливості бізнесу, щоденні справи, підтримують при невдачах і спільно забезпечують ділові успіхи. Звісно, такий підхід має свої межі, проте він, по-перше, поліпшує стосунки з клієнтами, а по-друге, дає змогу визначати ступінь їх надійності та перспективності.

5. Консультації та навчання. Оскільки кожен клієнт позитивно сприймає будь-які прояви турботи про нього та інтерес до його справ, багато банків прагнуть використовувати цю закономірність для поліпшення своїх стосунків зі споживачами власних фінансових послуг. Так, в уже згадуваному банку Wachovia можна не лише отримати широкий асортимент банківських послуг, а й домовитися про надання послуг з аудиторського аналізу, навчання бухгалтерів підприємства, проконсультуватися з питань здійснення експортно-імпортних операцій. Багато клієнтів United Bank of Michigan, перш ніж приймати важливі рішення, радяться зі своїм фінансовим консультантом у відділенні банку.

6. Спеціальні пропозиції. Як правило, великі банки рідко надають своїм

клієнтам послуги, які не входять до їх стандартного пакета. Щодо цього менші банки мають певні переваги, бо вони можуть вести гнучкішу фінансову політику та максимально індивідуалізувати роботу з клієнтами. Втім, великі банківські установи мають свої переваги: вони володіють ширшим асортиментом фінансових продуктів і послуг, у тому числі нетрадиційних. Наприклад, банк Wachovia для одного зі своїх клієнтів — великої компанії — щовечора підсумовує кошти на рахунках її підрозділів, а вранці надає звіт про їх рух фінансовому директору.

7. Готовність узяти відповідальність за свої помилки. Для збереження довіри клієнта до банку навіть у тому разі, коли у банківському обслуговуванні було допущено помилку, дуже важливо оперативно її виправити і пояснити йому причини виникнення такої обставини, а також, звичайно, вибачитися перед ним. Це — норма бізнес-етики, яка має велике значення у відносинах “банк — клієнт”.

8. Активний пошук клієнтів. Деякі банки, прагнучи розширити коло своїх клієнтів, організовують регулярні семінари, тренінги, наприклад, на тему скорочення витрат. На думку деяких експертів, такий метод взаємодії з реальними та потенційними клієнтами сприяє підвищенню іміджу і авторитету банківської установи: її сприймають як “свій банк”, який може стати надійним партнером і помічником у бізнесі.

9. Допомога у пошуку партнерів для клієнтів. Це ще один вид послуг, не притаманний банківській діяльності, який, проте, має важливе значення для розвитку банківської установи. Кожен банк володіє розгалуженою мережею зв'язків і може стати центром обміну діловою інформацією між клієнтами, налагодження між ними ділових і особистих відносин. Приміром, банк Chemical Bank у Нью-Йорку, який входить до складу JP Morgan Chase, регулярно організовує ділові прийомки для клієнтів, запрошуючи на них представників малих і середніх підприємств, котрі завдяки цьому мають змогу розширювати коло своїх ділових відносин і знаходити нових партнерів. Банківські службовці лише спостерігають за розвитком бізнес-стосунків між своїми клієнтами та отримують прибуток від збільшення кількості трансакцій [4].

Неможливо одній банківській установі виконати всі зазначені вимоги і принципи щодо докорінної переорієнтації роботи з клієнтами, але, враховуючи їх у своїй діяльності, банк змо-

же ефективно перебудувати свою фінансово-кредитну політику; застосовуючи гнучкі методики менеджменту і маркетингу, налагодити ефективну співпрацю з клієнтами і зрештою забезпечити собі довгострокові й стабільні прибутки. Банкіри у країнах із розвинутою ринковою економікою прагнуть сьогодні на такий кшталт будувати свої відносини не лише із представниками малого та середнього, а й великого бізнесу.

Як свідчить досвід Фонду підтримки малого бізнесу Росії, банкам варто практикувати швидкі процедури опрацювання кредитних заявок, які б не перевищували трьох днів. Від клієнта, який звернувся за кредитом до ФПМБР, не вимагають бізнес-плану. Впродовж усього терміну кредитування його постійно обслуговує прикріплений до нього кредитний експерт.

Нині необхідно також зробити гнучкішими жорсткі банківські вимоги щодо надання застави, котрі відразу позбавляють можливостей кредитування венчурні підприємства, що, як правило, найбільше потребують кредиту, але не мають виробничих площ і обладнання для застави. А проте венчурні підприємства мають важливе значення для комерціалізації високих технологій, упровадження інноваційної моделі економічного розвитку та інтеграції великого і малого бізнесу. Якщо перший кредит клієнт успішно повернув, доцільно спрощувати процедури надання йому повторного кредиту. Так, у Росії, у Свердловській області, регіональним фондам підтримки підприємництва, що кредитують суб'єктів малого бізнесу в сфері торгівлі, вдалося пристосувати свою методику роботи до специфіки діяльності потенційних клієнтів. Кредити надаються щонайбільше на 2—3 місяці, як правило, для поповнення обігових коштів, причому не вимагається застава і кредитна історія, хоча діяльність дрібних торговців прозорою не назвеш. Ризики кредитування мінімізовано завдяки постійному контакту з клієнтом, який сплачує відсотки за кредитом раз на 3—4 дні незалежно від його розміру. Відсутність застави компенсується поручкою колег і партнерів клієнта, від яких залежить його успіх та економічна діяльність. У результаті ступінь повернення кредитів у Свердловській області становить майже 100%. Повторно кредит можна отримати протягом години [5].

У Франції активно діють товариства взаємної поручки, які дають фінансовим установам змогу мінімізувати ризи-

ки неповернення кредитів [1]. Конструктивний механізм не лише матеріально-майнової, а й соціально-професійної відповідальності клієнта діє дуже ефективно і широко практикується у різних країнах.

Одним із методів мінімізації банківських ризиків неповернення кредитів під час кредитування малого і середнього бізнесу є надання так званих випробувальних позичок: банк, працюючи з новим клієнтом, спочатку дає незначні суми на короткий термін, а в разі своєчасного повернення позичальник отримує великий кредит, який відповідає його потребам [6].

Під час прийняття рішення про надання кредиту суб'єкту малого бізнесу ключовою процедурою є економічний аналіз його діяльності, який, за методикою ЄБРР та Ощадбанку Росії, оформляється у вигляді звіту про рух фінансових ресурсів. Аналіз концентрується на грошових потоках і витратах суб'єкта господарювання у минулому, а ефект кредиту в майбутньому не враховується. Отож, якщо клієнт використовує позичку не за цільовим призначенням, його платоспроможність залишається на тому ж рівні.

Для визначення суми і строку кредиту застосовується сальдо ліквідних коштів. Воно має перевищувати суму щомісячного внеску і розраховується таким чином: доходи від діяльності + доходи від інших джерел (наприклад, зарплата) — витрати на діяльність — витрати на утримання сім'ї. Аналіз розпочинається зі з'ясування розмірів доходів клієнта за останні три місяці. Процес отримання інформації про доходи потенційного позичальника графічно відображено на схемі 1.

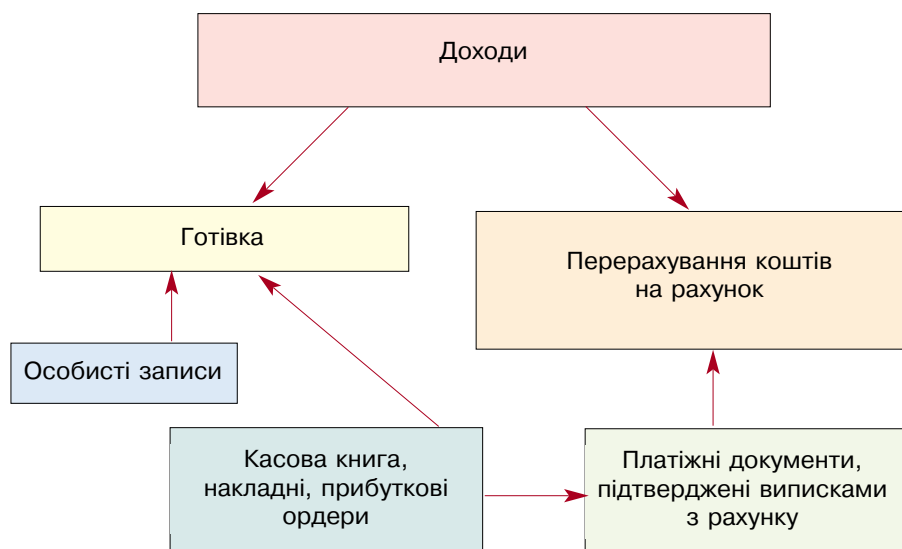
Друга складова аналізу платоспроможності клієнта полягає у визначенні витратної частини бізнесу клієнта. Витрати суб'єкта господарювання враховуються у повному обсязі, незважаючи на те, що нерідко сам підприємець не вважає їх витратами на бізнес (оплата праці тимчасових працівників, на ремонт транспортних засобів тощо). Якщо не відомо, які у нього витрати на утримання сім'ї, то беруть до уваги зарплату підприємця, котра відображає його життєвий рівень. Процес отримання інформації про витрати клієнта графічно зображено на схемі 2.

Під час аналізу доходів і витрат потенційного позичальника варто дотримуватися трьох принципів:

1) суб'єкт господарювання ніколи не зможе витратити більше, ніж реально заробляє;

2) кредитний інспектор повинен

Схема 1. Доходи суб'єкта господарювання

оцінювати доходи за розумним мінімумом, а витрати — по максимуму;

3) всі доходи і витрати слід підрахувати за один і той же проміжок часу (тільки в такому разі дані можна зіставити, а аналіз буде коректним).

Але, крім цього, існує ще ціла низка факторів, які банк повинен враховувати під час аналізу платоспроможності клієнта — суб'єкта малого і середнього бізнесу, оскільки вони є факторами ризику: соціально-економічний чинник; ліквідність потенційного позичальника (щодо виробництва — періодичність платежів повинна збігатися з виробничим циклом, починаючи від закупівлі сировини і закінчуючи продажем готової продукції; щодо торгівлі — клієнт

повинен мати змогу продати куплені товари протягом періоду кредитування, з урахуванням строків постачання, платежу і попиту покупців); сплата податків (бажано, щоб строки виплати кредиту передували часові сплати податків); затримка платежів при безготівковій формі розрахунків.

Є дві головні причини затримки з поверненням кредиту: відсутність можливості й відсутність бажання. Якщо клієнт стає неплатоспроможним, кредитний працівник повинен точно з'ясувати причину. Загалом, як свідчить практика кредитування малого бізнесу в Росії за програмою ЄБРР, в особливих випадках неплатоспроможності клієнта банк може відійти від загальних правил

і застосувати гнучкіші схеми.

1. Звільнення від сплати штрафу (в разі схвалення такого рішення кредитним комітетом з огляду на те, що: затримка з виплатою позички сталася не з вини клієнта; сплата штрафу ставить під загрозу повернення основної суми боргу і відсотків за нею).

2. Мораторій (відстрочка повернення кредиту з дозволу кредитного комітету, якщо проблема платежів є тимчасовою).

3. Зміна графіка погашення кредиту (в разі схвалення такого рішення кредитним комітетом, з урахуванням того, що клієнт демонструє намір і спроможність повернути позичені кошти) [6].

ПРОГРАМА ЗАХОДІВ З УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

Реформування банківського кредитування — це лиш один із важливих напрямів розвитку системи державної фінансової підтримки малого і середнього бізнесу, яка включає у себе ще й такі рівні:

а) концентрація і збільшення обсягів бюджетної та небюджетної фінансової підтримки малого і середнього бізнесу;

б) створення гнучкої системи гарантій (поруки), що дасть змогу активніше залучати до кредитування комерційні банки;

в) збільшення обсягів мікрофінансування і мікrokредитування, що уможливить фінансову підтримку тих суб'єктів підприємницької діяльності, які лише розпочинають свій бізнес;

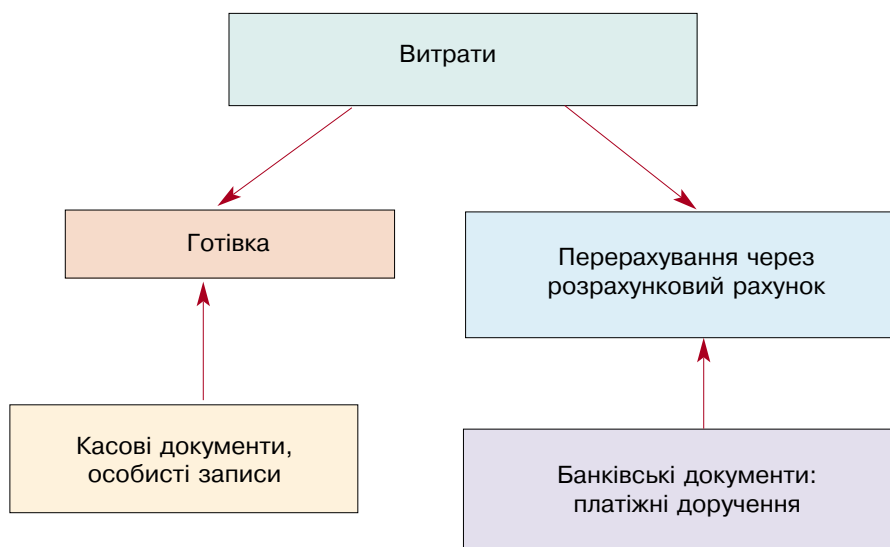
г) використання можливостей фінансового лізингу і франчайзингу як гнучких фінансових технологій та конструктивних способів ведення підприємницької діяльності, що поєднують інтереси великого і малого бізнесу;

г) розвиток інфраструктури підтримки малого підприємництва — бізнес-інкубаторів, бізнес-центрів, наукових та інноваційних парків, консалтингових установ тощо [7].

Принципове питання банківського кредитування малого бізнесу полягає у створенні гнучкої системи гарантій, яка б уможливила кредитування всіх категорій підприємств. Із цим, звичайно, пов'язано і забезпечення повернення кредиту. Практика підказує чотири можливі варіанти вирішення даної проблеми.

1. **Ризики бере на себе комерційний банк**, приймаючи під свою відповідаль-

Схема 2. Витрати суб'єкта господарювання

ність рішення щодо кредитування малого бізнесу. Недолік такого варіанта полягає в тому, що його втілення залежить від вольових якостей та стратегічного мислення керівництва конкретної банківської установи, ефективності її менеджменту, адже сьогодні банки здебільшого не довіряють суб'єктам малого бізнесу і не хочуть брати на себе ризики, пов'язані з їх кредитуванням.

2. Гарантії забезпечуються спеціалізованими фондами або іншими інститутами підтримки малого бізнесу. При цьому фінансові ресурси зазначених установ, які можуть бути залучені з бюджету, спрямовуються не безпосередньо на кредитування, а на забезпечення комерційних кредитів. Недолік такого варіанта — недостатні обсяги бюджетних ресурсів та фінансування подібних установ.

3. Гарантії за кредитами забезпечує держава для тих малих і середніх підприємств, які працюють у соціально значущих галузях економіки або беруть участь у виконанні державних замовлень. Недолік цього варіанта — низький рівень залучення малих підприємств до виконання державних і муніципальних замовлень.

4. Створення комерційних схем гарантування за кредитами для малого бізнесу — запровадження продажу гарантій як форми вкладення капіталу з метою отримання прибутку. Недолік даного варіанта: схеми комерціалізації гарантій ефективно застосовуються у розвинених ринкових країнах, але в Україні їх важко втілювати через надто високий ступінь ризиків ведення підприємницької діяльності у малому бізнесі, загальну високу вартість процедур ведення бізнесу, а також через вкрай недостатні обсяги фінансово-кредитних ресурсів [5].

Самі комерційні банки зацікавлені у нормативно-процедурному реформуванні банківського фінансово-кредитного обслуговування суб'єктів малого і середнього бізнесу. Тут, звичайно, спрацює економічний інтерес. Адже банк — це суб'єкт підприємницької діяльності, і його фінансовий бізнес буде обмеженим, якщо він самостійно не в змозі забезпечити нормальних умов для кредитування своїх потенційних клієнтів — представників малого та середнього бізнесу [8].

Фінансові експерти практично одностайно стверджують, що сьогодні необхідні системні заходи у вигляді спеціалізованої державної програми фінансової підтримки малого і середнього бізнесу. Вони дадуть змогу вирішити всі про-

блемні питання на системному рівні. **З** метою методологічного сприяння досягненню зазначених цілей за ініціативи Національного банку України ми розробили заходи з удосконалення державної фінансової підтримки малого і середнього бізнесу, об'єднавши їх в одну програму дій. Це, по суті, програмний документ, у якому запропоновано близько 80 різноманітних заходів. Він налічує сім розділів: “Загальнодержавні питання”, “Інформаційне забезпечення малого та середнього бізнесу та підвищення рівня освіти підприємців”, “Відносини “банк — клієнт”, “Небанківські фінансові установи”, “Законодавче забезпечення”, “Підзаконні акти та нормативні документи”, “Аналітичні дослідження”. Вже самі назви розділів свідчать про широке коло питань, охоплених цією програмою.

По-перше, окремий напрям у програмі заходів з удосконалення державної фінансової підтримки малого і середнього бізнесу становить комплекс загальнодержавних питань, які передбачають інформаційне та фінансове забезпечення суб'єктів кредитування, підвищення ефективності використання державних коштів та створення постійного джерела фінансування бюджетних програм. Для вирішення цих питань необхідно запровадити щоквартальний моніторинг “Кредитування малого і середнього бізнесу” і публікувати щорічний звіт “Кредитування малого і середнього бізнесу та мікрокредитування в Україні”, що дасть змогу оперативно відстежувати ефективність методів державної фінансової підтримки цього економічного сектору, визначити ступінь їх впливу на макроекономічні показники держави. Треба також змінити процедури статистичної звітності — як суб'єктів малого й середнього бізнесу, так і самих банків, — переглянувши порядок ведення аналітичного обліку вітчизняними банківськими установами. Одним із методів підвищення ефективності використання державних коштів має стати запровадження обов'язкових щорічних публікацій за результатами використання коштів, передбачених державними та донорськими програмами підтримки малого і середнього бізнесу.

Однак головною проблемою державної фінансової підтримки малого і середнього бізнесу в Україні є брак постійного джерела фінансування цільових програм. Для її розв'язання необхідно встановити на законодавчому рівні (зокрема у бюджетному законодавстві), що 10% фінансових ресурсів, отриманих від приватизації, спрямовуються на

фінасування державних програм підтримки малого і середнього підприємництва. Цей цілком логічний і вкрай необхідний елемент трансформації економічної системи має стати базовим у фінансовому регулюванні розвитку приватного сектору та становленні середнього класу в Україні.

Окрему увагу слід приділити ресурсній базі та методиці підготовки і впровадження регіональних програм підтримки підприємництва. Сьогодні підприємств практично не може отримати кредит з місцевого фонду підтримки підприємництва та муніципального фонду. Як розв'язати цю проблему? Асоціація міст України може скористатися, скажімо, досвідом Великобританії, де муніципальна влада оголошує конкурс на виконання різних видів робіт, необхідних для життєзабезпечення місцевої громади. Переможці таких конкурсів отримують не лише муніципальні замовлення, а й стартовий капітал на його виконання з місцевих фондів. Цей метод дає змогу управляти фінансовими ресурсами з максимальною результативністю й використовувати їх для розвитку регіонів і населених пунктів.

Нині регіональні програми мікрокредитування не мають іншого джерела фінансування, крім місцевого бюджету. Програма заходів передбачає вирішення проблеми браку ресурсів на регіональному рівні: додатковим джерелом фінансування мають стати 10% коштів, отриманих від приватизації комунального майна. Норму щодо перерахування 10% коштів від приватизації комунального майна у регіональні фонди підтримки підприємництва необхідно закріпити у відповідних законодавчих і нормативних актах.

Суттєво перешкоджає розвитку розгалуженої системи фінансової підтримки малого і середнього бізнесу певна недовіра населення до банків, зумовлена діяльністю сумнозвісних трастів, а також необізнаність підприємців із можливостями, які відкривають для них банківські і небанківські кредитні установи. Для подолання цього негативно-го фактора необхідні й система своєрідного кредитного всеобучу, просвітництва та тренінгів для підприємців, і навчання самих фахівців банківських та інших кредитних установ сучасним технологіям кредитування малого і середнього бізнесу. Одним із засобів має стати пілотна освітня програма з умовною назвою “Навчання — захист бізнес-плану — кредитування”, яку здійснюватимуть громадські об'єднання підприємців спільно з банками. Треба та-

кож сформувати базу даних установ, які пропонують послуги з кредитування і мікрокредитування малого та середнього бізнесу, проводити моніторинги їх діяльності та допомагати їм у пошуку клієнтів, створити систему зворотнього зв'язку із середовищем малого і середнього підприємництва з метою виявлення проблем кредитування, залучивши, наприклад, громадські організації до проведення анкетувань та профільних досліджень у цій сфері, обговорення методів розв'язання проблем державної фінансової підтримки.

По-друге, необхідно реформувати саму структуру банківського сектору.

Світовий досвід свідчить, що банківський сектор, який складається з двох ланок — центрального банку і комерційних банків, не в змозі забезпечити середньострокове і довгострокове кредитування малих та середніх клієнтів. Для цього необхідно між цими двома рівнями побудувати такий собі буфер — банк другого рівня, спеціальну кредитну установу, яка за рахунок державних коштів здійснюватиме кредитування з метою сприяння розвитку, а не отримання комерційного прибутку. А робитиме вона це через рефінансування комерційних банків, не створюючи їм конкуренції, а навпаки, підтримуючи їх фінансову базу.

Таким чином буде створено цілий управлінський ланцюг: держава обирає пріоритетні сфери, галузі та економічні сектори для сприяння їх розвитку → спеціалізовані кредитні установи розробляють відповідні інструменти фінансово-кредитного регулювання і розподіляють бюджетні фінансові ресурси → комерційні банки, як підрядники, виконують держзамовлення й ефективно вкладають кредитні ресурси згідно зі стратегічно визначеними пріоритетами. Цей кредитний ланцюжок дає змогу **ефективно здійснювати фінансово-кредитне регулювання та перерозподіляти між усіма його ланками традиційно високі ризики кредитування малого бізнесу, які не наважуються брати на себе комерційні банки, природно, прагнучи мінімізувати свої ризики.**

Програма заходів з удосконалення державної фінансової підтримки малого і середнього бізнесу передбачає створення банку другого рівня — Українського банку сприяння розвитку. Це — світова методика структурного адаптування банківської системи до потреб малого і середнього бізнесу. Скажімо, у Західній Європі трирівнева структура фінансового сектору вже набула міжнародних масштабів. У 1999 році європейські спеціалізовані

банки зі сприяння розвитку навіть об'єдналися в асоціацію NEFI — мережу європейських фінансових установ із підтримки малих та середніх підприємств. Учасники NEFI виконують свої завдання у тісній взаємодії з національними банківськими системами європейських держав у формах рефінансування, розподілу ризиків, надання консультаційної допомоги учасникам відносин “банк — клієнт” [1].

По-третє, необхідно підвищити правову захищеність кредиторів та створити інституційну мотивацію залучення комерційних банків до кредитування малого і середнього бізнесу.

Українські банки не відважуються будувати кредитні відносини з малим і середнім бізнесом насамперед через недостатню захищеність своїх прав, високий ступінь ризиків та значну вартість фінансових ресурсів при кредитуванні малого і середнього бізнесу, які є дорожчими, ніж у разі кредитування великого бізнесу. Основним доходом комерційних банків у ринкових країнах є доходи та заощадження населення. Що багатше суспільство — то могутніша банківська система. Українським комерційним банкам доводиться постійно балансувати в умовах обмеженості фінансових ресурсів. Грошові доходи в розрахунку на душу населення у грудні 2002 року становили 340 грн. за прожиткового мінімуму — 342 грн. З іншого боку, досі не відновлена довіра населення до комерційних банків, підірвана сумнозвісними трастами ще на початку 90-х років. Немає також належної системи гарантування банківських вкладів (гарантується не більше 3 000 грн.). Багато підприємств залишаються збитковими (за результатами минулого року — близько 2/5 від загальної кількості). Величезною за світовим виміром є також частка наявного грошового обігу (на середину березня 2003 р. — понад 26 млрд. грн., або майже 2/5 від усієї грошової маси). Все це свідчить про обмеженість банківських фінансових ресурсів, що унеможлиблює здійснення довгострокової політики кредитування. Банківські ризики, а отже, й вартість кредитів, залишаються високими. В умовах обмеженості власних і залучених фінансових ресурсів банки, природно, більше зацікавлені у співпраці з кількома великими клієнтами замість багатьох малих, собівартість обслуговування яких значно вища. Немає також механізмів плаваючої процентної ставки за довгостроковими кредитами та важелів зміни ставок у разі зростання темпів інфляції. Незважаючи на помітну в останні роки тенденцію до зниження, кредитні став-

ки комерційних банків усе ще майже втричі перевищують дисконтну ставку НБУ.

Програма заходів з удосконалення фінансової підтримки малого і середнього бізнесу передбачає системне розв'язання цієї складної проблеми. Зокрема, розроблення нормативної бази Національного банку України для рефінансування банківських установ та кредитних спілок за проектами кредитування малих і середніх підприємств. Планується розробити стандарти банківського кредитування малого і середнього бізнесу, а з метою перерозподілу та зменшення ризиків і довгострокового рефінансування — створити банк другого рівня, про який уже йшлося, — Український банк сприяння розвитку. Одним із його співзасновників може бути НБУ, який уже підготував відповідний законопроект стосовно створення зазначеної установи та розв'язання проблеми пошуку джерел довгострокового рефінансування банків, котрі надаватимуть кредитну підтримку соціально важливим державним програмам. Передбачається також запровадити механізми цільового рефінансування банків за проектами іпотечного кредитування.

Для вирішення питання щодо врегульованості механізму забезпечення прав кредиторів при наданні інвестиційних кредитів (поширення махінацій з інвестиційними контрактами) планується запровадити систему державної реєстрації інвестиційних договорів, а також встановлено критерії, за якими ці договори матимуть статус правовстановлюючого документа з метою оформлення договору застави та відповідної заборони на відчуження об'єкта, що інвестується.

Заходами також передбачено впровадження такого конструктивного фінансового інструменту, як фінансовий та оперативний лізинг. Для цього необхідно внести зміни до чинних законодавчих і нормативних актів з метою врегулювання лізингових операцій у секторі малого і середнього бізнесу, зокрема — вирішення питання стосовно оподаткування ПДВ, амортизації тощо.

По-четверте, передбачено цілу систему заходів з удосконалення відносин “банк — клієнт”. З метою зменшення адміністративних та оперативних витрат комерційних банків необхідно запровадити режим пільгового оподаткування прибутку комерційних банків, що кредитують малий бізнес, а також вирішити питання щодо зниження для них нор-

мативів обов'язкового резервування.

У Німеччині серед податкових пільг у банківському секторі — спеціальні норми амортизаційних відрахувань, створення неоподатковуваних резервів прибутку, інвестиційні надбавки, які виплачуються податковими установами. В Італії практикують надання пільгових довгострокових позик під 3—5% річних за ринкової процентної ставки близько 15%. Підприємства можуть отримати додаткову пільгу — 20%—30% компенсації вартості позики при достроковому поверненні кредиту [1]. Сьогодні резервні вимоги до банків усе ще залишаються досить високими. Якщо у ЄС резервна ставка коливається від 0 до 2%, то в Україні наприкінці 2002 року — від 0 до 14%.

Для розв'язання проблеми обмеження майнових прав — і позичальників, і кредиторів — у питаннях звернення стягнення на заставлене майно та його реалізацію через органи державної виконавчої служби України необхідно на законодавчому рівні передбачити можливість продажу такого майна у розстрочку, що більше відповідає інтересам банків у разі реалізації великих об'єктів. Суттєвою перешкодою є також труднощі з реалізацією застави, яка сьогодні за браком відповідної інфраструктури продається досить довго і за значно меншу вартість. Щоб вирішити цю проблему, необхідно налагодити систему організації та проведення державних торгів.

Програмою також передбачено здійснити комплекс заходів з метою спрощення обтяжливих і громіздких банківських процедур кредитування, які, крім застави, потребують також страхування майна та ризику. Ця проблема особливо актуальна при кредитуванні малого бізнесу. Наприклад, якщо банк надає кредит на суму від 5000 до 10000 грн. під заставу квартири, оскільки іншого ліквідного майна у підприємця немає, то позичальнику необхідно сплатити нотаріусу за договір застави та ще й за страхування майна. Хоча банки у такій ситуації вимагають страхування на суму, що не перевищує розміру кредиту, процедура видачі кредиту все ж дуже обтяжлива для підприємців. Тому необхідно законодавчо встановити ліміти кредитування, щодо яких норма страхування нерухомого майна не застосовувалася б. Необхідно також передбачити можливість передачі в заставу придбаних у кредит обладнання, приміщень та споруд, що надасть діючим механізмам забезпечення кредиту більшої гнучкості та зро-

бить процедури банківського кредитування доступними різним категоріям суб'єктів підприємництва.

Складовою частиною державної фінансової підтримки є також державні та недержавні гарантії за кредитами з урахуванням світового досвіду державної фінансової підтримки малого і середнього бізнесу. Для цього на Український фонд підтримки підприємництва необхідно покласти три важливі функції: надання державних гарантії; компенсація відсотків за кредитами для малого і середнього бізнесу; здійснення мікрокредитування. Одним із методів удосконалення відносин "банк—клієнт" може стати також корпоратизація таких відносин на засадах і процедурах соціального та ділового партнерства між, наприклад, консорціумом дрібних приватних підприємців, створеним шляхом злиття капіталів, та аналогічним консорціумом фінансових інституцій у складі комерційних банків, страхових компаній, груп страхування ризиків повернення кредиту тощо. Додатковими механізмами вдосконалення кредитних відносин мають стати товариства взаємного гарантування та мережа гарантійних фондів, що дасть змогу мобілізувати активи й ресурси на центральному і регіональному рівнях. Для підвищення ступеня довіри малого бізнесу до банків необхідно створювати спеціальні консалтингові установи — кредитні бюро.

Небанківський фінансовий сектор у ринкових умовах відіграє важливу роль у кредитуванні малого і середнього бізнесу. Програмою передбачено комплекс заходів зі створення умов для його розвитку. Насамперед необхідно законодавчо закріпити як статус небанківських фінансових установ, так і статус внесків та вкладів до них з боку громадян. Адже сьогодні саме невизначеність їх правового статусу суттєво стримує процес мобілізації ресурсів для фінансування малого і середнього бізнесу. Для нормативного забезпечення цього процесу слід передбачити участь у підготовці відповідних проектів регуляторних актів Держфінпослуг громадських організацій, які об'єднують суб'єктів небанківських фінансових послуг. Треба також внести зміни до Закону "Про кредитні спілки", врегулювавши питання оподаткування неприбуткових організацій, зокрема кредитних спілок, податком на прибуток.

З метою впровадження механізму підтримки ліквідності кредитних спілок та надання їм можливості кредитувати проекти з терміном самоокупності понад один рік необхідно розробити і

втілити пілотний проект створення резерву ліквідності для кредитних спілок, які здійснюють кредитування малого й середнього бізнесу. Це дасть змогу виробити відповідну методику та забезпечити її масове використання у регіонах України.

Кредитні спілки у ринкових країнах — дуже динамічний інструмент фінансової підтримки та економічної самоорганізації широких верств населення. Сьогодні він розвивається і в Україні. На жаль, фахівцям із питань небанківської фінансової підтримки бракує і практичного досвіду, і знання сучасних технологій кредитування малого та середнього бізнесу. Новий поштовх до розвитку кредитного руху має надати уніфікована державна політика підтримки небанківських фінансових установ та система навчання фахівців кредитних спілок.

Однак, окрім процедур і технологій, кредитним спілкам необхідні насамперед довгострокові та дешеві фінансові ресурси. Для їх отримання потрібно залучати спілки до реалізації програм державного цільового мікрокредитування малого й середнього бізнесу, програм міжнародних фінансових організацій і програм НБУ. Ефективним методом вирішення цього питання може бути створення при їх асоціаціях кредитних спілок фондів підтримки ліквідності.

Негативним фактором системи фінансової підтримки сьогодні є недостатній рівень розвитку суміжних ринків, які інфраструктурно обслуговують потенційно ризикові процедури кредитування малого і середнього бізнесу. Насамперед, лізингового і страхового ринків у тому сегменті, який торкається даного економічного сектору. Необхідно з урахуванням світового і вітчизняного досвіду запровадити пілотні проекти на основі новітніх технологій надання лізингових послуг та страхування ризиків кредитування малого і середнього бізнесу, залучивши до реалізації лізингових схем фінансові ресурси державних цільових програм та міжнародних фінансових організацій. Важливою формою кредитування малих підприємств має стати фінансовий лізинг, який за своєю ефективністю рівносильний довгостроковому кредитуванню. Відповідно до лізингової угоди лізингодавець отримує від виробника право власності на певний товар (обладнання) і здає його в оренду лізингоотримувачу. Угода фінансового лізингу укладається, як правило, на нормативний строк використання майна, що передається у лізинг (з урахуванням

норм простої та прискореної амортизації). Протягом цього строку і до завершення процесу виплати лізингодавець зберігає за собою право власності на об'єкт лізингу. У країнах із розвинутою ринковою економікою сьогодні частка операцій лізингу становить близько 30% від усіх інвестицій в основний капітал. У Росії зареєстровано кілька сотень лізингових компаній, найбільші з яких діють у Москві, контролюючи близько 70—80% лізингового ринку. Російські лізингові компанії структурно прив'язані до джерела фінансування, тому вони є дочірніми підприємствами банків або галузевими підприємствами ("Лізинг-вугілля"), чи забезпечені державною (муніципальною) підтримкою, як, наприклад, "Московська лізингова компанія", що обслуговує обладнанням значну частину московських малих підприємств у галузях харчування, будівництва, поліграфії, медицини та у сфері послуг [5]. Лізингові послуги в міру розвитку набувають комплексного характеру, крім обладнання передбачається також надання виробничих приміщень, технічної підтримки, послуг із навчання тощо.

Важливим аспектом державного регулювання лізингових відносин є запровадження на законодавчому рівні цілої системи пільг, які мають стимулюючий характер для розвитку виробництва у країнах із ринковою економікою. Серед таких пільг — право прискореної амортизації майна, отриманого у лізинг (до трикратного збільшення річних амортизаційних відрахувань за активною частиною основних фондів), що дає змогу обмежити угоду лізингу 2—3 роками. На регіональному рівні здебільшого застосовуються такі регуляторні методи, як пільги на отримання у лізинг певних видів майна і обладнання, що стимулює впливає на розвиток агропромислового комплексу [5].

Невід'ємним елементом небанківського фінансового сектору в Україні мають стати спеціалізовані неприбуткові та інші мікрокредитні організації, які повинні займатися питаннями мікрокредитування і надавати фінансову підтримку бізнесу, особливо на етапі його становлення та відтворення. Значних успіхів у формуванні ринку та елементів системи мікрокредитування дрібних підприємств (сімейних майстерень, фермерських господарств, перукарень, кав'ярень тощо) досягли країни Латинської Америки. Сектор мікропідприємств країн, що розвиваються, є великим і перспективним ринком для сфери фінансових по-

слуг. Наприклад, тільки у державах Латинської Америки та Карибського басейну функціонує понад 50 млн. таких підприємств, де працює загалом близько 120 млн. чоловік. За даними Міжнародної організації праці, наприкінці 90-х років XX століття на мікропідприємствах Латинської Америки було зайнято майже 50% робочої сили регіону. Прикладом того, як сприятливе регуляторне середовище може відкрити можливості для залучення приватного сектору до мікрокредитування, є система регуляторних заходів, проведених у Перу та Болівії. У 1995 році ці країни модифікували закони, що регулюють діяльність фінансового сектору, з метою створення спеціалізованих небанківських фінансових посередників, які б займалися фінансовим обслуговуванням потреб мікро- і малого бізнесу. Приватні фінансові фонди (Private Financial Funds — FFPs) у Болівії та Організації з розвитку малих і мікропідприємств (Small and Microenterprise Development Entities — EDPYMEs) у Перу становлять особливий вид фінансових інститутів, котрі надають обмежені банківські послуги і відповідають специфічним вимогам стосовно достатності капіталу та резервів на покриття боргів, які розроблено спеціально для процедур мікрокредитування, а не для комерційних банківських операцій [9]. Як свідчить світовий досвід, мікрокредитування може бути поставлене на комерційну основу і давати прибутки, незважаючи на те, що розміри кредитних портфелів і обсяги активів установ з мікрокредитування незначні порівняно з комерційними банками через невеликі розміри середніх позик, які ними надаються. Дохідність активів провідних латиноамериканських мікрофінансових інститутів коливається у межах 3—6%, а прибуток на акціонерний капітал становить від 14% (колумбійська установа з мікрокредитування Women's World Banking-Cali — WWB-Cali) до 52% (кредитна спілка Fucas з Уругваю). Показники прибутковості на акціонерний капітал MFIs перевищують аналогічні показники банківської сфери в цілому, а дохідність активів є меншою, ніж у комерційних банків, що характеризує нижчий рівень лівериджа у MFIs, тобто вони менш активно залучають зовнішнє фінансування [9].

Ще одним інструментом фінансової підтримки малого бізнесу, який необхідно застосовувати в Україні, особливо у сфері мікрокредитування, є ломбарди, які в разі адаптації їх кредитної політики до потреб цього економічно-

го сектору можуть стати додатковим елементом його фінансової підтримки.

В Україні вже працюють спеціалізовані державні фонди, задіяні у реалізації цільових державних програм, але рівень їх ефективності ще низький, що зумовлено різними факторами: браком фінансових ресурсів, технологій роботи, недосконалістю і безсистемністю розроблених заходів державних цільових програм та фінансово-організаційної методики їх впровадження. Необхідно переорієнтувати алгоритм діяльності зазначених фондів на новітні методики державної підтримки малого бізнесу. Оскільки такі програми є важливим інструментом державного регулювання, до розробки та впровадження передбачених ними заходів необхідно широко залучати спеціалізовані експертні групи, громадські об'єднання і суб'єктів підприємницької діяльності, що забезпечить ефективніший кінцевий результат впровадження державних програм підтримки, дасть змогу налагодити дієві механізми громадського контролю за використанням бюджетних коштів.

По-п'яте, програмою заходів з удосконалення державної фінансової підтримки малого і середнього бізнесу передбачено внести цілий комплекс змін у законодавчі та нормативні документи, адже кожна проблема, кожен негативний фактор розвиваються на основі нормативного підґрунтя.

Зокрема, необхідно створити правові засади для здійснення мікрокредитування шляхом прийняття Закону України "Про мікрокредитування" та внесення відповідних змін до Господарського і Цивільного кодексів. Процедурно обтяжливою для кредитування малого підприємництва є норма Закону "Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні" (стаття 7) про обов'язковість незалежної оцінки. Цю норму слід скасувати стосовно процедур кредитування суб'єктів малого і середнього бізнесу. Для цього потрібно застосувати методи громадського і політичного лобіювання та подолати опір, який чинить Асоціація оцінювачів, котра зацікавлена в існуванні такої законодавчої норми.

Для підвищення захищеності прав як позичальників, так і кредиторів, необхідно розробити такі законопроекти:

✓ проект Закону України "Про особливості створення та діяльності іпотечних установ", що дасть змогу врегулювати питання діяльності спеціалізованих кредитних установ у сфері іпотечного кредитування;

✓ проєкт Закону України “Про іпотечні цінні папери”, який повинен визначити особливості випуску, обігу та погашення цих видів цінних паперів, оскільки система іпотечного кредитування не тільки передбачає можливість кредитування малого і середнього бізнесу під забезпечення високоліквідною заставою, а й дає змогу здійснювати рефінансування кредиторів шляхом випуску ними іпотечних цінних паперів.

Нормативним поштовхом до розвитку фінансового лізингу має стати звільнення суб'єктів малого і середнього бізнесу від сплати ПДВ під час лізингових операцій, яке необхідно запровадити шляхом внесення змін до Закону України “Про податок на додану вартість”, скасувавши сплату ПДВ при першій сплаті лізингового платежу. До того ж варто передбачити у цьому законі звільнення банківської установи від сплати ПДВ при придбанні об'єкта для подальшої його передачі у лізинг фізичній особі.

Питання незахищеності кредитора і високого ризику неповернення кредитів для малого і середнього бізнесу дасть змогу врегулювати й Закон України “Про кредитні бюро”. Створювати ж джерела фінансування (гарантування) державних програм кредитування необхідно шляхом внесення відповідних змін до Закону “Про державну програму приватизації в Україні”, передбачивши, що 10% коштів, отриманих від приватизації, повинні спрямовуватися на забезпечення державних програм підтримки малого і середнього бізнесу.

Сьогодні процес формування кредитних історій та створення єдиної бази даних як механізмів захисту прав кредитора гальмується тим, що банківська установа, подаючи відомості до єдиної інформаційної системи обліку позичальників, не має права розкривати інформацію щодо юридичних та фізичних осіб, яка містить банківську таємницю. Щодо цього для банків необхідно зробити виняток шляхом внесення відповідних змін до Закону України “Про банки і банківську діяльність”. Суттєвим елементом проблеми незахищеності прав кредиторів є й те, що окремі дії позичальника, які обмежують права кредитора, досі не класифікуються як правове порушення. Так, у Кримінальному кодексі немає статті, яка передбачала б відповідальність фізичних осіб за свідоме надання неправдивої інформації; здійснення дій, спрямованих на самовільний продаж або пошкодження

предмета застави; ухилення від сплати боргу; перешкоджання потенційним покупцям оглянути майно перед проведенням аукціону з його продажу. Ці важливі норми, що створюють систему захищеності прав кредиторів, необхідно внести до Кримінального кодексу України.

В умовах інфляції банк, який кредитує малий і середній бізнес, повинен мати змогу здійснювати хеджування інфляційних ризиків, тому в Цивільному кодексі та суміжних законодавчих актах необхідно передбачити його право односторонньої зміни умов договору, якщо це обумовлено кредитним договором.

Ускладнюють процедури банківського кредитування малого й середнього бізнесу також високі тарифи за послуги нотаріального посвідчення договорів застави та договорів купівлі-продажу нерухомого майна. Розміри державного мита необхідно зменшити шляхом внесення змін до Декрету Кабінету Міністрів “Про державне мито”.

Нині темпи та процедури здійснення банківських операцій стримує цілий комплекс факторів, закладених на законодавчому рівні.

- У разі невідповідності номера рахунку отримувача — фізичної особи і його коду при грошовому переказі банк, щоб встановити, хто насправді є отримувачем, має право затримати переказ лише на два дні, що технічно недостатньо для з'ясування даного питання (цю проблему необхідно розв'язати шляхом внесення відповідних змін до Закону України “Про платіжні системи і переказ грошей в Україні” та Інструкції НБУ “Про безготівкові розрахунки в Україні у національній валюті” № 135).

- Не існує механізму договірної списання з поточних або депозитних рахунків (це питання слід урегулювати шляхом внесення змін до Цивільного Кодексу, Закону України “Про платіжні системи і переказ грошей в Україні” та Інструкції НБУ № 135).

- Чинне законодавство забороняє банкам надавати безпроцентні кредити, що знижує рівень гнучкості банківських операцій. За банками як суб'єктами підприємницької діяльності необхідно залишити право самостійно визначати, за якими саме кредитними продуктами їм вигідніше отримувати доходи у вигляді комісійних (овердрафти, кредитні ліміти за платіжними картками тощо). Це дасть змогу налагодити на засадах ринкового саморегулювання оптимальні процедури банківського кредитування малого і середнього бізнесу та змен-

шити операційні витрати банків при його обслуговуванні. При цьому комісію з обслуговування кредиту краще включати до основної суми кредиторської заборгованості клієнта, тоді сплата такої комісії розтягується у часі пропорційно погашенню заборгованості (для врегулювання цих важливих питань необхідно внести зміни до статті 49 Закону “Про банки і банківську діяльність”).

- Залишається вузьким перелік способів нарахування відсотків за довгостроковими кредитами (варто внести зміни до Закону України “Про оподаткування прибутку підприємств”).

- Досі не відпрацьовано механізм оперативного списання безнадійної заборгованості (необхідно внести зміни до законів “Про банки і банківську діяльність” та “Про платіжні системи і переказ грошей в Україні”, а також до інструкції НБУ № 135;

- Реалізація заставного майна у рамках процедури виконавчого провадження відбувається за ціною, яка визначається на стадії його проведення (треба внести зміни до Закону “Про виконавче провадження”).

- Відсутні чіткі терміни реалізації майна боржника, внаслідок чого процес стягнення не має точних часових рамок (для врегулювання цього питання необхідно внести зміни до Закону України “Про виконавче провадження”).

- Бракує надійної системи страхування кредитних ризиків, завдяки якій банки б отримали право у безспірному порядку списувати суми неповернутих кредитів з рахунків страхових компаній (потрібно внести відповідні зміни до законів України “Про банки і банківську діяльність”, “Про страхування”, “Про платіжні системи і переказ грошей в Україні” та до інструкції НБУ № 135);

- Не передбачено використання інституту ломбардів (необхідно прийняти Закон України “Про ломбарди”).

- Немає рамкового закону, який би врегулював питання щодо створення та діяльності кредитних кооперативів в Україні (слід розробити та прийняти Закон “Про кредитну кооперацію”).

- У Законі України “Про страхування” недостатньо визначено організаційні та фінансові засади діяльності товариств взаємного страхування як інструментів взаємного страхування малого і середнього бізнесу (треба внести зміни до Закону “Про страхування” або розробити та ухвалити Закон України “Про товариства взаємного страхування”).

- У Законі України “Про банки і банківську діяльність” недостатньо ви-

значено організаційні та фінансові засади діяльності кооперативних банків як інструментів взаємного кредитування (слід внести зміни до статті 8 Закону України “Про банки і банківську діяльність” з метою повноцінного врегулювання діяльності кооперативних банків малого та середнього бізнесу).

Усі викладені вище стимулюючі чинники діють на вищому законодавчому рівні; проте є ще цілий комплекс негативних факторів, котрі закладені на рівні підзаконних актів і нормативних документів та потребують комплексного нормативного врегулювання.

- Не передбачено практики простаवляти реєстраційними органами ДАІ штамп “Кредит” у техпаспорті, що було б засобом додаткового захисту прав банків при кредитуванні автотранспорту (необхідно внести зміни до інструкції МВС № 335 щодо обов’язковості робити органами ДАІ відмітку про заборону відчуження у випадках купівлі авто за рахунок (повністю або частково) кредитних коштів, а також ввести до “Правил роздрібно́ї торгівлі транспортними засобами і номерними агрегатами” № 228 норму щодо оформлення рахунку-фактури з позначкою “Кредит” на підставі довідки банку при продажу автотранспортного засобу в кредит).

- Не встановлено порядок затвердження непрямих методів, документування результатів визначення фінансового стану непрямыми методами, їх зваженість на ризик, помилкової оцінки фінансового стану при кредитуванні малого і середнього бізнесу (для врегулювання цього питання слід внести нормативні зміни до положення НБУ “Про кредитування”; до інструкції НБУ № 279 щодо формування резерву під кредитні операції у частині визначення банками фінансового стану клієнта, що дасть їм змогу самостійно формувати непрямыми методами політику індивідуального кредитного підходу до позичальника, а це вкрай важливо при кредитуванні суб’єкта малого бізнесу з урахуванням потенційних можливостей його розвитку).

- Для підвищення гнучкості взаємодії банку з клієнтом необхідно змінити пункт 4.7 інструкції НБУ № 279, згідно з яким, “якщо немає відповідних документів та інформації щодо оцінки фінансового стану фізичної особи..., то такі позичальники мають класифікуватися не вище класу “Г””.

- Відповідно до діючих норм зміна строків погашення кредиту передбачає автоматичну пролонгацію кредиту, а отже, погіршення кредитного портфеля та додаткове резервування (необхідно внести зміни до нормативно-правових

актів НБУ з метою скасування рахунків пролонгації та створити систему критеріїв визначення строкової і простроченої заборгованостей).

- Заборонено кредитування у валюті фізичних осіб, хіба що через платіжні картки (слід внести зміни до положення НБУ “Про кредитування” у частині надання кредитів фізичним особам у іноземній валюті).

- Позичальник — фізична особа зобов’язаний підтверджувати цільове використання кредитних коштів, що знижує рівень гнучкості процедур кредитування (варто внести зміни до положення НБУ “Про кредитування” стосовно обумовлення у кредитній угоді цільового характеру використання кредитних коштів).

- Чинними нормативними положеннями передбачено колегіальний характер прийняття рішення кредитним органом щодо надання позички, що суттєво знижує рівень оперативності процедур банківського кредитування та є суттєвим бар’єром для взаємодії банківських установ і суб’єктів малого й середнього бізнесу (необхідно внести зміни до положення НБУ “Про кредитування” у частині встановлення кредитним органом колегіальної умови, параметрів і лімітів кредитування згідно із внутрішніми положеннями та статутами).

- Необхідно ввести норму, яка б уможливила врахування суми поруки як забезпечення за кредитом при розрахунку чистого кредитного ризику.

- При розрахунку чистого кредитного ризику не враховується сума страхового забезпечення (треба внести зміни до інструкції НБУ № 279 щодо врахування сум страхового забезпечення за мінусом франшизи та встановити відповідні вимоги до страхових організацій щодо капіталізації).

- Жорсткими залишаються вимоги щодо формування кредитної справи та супроводження кредитів, зокрема, при кредитуванні купівлі товарів та послуг, встановленні лімітів кредитування у рамках зарплатних проектів (потрібно внести зміни до інструкції НБУ № 279 у частині моніторингу фінансового стану застави позичальника — фізичної особи).

- На нормативному рівні не з’ясовано поняття “малий кредит”, що не дає змоги спростити процедури перевірки застави та оцінки фінансового стану отримувача невеликого за обсягом кредиту (слід внести зміни до інструкції НБУ № 279 стосовно визначення поняття “малий кредит” для фізичних осіб і відповідного спрощеного

механізму моніторингу такої позички).

- Існує вимога щодо щомісячного моніторингу фінансового стану клієнта та щоквартального моніторингу заставного майна (пропонуємо внести відповідні зміни до інструкції НБУ № 279).

- Неадекватним є визначення чистого кредитного ризику в разі застави нерухомого майна відповідно до категорії кредиту (для врегулювання цього питання треба внести зміни до інструкції НБУ № 279).

- При договірному списанні необхідно оформляти окреме доручення на кожен платіж, що нівелює переваги договірного списання (слід внести зміни до інструкції НБУ № 135).

- Коефіцієнти резервування зменшуються при розрахунку резерву під кредитні ризики (варто внести зміни до положення НБУ № 279).

- Відсотки вартості забезпечення, що береться до розрахунку чистого кредитного ризику, залежать від категорії кредитної операції позичальника (необхідно внести зміни до положення НБУ № 279).

- Не визначено порядок обслуговування несанкціонованого овердрафту за кредитами під платіжні картки (потрібно внести зміни до плану рахунків та положення НБУ № 279).

- Неможлива ініціація переказу з картрахунків не тільки за операціями оплати товарів та отриманих послуг, а й за операціями щодо зняття готівки (потрібно внести зміни до положення НБУ № 367).

- Необхідно врегулювати питання стосовно перенесення прострочених сум за кредитними операціями з фізичною особою протягом 7 днів з прив’язкою до звітного періоду (для цього слід внести зміни до постанови НБУ “Правила бухгалтерського обліку процентів та комісійних доходів та витрат банків” № 316).

- Нинішня класифікація позичальників у діючих нормативно-правових актах НБУ може бути використана тільки щодо фізичних осіб (треба внести зміни до положення НБУ № 279).

- Не визначено механізму оперативного списання безнадійної заборгованості (потрібні зміни у законах “Про банки і банківську діяльність”, “Про платіжні системи і переказ грошей в Україні” та в інструкції НБУ № 135).

- На законодавчому рівні не врегульовано питання про можливість стягнення заборгованості у валюті зобов’язання, внаслідок чого банк опиняється перед загрозою збитків, пов’язаних із курсовими ризиками (це

питання потребує додаткового опрацювання з метою розробки методів його вирішення).

- Необхідно розробити нормативну базу НБУ щодо діяльності в Україні місцевих кооперативних банків.

- Нормативна база, яка регулює діяльність кредитних спілок, не містить спеціальних вимог та умов для забезпечення ефективного кредитування суб'єктів малого і середнього бізнесу (необхідно внести зміни до діючих та врахувати в нових нормативних актах Держфінпослуг спеціальні вимоги та умови стосовно критеріїв і фінансових нормативів діяльності, професійних вимог до керівників та головних бухгалтерів, програмного забезпечення кредитних спілок, які кредитують малий та середній бізнес).

Окрім цієї системи заходів, передбачено також провести цілу низку аналітичних досліджень:

- з метою уніфікації вимог банків щодо отримання кредиту суб'єктом малого і середнього бізнесу (перелік документів, вимоги щодо застави, щодо страхування) необхідно зробити порівняльний аналіз процедур кредитування українськими банками малого і середнього бізнесу згідно з рекомендаціями

НБУ і процедур, рекомендованих програмами кредитування ЄБРР, Німецько-українським фондом, та адаптувати діючі нині вимоги до вимог ЄБРР і Німецько-українського фонду;

- передбачається здійснити аналіз можливостей використання регіональних фінансових ресурсів на кредитування місцевих підприємств та розробити заходи щодо створення сприятливих умов для доступу до кредитних коштів у регіонах, підвищення ролі регіональних управлінь НБУ в розв'язанні даної проблеми;

- необхідно провести аналіз розвитку та проблем оперативного і фінансового лізингу для вітчизняного малого й середнього бізнесу та розробити пропозиції щодо відповідного удосконалення лізингових операцій;

- слід також ґрунтовно вивчити й узагальнити досвід зарубіжних країн у сфері державної підтримки кредитування малого і середнього бізнесу, зокрема США, Ізраїлю, Канади, Угорщини, Росії, Чехії, Польщі.

□

Література

1. Матеріали круглого столу "Досвід державної підтримки приватного під-

приємництва в країнах з перехідною та розвинутою економікою". — Листопад 2003.

2. Матеріали IV Всеросійської конференції представників малих підприємств "Взаимодействие малого и крупного бизнеса".

3. Завгородняя М. Тенденции развития банковской деятельности // Мировая экономика и международные отношения — 2003. — № 10. С. 17—18.

4. Недилько А. Крупный банк и малый бизнес // Банковская практика за рубежом — 2003. — № 19. — С. 36—40.

5. Бухвальд Е., Виленский А. Кредитование малого предпринимательства // Вопросы экономики — 2001. — № 4. — С. 92—99.

6. Жоваников В., Маслова И. Кредитование малого бизнеса по программе Европейского банка реконструкции и развития // Деньги и кредит — 2001. — № 3. — С. 75.

7. Орлов А. Перспективы развития малого предпринимательства в России // Вопросы экономики — 2002. — № 7. — С. 122.

8. Борисов С., Госунян Г., Крылова Д., Паперко А. Малый и средний бизнес — важнейший партнер и клиент банков // Банковское дело — 2003. — № 2. — С. 14—17.

9. Зайцев О. Опыт поддержки малого предпринимательства // Банковская практика за рубежом — 2003. — № 2. — С. 58—66.

Монети України

Про введення в обіг пам'ятної монети "Ігри XXVIII Олімпіади"

Національний банк України 7 липня 2004 року ввів в обіг пам'ятну монету номіналом 20 гривень "Ігри XXVIII Олімпіади", присвячену Олімпійським іграм, які у серпні 2004 року розпочалися в Афінах (Греція). У Стародавній Греції Олімпійські ігри — загальноєллінські змагання на честь Зевса — відбувалися з 776 р. до н. е. до 394 р. н. е. кожні чотири роки. На час проведення Олімпійських ігор припинялися війни і встановлювалося перемир'я. Олімпійські ігри сучасності започатковано з 1896 року і перші з них відбулися в Афінах.

Монету номіналом 20 гривень виготовлено зі срібла. Якість виготовлення — "пруф", маса дорогоцінного металу в чистоті — 62.2 г, діаметр — 50.0 мм, тираж — 5 000 штук. Гурт монети — секторальне рифлення.

На аверсі у квадраті зображено грекиню в туніці, яка тримає в правій руці чашу з вогнем, відтвореною за допомогою голограми, у лівій — оливкову гілку — давній символ миролюбства. Над квадратом розміщено малий Державний герб України та напис **УКРАЇНА**, під квадратом — **20 ГРИ-**

ВЕНЬ; з обох боків квадрата на тлі античного меандрового орнаменту — позначення металу та його проби — **Ag 925**, маса дорогоцінного металу в чистоті — **62.2**, логотип Монетного двору НБУ (ліворуч) та рік карбування монети — **2004** (праворуч).

На реверсі на тлі квадрата зображено представників різних видів спорту, посередині — чаша з вогнем, який горить протягом усієї Олімпіади. Навколо квадрата розміщено такі написи: **ІГРИ / XXVIII ОЛІМПІАДИ** (угорі), **OLYMPIC GAMES / XXVIII** (унизу), **АФІНИ 2004** (ліворуч), **ATHENS 2004** (праворуч).

Художники — Володимир Таран, Сергій Харук, Олександр Харук. Скульптор — Володимир Атаманчук.

Пам'ятна монета номіналом 20 гривень "Ігри XXVIII Олімпіади" є дійсним платіжним засобом України й обов'язкова до приймання без будь-яких обмежень за її номінальною вартістю до всіх видів пла-

тежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

□

Про введення в обіг ювілейної монети “Микола Бажан”

Національний банк України, продовжуючи серію “Видатні діячі України”, 26 липня 2004 р. ввів у обіг ювілейну монету номіналом 2 гривні, присвячену 100-річчю від дня народження поета, редактора, театрознавця, кінокритика, кіносценариста, перекладача, державного і громадського діяча Миколи Платоновича Бажана (1904—1983), який народився в м. Кам’янці-Подільському (нині Хмельницька обл.). М.П.Бажан — людина широкої ерудиції, енциклопедист, академік Академії наук УРСР (1951), заслужений діяч науки УРСР (1966), коло інтересів якого охоплювало майже всі сфери культурного життя України. Він був ініціатором і науковим керівником видання “Українська Радянська Енциклопедія”. Та передусім Бажан увійшов в історію України як поет. Для його поезії характерні піднесеність, епічність, переважання патріотичних і громадянсь-

ких мотивів.

Монету виготовлено з нейзильберу. Якість виготовлення — звичайна, маса монети — 12,8 г, діаметр — 31,0 мм, тираж — 30 000 штук. Гурт монети рифлений.

На аверсі вгорі розміщено малий Державний герб України, під ним напис **УКРАЇНА**, у центрі — композиція з олівця, ручки з крилом Пегаса та пензлика, праворуч — напис **2 / ГРИВНІ**, унизу — рік карбування монети — **2004** та логотип Монетного двору НБУ.

На реверсі зображено портрет Миколи Бажана, по боках півколом розміщено написи: ліворуч — **МИКОЛА БАЖАН**, праворуч — роки життя: **1904—1983**.

Художники — Борис Груденко, Микола Кочубей. Скульптори — Володимир Атаманчук, Роман Чайковський.

Ювілейна монета номіналом 2 гривні “Микола Бажан” є дійсним

платіжним засобом України й обов’язкова до приймання без будь-яких обмежень за її номінальною вартістю до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

□

Про введення в обіг ювілейної монети “Юрій Федькович”

Національний банк України, продовжуючи серію “Видатні діячі України”, 26 липня 2004 р. ввів у обіг ювілейну монету номіналом 2 гривні, присвячену 170-річчю від дня народження письменника-новатора, поета, етнографа-фольклориста, драматурга та громадського діяча Юрія Федьковича (1834—1888). Син гуцульського краю Юрій (Осип) Адальбертович Федькович — митець глибоко народний, один із провідників українського національного відродження на Буковині. За висловом І.Франка, він увійшов в історію української літератури як буковинський Кобзар.

Монету виготовлено з нейзильберу. Якість виготовлення — звичайна, маса монети — 12,8 г, діаметр — 31,0 мм, тираж — 30 000 штук. Гурт монети — рифлений.

На аверсі зображено композицію, що втілює патріотичний, героїко-ро-

мантичний напрям творчості Федьковича: вершник, тримаючи у піднятій руці топірець, захищає ластівок від хижого птаха, що полює за ними. Ліворуч від композиції розміщено рік карбування монети — **2004**, під ним — малий Державний герб України та логотип Монетного двору НБУ, праворуч — у три рядки — стилізований напис **УКРАЇНА** та номінал — **2 / ГРИВНІ**.

На реверсі зображено портрет Юрія Федьковича, праворуч від якого розміщено стилізований напис **ЮРІЙ ФЕДЬКОВИЧ** і роки життя — **1834 / 1888**.

Художник — Лариса Корень. Скульптори — Святослав Іваненко, Володимир Дем’яненко.

Ювілейна монета номіналом 2 гривні “Юрій Федькович” є дійсним платіжним засобом України й обов’язкова до приймання без будь-яких об-

межень за її номінальною вартістю до всіх видів пла-

тежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

□

Нові інструменти/

**Олена
Махасєва**

Начальник відділу моніторингу платіжних систем департаменту платіжних систем Національного банку України

Автор привертає увагу до питань, пов'язаних із новим інструментом, який з'явився і розвивається на ринку платіжних послуг України, розглядає підхід міжнародної банківської спільноти до електронних грошей, зосереджується на досвіді регуляторної діяльності в Європейському Союзі та завданнях центрального банку щодо створення правової бази, яка б сприяла виявленню потенційних переваг електронних грошей і водночас забезпечувала б контроль за діяльністю емітентів.

Електронні гроші в Європі та Україні

Протягом останнього десятиріччя неабиякий інтерес центральних банків викликає феномен електронних грошей (electronic money). З появою відповідних систем у нашій країні електронні гроші привернули увагу й Національного банку України.

Виникнення електронних грошей обумовлене, з одного боку, стрімким розвитком інформаційних і криптографічних технологій, які дали змогу зберігати грошову вартість на електронних пристроях, а з іншого — потребами електронної комерції, які не задовольняються повною мірою традиційними платіжними системами.

Такі вагомі переваги систем електронних грошей, як високий рівень безпеки, швидкість, приватність платежу, низька вартість трансакції, а відтак — можливість здійснення беззбиткових мікроплатежів, роблять системи електронних грошей поза конкуренцією при обслуговуванні саме електронної комерції.

Умовою участі в подібних системах є попереднє внесення або переказ на рахунок емітента звичайних грошових коштів, після чого учасник отримує відповідну суму електронних грошей, які, власне, є грошовими зобов'язаннями емітента на пред'явника в електронному вигляді. Обіг електронних грошей обмежений колом торговців, які згодні приймати їх як засіб платежу за товари та послуги. Сьогодні електронні гроші довго не живуть у таких системах і через два — три цикли (при використанні певних технологій) виводяться з системи, а їх пред'явник отримує звичайні гроші у зручному для нього вигляді.

За визначенням Європейського центрального банку, під терміном “електронні гроші”, як правило, розуміють грошову вартість, що зберігається в електронному вигляді на технічному пристрої і може широко використовуватися для здійснення платежів суб'єктам, відмінним від емітента, без необхідності звертання до банківських рахунків, та діючи як наперед оплачений інструмент на пред'явника. Зауважимо, що під таке визначення підпадає ціла низка різноманітних продуктів: карткові та про-

грамні, одно- та багатовалютні, з повною та частковою анонімністю тощо. Суттєво відрізняється й побудова відповідних систем.

Коли говорять про технічні пристрої, на яких зберігаються електронні гроші, згадують:

— смарт-картку, тобто пластикову картку із вбудованим мікропроцесором. Це так звані багатоцільові наперед оплачені картки, або електронні гаманці. Електронні гроші на карткових носіях (card-based electronic money) призначені полегшити виконання роздрібних платежів, які здійснюються безпосередньо між держателем і торговцем (face-to-face);

— пам'ять комп'ютера. У цьому разі використовують спеціалізоване програмне забезпечення, що інстальється на стандартних персональних комп'ютерах. Такий варіант (software-based electronic money) використовують для

Електронні гроші — електронний замінник монет і банкнот, в основному призначений для розрахунків невеликими сумами

здійснення платежів через відкриту мережу. Іноді ці електронні гроші називають цифровою або електронною готівкою (digital-cash або e-cash).

При зберіганні у пам'яті електронних пристроїв та передачі між ними електронні гроші є зашифрованою послідовністю бітів.

Як електронні гроші, що зберігаються на карткових носіях, так і ті, які зберігаються в пам'яті комп'ютера, можуть мати властивість *трансферабельності*, тобто передаватися між пристроями держателів без участі третьої сторони. Саме цього варіанта й побоюються центральні банки. Проте до останнього часу жоден із центральних банків світу не зробив офіційної заяви про заборону емісії або використання електронних грошей у своїй країні. Хоча протягом 2000 року Ліберально-демократична партія Росії під керівництвом Володимира Жириновського працювала над проектом Закону Російської Фе-

дерації “Про інформатизацію банківської діяльності за допомогою Інтернет”, де серед інших пропозицій ішлося про заборону електронних грошей.

Питанню, наскільки електронні гроші є грошима як такими, присвячено чимало серйозних досліджень, а також численні журнальні публікації. Часто автори висловлюють діаметрально протилежні думки. Одні наполягають на тому, що електронні записи, які містяться на технічному пристрої, — не більше, ніж засіб відображення грошових коштів на рахунках у банках, інші стверджують, що йдеться про нову форму грошей, зародження якої ми спостерігаємо і яка у майбутньому емітуватиметься центральними банками та замінить інші форми грошей. До речі, коли учасники семінару, що проходив у вересні 2003 року у Франкфурті-на-Майні, спитали директора генерального департаменту платіжних систем Європейського центрального банку Жана Мішеля Годєфроу, чи не планує ЄЦБ (з огляду на успіх революційного введення в обіг євро), емітувати електронні гроші, він посміхнувся й відповів: “Never say never” (ніколи не кажи ніколи).

Сам термін спонукає дослідників порівнювати електронні гроші з готівковими та депозитними. Одні намагаються втиснути нове явище у звичні рамки, інші — усвідомити його суть, розглядаючи відмінності та подібності.

Не утрималися від порівнянь і автори відомої Директиви 2000/46/ЄС Європейського Парламенту і Ради: у преамбулі електронні гроші згадуються як “електронний замінник монет і банкнот, призначений в основному для розрахунків невеликими сумами”. Зауважимо, що поєднання високого рівня анонімності електронних грошей, який прямує до анонімності готівки, та легкості, з якою мережеві види електронних грошей обслуговують віддалені платежі, створює привабливі можливості для застосувань, не всі з яких вітають у суспільстві.

Якщо з формами традиційних грошей електронні гроші порівнюють, то із засобами доступу до рахунку їх плутають. Слід розуміти, що засоби доступу до рахунку (платіжні картки, он-лайн банкінг тощо), де також залучено технічні пристрої, надають клієнту доступ до його трансферабельних депозитів і вже у цьому контексті створюють можливість переказу коштів через комп’ютерну мережу Інтернет або інші телекомунікаційні

канали. У випадку з електронними грошима певна сума грошової вартості зберігається на електронному пристрої, який є у розпорядженні клієнта. Кількість збереженої вартості зменшується або відповідно збільшується, коли він застосовує такий пристрій для купівлі чи інших операцій, і це відбувається без залучення рахунку клієнта в банку. *Вреши-реши* звичайні гроші списуються з банківського рахунку, але це буде рахунок емітента, і станеться таке під час погашення електронних грошей на вимогу перед’явника.

У платіжній сфері електронні гроші в багатьох випадках можуть конкурувати із традиційними банківськими грошима. Зауважимо, що банківські гроші використовуються за допомогою бага-

У разі поширення електронних грошей центральні банки покликані проводити постійний моніторинг відповідних систем, налагодити обмін інформацією та приймати політичні рішення, спрямовані на збереження цілісності платіжної системи

тьох платіжних інструментів (платіжних доручень, платіжних карток тощо), тоді як електронні гроші можуть бути використані лише за допомогою специфічного платіжного інструменту, який є носієм (зберігачем) втіленої в них купівельної спроможності.

Якщо емітентом електронних грошей є банківська установа, їх за економічною суттю можна розглядати як підмножину банківських грошей, хоча практичні й технічні відмінності очевидні. Важливо те, що традиційні банківські гроші не часто використовують для купівлі товарів і послуг за низькою ціною внаслідок високої вартості трансакції. Електронні гроші блискуче справляються з проблемою мікроплатежів і бажано, щоб принаймні сьогодні вони й використовувалися для малих платежів унаслідок специфічних ризиків, пов’язаних із завантаженням та збереженням на електронних пристроях великих сум грошової вартості.

Усвідомлення феномену електронних грошей в Європі на офіційному рівні почалося у 1993 році. Аналіз нових технологічних схем, а саме наперед оплачених карт багатоцільового використання, привів центральні банки ЄС до фундаментального висновку: в разі розповсюдження подібних продуктів центральні банки повинні проводити постійний моніторинг

відповідних систем, обмінюватися інформацією та приймати політичні рішення з метою збереження цілісності платіжної системи.

Відтоді з’явилася ціла низка ініціатив шанованих міжнародних банківських установ, зокрема матеріали Банку міжнародних розрахунків і Європейського центрального банку, які висвітлюють різні грані питання: захист електронних грошей, керування ризиком у відповідних системах, проблеми транскордонних переказів, правові вимоги до емітентів, нагляд за ними, а також роль центрального банку в регулюючому процесі.

Висновки йшли один за одним. Діяльність емітента електронних грошей визнавалася подібною до залучення вкладів, а відтак емітент мав діяти тільки з дозволу та під наглядом уповноваженої установи, відповідальної за регулювання діяльності кредитних установ.

Серед документів, що вийшли в Європі, найбільшу увагу привертають дві директиви Європейського Парламенту і Ради, прийняті в один день — 18 вересня 2000 року. Перша — Директива 2000/28/ЄС — внесла зміни до Директиви щодо кредитних установ 2000/12/ЄС і поставила установи — емітенти електронних грошей (ELMI) у ряд із кредитними установами. Друга — вже згадана вище Директива 2000/46/ЄС — дала правове визначення електронних грошей і встановила вимоги щодо первинного капіталу та власних коштів ELMI, а також обмеження щодо їх діяльності. Частина норм директиви присвячена питанням пруденційного нагляду за ELMI.

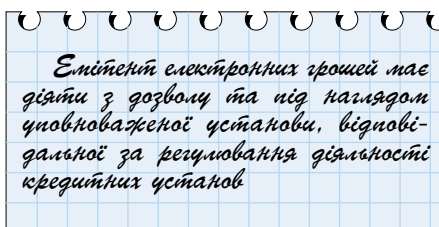
Отже, сьогодні на території країн Європейського Союзу електронні гроші вважають грошовою вартістю, що є вимогою до емітента, яка:

- зберігається на електронному пристрої;
- емітується при отриманні грошових коштів на суму, не меншу, ніж емітована грошова вартість;
- приймається як засіб платежу іншими, ніж емітент, особами.

В одному з положень Директиви 2000/46/ЄС міститься застереження: емісія електронних грошей може впливати на стабільність фінансової системи і роботу платіжних систем. Держави — члени Європейського Союзу мають заборонити особам або установам, які не є кредитними, здійснювати емісію електронних грошей. Первинний капітал ELMI повинен бути не меншим 1 млн. євро. Максимальна сума електронних грошей,

якою держатель може розпоряджатися для здійснення ним платежів, становить 150 євро.

Із 1996 року Банк міжнародних розрахунків (БМР) за підтримки центральних банків оприлюднює огляди розвитку систем електронних грошей у світі. Останній огляд — за березень 2004 року — містить дані центральних

банків 95 країн. Із них 37 центральних банків повідомили про наявність у країні систем та специфікацій електронних грошей. Усього було заявлено про існування 93 різних систем та специфікацій. У деяких країнах електронні гроші мають національне застосовування, в інших використовуються в окремих регіонах або містах.

Дані зазначеного огляду свідчать, що сьогодні найбільшу кількість систем запроваджено в США (10), Італії (9), Індії (7), Іспанії та Кореї (по 6), Фінляндії та Нігерії (по 5). Найпопулярнішими є Visa Cash, яку відзначили центральні банки Бразилії, Іспанії, Канади і Кореї, та система Mondex, що працює у Гані, Кореї та на Тайвані.

У Європі з відносним успіхом розвиваються електронні гроші на смарт-картках. Найвідоміші проекти: Proton (Бельгія), Moneo (Франція), Geld-Karte (Німеччина), MiniCASH (Люксембург), Chipknip (Нідерланди).

Кількість електронних грошей на смарт-картках, номінованих у євро, протягом останніх років збільшувалася досить швидкими темпами і в липні 2003 року, за даними Європейського центрального банку, сягнула 282 мільйонів. Найбільший внесок у цю суму зробили Німеччина, Італія та Бельгія. Хоча порівняно із сумою банкнот і монет, які в той же час знаходилися в обігу, ця величина не вражає — 0.08 %.

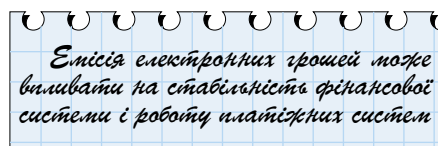
Більшість проектів, пов'язаних з використанням електронних грошей, які зберігаються в пам'яті комп'ютера, у країнах ЄС були згорнуті, так і не набувши масштабності, і сьогодні існують у вигляді пілотних проектів другорядного значення. Останній відносно великий проект (eCash у Німеччині) зупинено у травні 2001 року. До речі, він втілював ідеї батька ци-

фрових грошей — Девіда Чаумана.

Можна почути, що розвиток електронних грошей не відповідає очікуванням. Були згорнуті найамбіциозніші проекти, які досить агресивно просуваються на ринку. Як і багато традиційних платіжних систем, системи розрахунків електронними грошима потерпають від проблеми досягнення критичної маси. Проте порівняння даних кількох оглядів БМР свідчить, що на зміну старим весь час з'являються нові, досконаліші та привабливіші проекти, з більшими шансами на успіх. Хоча процеси стандартизації у цій сфері тільки почалися, є приклади спільної роботи серйозних гравців на ринку платіжних послуг.

Україна не залишилася осторонь від загальних світових процесів у сфері розрахунків. Новітні платіжні технології знайшли своє місце на теренах країни. Сьогодні продукти не менше трьох систем відповідають класичному визначенню електронних грошей. Банківські неперсоніфіковані електронні гаманці НСМЕП і небанківські трансферабельні електронні гроші систем Pay-Cash та WebMoney шукають і знаходять свого користувача.

Діяльність, пов'язана з емісією електронних грошей як банківськими, так і небанківськими установами, в Україні не врегульована, статус відповідних систем юридично не закріплено. Це змушує емітентів та операторів пристосовуватися до діючих норм законодавства та звичаїв ділового обороту. Дехто говорить, що відбуваються стандартні безготівкові розрахунки, посиляючись на те, що остаточний розрахунок у системі відбувається за банківськими рахунками. Дехто для оформлення операцій використовує агентську, вексельну або чекову моделі. За одним із підходів, електронні гроші розглядаються як наперед оплачений фінансовий продукт, який банки можуть випускати

відповідно до банківської ліцензії.

Є думка, що в Україні небанківські системи електронних грошей у найближчому майбутньому не мають перспективи. Як кращий варіант пропонується союз між банком, який відповідає за фінансові ризики, та оператором системи, який бере на себе технічні ризики. Саме так уже кілька років за технологією PayCash

працює в Росії банк "Таврический".

Для обговорення питання емісії та обігу електронних грошей у липні цього року в Національному банку України зібралися методологи центральних банків України, Росії та Білорусі, науковці, керівники систем електронних грошей, представники українських банків. Виступаючі наголошували, що важливими є всі три складові питання — технічна, економічна та правова. Тож необхідно докласти зусиль, щоб паралельно з науково-технічним прогресом, який повсякчас стимулює розвиток електронних грошей, удосконалювалася економічна, і — що ще важливіше — правова основа їх функціонування.

Прийняття законодавчих норм стосовно електронних грошей та їх емітентів є очевидною необхідністю. Мова йде про адекватне правове регулювання тих процесів, у яких фактично вже бере участь певна частина користувачів — постачальників та споживачів послуг. Внесення доповнень до законодавства продиктовано самим розвитком суспільства. Це дасть змогу легалізувати нові види діяльності, які на момент написання чинних законів не існували.

Висновки, зроблені на підставі наукових досліджень і практичного досвіду, мають стати підґрунтям для побудови вітчизняної правової моделі, за якою функціонуватимуть електронні гроші в Україні. Стосовно ж центрального банку, то його завданням є створення регуляторної основи, яка б сприяла виявленню потенційних переваг електронних грошей і водночас забезпечувала б контроль за діяльністю емітентів.

Література

1. Survey of electronic money developments. — BIS, CPSS, 2004, 2002, 2001, 2000.
2. Directive 2000/46/EC on the taking up, pursuit of and prudential supervision of the business of electronic money institutions. — 2002.
3. E-payments in Europe — the Eurosystem's perspective. — ECB, 2002.
4. Report on electronic money. — ECB, 1998.
5. Electronic money — consumer protection, law enforcement, supervisory and cross border issues. — BIS, 1997.
6. Implications for central banks of the development of electronic money. — BIS, CPSS, 1996.
7. Report to the EMI Council on Prepaid Cards. — EMI, 1994.

Слово — фахівцям/

Інформаційна безпека банківської діяльності: вимоги міжнародних стандартів

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СМІБ ЯК ЗАСІБ ЇЇ РОЗВ'ЯЗАННЯ

У сучасному суспільстві, де найважливішим ресурсом компанії цілком обґрунтовано вважається інформація, закономірно постає питання про створення управлінської системи, яка б забезпечила її схоронність. Дослідження свідчать, що останнім часом стрімко зростає кількість атак на комп'ютерні мережі та інших порушень інформаційної безпеки підприємств. Так, у Великобританії 44% опитаних представників компаній розповіли про спроби несанкціонованого доступу до конфіденційних даних, 48% звинуватили свій персонал у недостатній підтримці безпеки. Отже, великі й малі компанії будь-якої галузі відчувають нагальну потребу в захисті своїх інформаційних систем від таких загроз, як хакерство, комп'ютерні віруси, шахрайство службовців тощо.

Спеціалісти організацій, що професійно займаються сертифікацією корпоративних систем менеджменту інформаційної безпеки (СМІБ) на відповідність вимогам міжнародних стандартів (зокрема, Міжнародне технічне товариство "Бюро Верітас"), зазначають, що ця проблема є найбільшочішою для фінансового і насамперед банківського сектору. Грошово-кредитна система України перебуває в стані постійного розвитку. Одночасно з розширенням набору операцій і сфер діяльності постійно розвивається сектор інформаційного ринку, вдосконалюється технічне оснащення, застосовуються сучасні інформаційні технології, широко використовуються як зарубіжні, так і вітчизняні засоби інформатизації. З одного боку, ці процеси значно спрощують і автоматизують банківську діяльність, підвищують швидкість і якість обслуговування клієнтів, сприяють активному міжнародному обміну. З іншого ж — створюють передумови для різкого зростання кількості фінансових злочинів, які все більше набувають яскраво вираженого інтелектуального характеру.

В умовах, коли більшість виконуваних банківськими працівниками операцій автоматизовано, суттєво підвищується ризик спотворення і втрати інформації внаслідок відмов або збоїв у роботі технічних засобів, помилкових чи зловмисних дій співробітників, несанкціонованих дій третіх осіб (клієнтів тощо). Зовнішні (кримінальні угруповання, конкуренти, шахраї, недобросовісні клієнти, корумповані урядовці) і внутрішні (інформатори конкурентів, кримінальних структур, несумлінний персонал, конфлікти у вищому керівництві, власні злодії і шахраї) загрози набувають різноманітних форм. Серед них — фінансові розкрадання, шахрайство, розголошення конфіденційної інформації, несанкціонований доступ, фальсифікація документів, використання власності, коштів та робочої сили підприємства не за призначенням, атаки на електронний цифровий підпис, поява в банківській мережі програм-шпигунів тощо.

Фахівці з питань безпеки банківських установ часто приділяють надмірну увагу технічним аспектам захисту інформації (криптографічним засобам, паролемому захисту, захищеним каналам передачі даних). Однак набагато ефективнішим є системний підхід до розв'язання цієї проблеми. Мовиться про реалізацію **збалансованого комплексу як технічних, так і організаційних заходів у рамках єдиної СМІБ**. Її наявність не тільки дає банку змогу уникнути збитків та забезпечити безперервність бізнесу, а й слугує для її ділових партнерів вагомим доказом солідності установи.

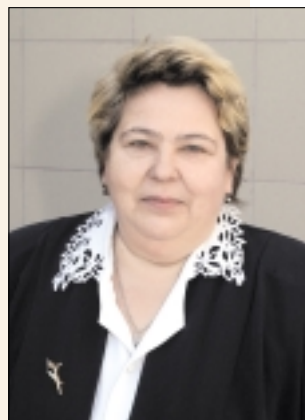
МЕТОДОЛОГІЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Ідея комплексного підходу до гарантування інформаційної безпеки компанії реалізована у міжнародному стандарті BS7799 (на базі якого розроблено також стандарт ISO17799). Він визначає вимоги верхнього рівня — контури політики безпеки, в рамках яких мають бути розроблені та реалізовані відповідні організаційно-технічні захо-

Дмитро
Лещік

Провідний фахівець із
консультаційних послуг
ТОВ "Бюро Верітас Україна"

Ірина
Івченко

Начальник управління захисту
інформації департаменту
інформатизації Національного банку
України. Кандидат фізико-
математичних наук

Статтю присвячено питанням створення та забезпечення ефективного функціонування системи менеджменту інформаційної безпеки (СМІБ) банківської діяльності. Актуальність цієї теми визначається цінністю інформаційних ресурсів для банківських установ та посиленням загрози їх цілісності й конфіденційності в умовах глобалізації та інтелектуалізації економіки. Автори вважають, що структурована СМІБ є не тільки захисним механізмом, а й дієвим засобом підвищення конкурентоспроможності банків.

ди. Методологія стандарту заснована на базових принципах ризик-менеджменту, які передбачають ідентифікацію ризиків і чинників їх появи, що сприяє зменшенню або усуненню самих ризиків. Відповідно до вимог цих стандартів організація повинна розглядати й оцінювати специфічні ризики, притаманні її діяльності, в аспекті збереження, конфіденційності і цілісності інформації.

Тобто для впровадження програми з управління інформаційними ризиками банківської діяльності необхідно виявити, які небезпеки й уразливості можуть загрожувати інформаційним ресурсам. Після цього визначають відповідні методи контролю для управління ризиками. Одним із найважливіших чинників упровадження системи менеджменту інформаційної безпеки є підбір на всіх рівнях банківської системи персоналу, здатного працювати над реалізацією наміченої програми дій.

Стандарт **BS7799/ISO17799** *набув широкої популярності у багатьох країнах як своєрідне практичне керівництво із гарантування інформаційної безпеки*. Дана модель гармонізована з Міжнародними стандартами на системи менеджменту (ISO9001, ISO14001, OHSAS18001, НАССР тощо) і є на сьогодні найвизнанішою у світі. На відповідність її вимогам у світі сертифіковано понад 500 компаній різного профілю з 34 країн, із них у Японії — 225, Великобританії — 118, Німеччині — 22, Південній Кореї — 20, Індії — 16, Гонконгу — 15, Італії — 12, Сінгапурі — 10, США — 5.

До числа компаній фінансового сектору, що сертифікували свої СМІБ, входять Citybank, Kookmin bank, KorAm bank, Britannic Money plc, The Royal bank of Scotland, нефінансового сектору — Sony, Unilever, Fuji, Hitachi, British Telecom, Mark&Spencer.

ВИМОГИ СТАНДАРТУ BS7799 ДО КОРПОРАТИВНОЇ СМІБ

Стандарт BS7799 визначає розробку, впровадження, підтримку та вдосконалення документованої СМІБ відповідно до притаманних організації бізнес-ризиків. Він може застосовуватися як до банківської установи в цілому, так і до її структурних підрозділів. Розрізняють три рівні інформаційної безпеки:

- фізичну безпеку (замки, паркани, перегородки, ворота, охорона тощо);
- логічну безпеку (брандмауери, антивірусне програмне забезпечення, управління паролями, управління мережами, шифрування, цифрові підписи);
- процедурну безпеку (політики, процедури, інструкції, керівництво ко-

Модель “плануй, виконуй, перевіряй, дій, удосконалюй”	
Дія	Заходи
Плануй	Визначте галузь застосування СМІБ і політику, основні положення, що стосуються цілей та напрямів дії в галузі інформаційної безпеки. Розгляньте законодавчі, бізнесові та договірні зобов'язання. Встановіть критерії, за якими оцінюватиметься ризик. Визначте систематичний підхід до оцінки ризиків. Ідентифікуйте ресурси, які повинні бути захищені, та їх власників. Ідентифікуйте загрози, які можуть бути використані. Оцініть вірогідність виникнення порушення безпеки. Оцініть рівень ризику. Визначте, чи припустимий ризик, чи він потребує зниження відповідно до встановлених критеріїв, розгляньте варіанти обробки ризиків. Застосовуйте механізми контролю. Допускайте ризик, якщо це відповідає політиці організації та критеріям припустимості ризику. Уникайте ризиків. Перенесіть ризик на інші сторони (постачальників, страховиків тощо). Виберіть зі стандарту механізми контролю для обробки ризиків. Підготуйте заяву про галузь застосування СМІБ.
Виконуй	Складіть план обробки ризиків, який визначає відповідні програми для управління ризиками. Реалізуйте обрані механізми контролю для функціонування СМІБ. Встановіть навчальні програми. Управляйте операціями та ресурсами.
Перевіряй (моніторинг та аналіз)	Визначте процедури, необхідні для виявлення помилок при обробці даних та ідентифікації невдалих і вдалих спроб порушення безпеки. Оцініть, чи працюють механізми контролю так, як це очікувалося. Визначте засоби для запобігання порушенню безпеки. Здійснюйте регулярний аналіз СМІБ. Аналізуйте рівень залишкового ризику. Визначте, чи є процедури безпеки доцільними та ефективними. Проводьте внутрішні аудити СМІБ. Здійснюйте аналіз менеджменту. Ведіть записи.
Дій (підтримка та вдосконалення)	Оцініть, чи відповідає функціонування СМІБ її меті. Ідентифікуйте способи вдосконалення. Здійснюйте коригуючі та попереджувачі дії*. Сповіщайте про свої дії всі зацікавлені сторони. Переглядайте роботу системи, коли це необхідно. Оцінюйте свої дії.

* **Коригуючі дії:** визначте та усуньте вихідні причини невідповідності, виконуйте ефективні коригуючі дії, для оцінки результативності проведіть аналіз, документуйте результати дій.

Попереджувачі дії: визначте потенційні невідповідності, їх можливі причини, визначте рівень необхідних попереджувачих дій та проведіть їх, здійснюйте моніторинг результативності застосованих дій, документуйте результати для доказів.

ристувачів, навчання користувачів, система правил тощо).

“Основні вимоги до корпоративної СМІБ:

- організація має розробити, впровадити, підтримувати і постійно вдосконалювати документовану СМІБ;
- процеси, що використовуються, повинні враховувати модель “плануй, виконуй, перевіряй, дій, удосконалюй” (див. таблицю).

Будь-які дії щодо формування та функціонування корпоративної СМІБ слід задокументувати. Керівництво банку має визначити та довести до персоналу політику в галузі інформаційної безпеки. Без неї система є фрагментарною і неефективною. Керівництво повинно накреслити чіткі шляхи розвитку СМІБ, демонструвати підтримку, а також узяти на себе певні зобов'язання. Мінімальний зміст такої політики включає:

- визначення інформаційної безпеки, її основної мети й галузі застосування;
- декларацію про наміри керівництва;
- коротке пояснення принципів, стандартів та вимог у галузі інформаційної безпеки, а також їх надзвичайної важливості для організації.

Організаційна компонента інформаційної безпеки відіграє визначальну роль у функціонуванні відповідної уп-

Структура стандарту BS7799

0. Вступ.
1. Сфера застосування.
2. Нормативні посилання.
3. Терміни та визначення.
4. СМІБ.
5. Відповідальність керівництва.
6. Аналіз СМІБ з боку найвищого керівництва.
7. Удосконалення СМІБ (вступ, керівництво з виконання, засоби контролю).

равлінської підсистеми. Необхідно визначити і чітко розмежувати повноваження персоналу, постійно здійснювати моніторинг інцидентів усіх типів та аналізувати їх. Загальна практика полягає у призначенні відповідальних за кожний інформаційний ресурс, який організація хоче захистити. Тому для координації і виконання робіт у галузі інформаційної безпеки мають залучатися представники різних структурних підрозділів.

Стандартом рекомендуються такі основні методи забезпечення схоронності інформаційних ресурсів організації:

- інвентаризація інформаційних активів (визначте цінність кожного активу, оцініть його важливість, забезпечте рівень захисту, що відповідає його цінності й важливості, призначте власника, забезпечте класифікацію, визначте місце розташування), їх класифікація за рівнем захисту;

- розробка методики маркування та обробки інформації за прийнятою схемою класифікації (відповідні процедури повинні охоплювати: копіювання, зберігання, передачу поштою, факсом, електронною поштою, усно, по мобільному телефону, голосовою поштою і автовідповідачами, знищення);

- занесення до посадових інструкцій вимог, які стосуються безпеки;

- перевірка персоналу на стадії підбору;

- тренінг персоналу з питань інформаційної безпеки;

- розробка процедури реагування на інциденти (реєстрація вузьких місць системи, відображення порушень у звітності); наприклад, у разі неправильної роботи програмного забезпечення комп'ютери по можливості повинні бути ізольовані, їх необхідно

відключити від мережі до повторної подачі енергії, дискети, на яких записана інформація, не слід використовувати на інших комп'ютерах;

- формалізовані дисциплінарні заходи для співробітників, що порушують політику і процедури, які стосуються безпеки;

- розміщення критичних ресурсів усередині периметра безпеки;

- управління фізичним доступом (персонал повинен носити з собою засіб візуальної ідентифікації тощо);

- політика "чистого" столу та "чистого" екрану тощо.

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СМІБ

Враховуючи вимоги міжнародного стандарту BS7799, для того, щоб створити ефективно діючу СМІБ, необхідно:

- визначити основні інформаційні ресурси та їх важливість для організації;

- оцінити основні загрози й вузькі місця, пов'язані з інформаційними ресурсами;

- визначити ризики і механізми контролю, що допомагають управляти інформаційними ресурсами;

- постійно аналізувати роботу СМІБ і визначати шляхи її вдосконалення.

Необхідно розробити і підтримувати такі документи: політика у галузі інформаційної безпеки; основні процедури; цілі і механізми контролю; звіти про аналіз ризиків; записи; заява про сферу застосовності. Складність їх коректної розробки полягає в тому, що вони мають відповідати не тільки міжнародним стандартам, а й правовому полю України. Написання перелічених документів

з урахуванням вимог стандартів дає змогу їх внутрішньо узгодити, значно полегшує співпрацю із зарубіжними інвесторами та проведення аудитів міжнародними інституціями (отримання сертифіката BS7799 не повинно бути метою, але його наявність дає клієнтам та діловим партнерам більше підстав для довіри). І відповідно документальна невизначеність СМІБ здебільшого призводить до нерозуміння та/або невиконання її вимог співробітниками. Слід також усвідомлювати, що розробка інформаційної політики банку є ітеративним процесом. Тому документацію СМІБ необхідно постійно актуалізувати залежно від змін, що відбулися у внутрішньому та зовнішньому середовищах банку

ГЛОСАРІЙ

Інформаційна безпека — збереження конфіденційності, цілісності та доступності інформації.

Конфіденційність — забезпечення доступу до інформації тільки для тих, хто уповноважений мати доступ до неї.

Цілісність — забезпечення точності та повноти інформації, а також методів її обробки.

Доступність — забезпечення доступу до інформації та відповідних активів уповноваженого персоналу, коли це необхідно.

Оцінка ризиків — оцінка загроз, впливу і вразливості інформації та інформаційних ресурсів, а також оцінка вірогідності їх виникнення.

Управління ризиком — процес ідентифікації, управління та мінімізації або усунення ризиків, яких може зазнавати інформаційна система при розумних матеріальних витратах.

ОФІЦІЙНИЙ КУРС ГРИВНІ ЩОДО ІНОЗЕМНИХ ВАЛЮТ, ЯКИЙ ВСТАНОВЛЮЄТЬСЯ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ ОДИН РАЗ НА МІСЯЦЬ (за липень 2004 року)*

№ п/п	Код валюти	Назва валюти	Офіційний курс
1	100 BGL	100 левів (Болгарія)	329.8636
2	986 BRL	100 бразильських реалів	169.5570
3	051 AMD	10000 вірменських драмів	99.2686
4	410 KRW	1000 вонів Республіки Корея	4.6193
5	704 VND	10000 в'єтнамських донгів	3.3843
6	981 GEL	100 грузинських ларі	277.1198
7	344 HKD	100 доларів Гонконгу	68.2128
8	818 EGP	100 єгипетських фунтів	85.9578
9	376 ILS	100 ізраїльських нових шекелів	118.2641
10	356 INR	1000 індійських рупій	116.6564
11	364 IRR	1000 іранських ріалів	0.6171
12	368 IQD	100 іракських динарів	0.3654
13	417 KGS	100 киргизьких сомів	12.4669
14	414 KWD	100 кувейтських динарів	1804.8507
15	422 LBP	1000 ліванських фунтів	3.5132
16	434 LYD	100 лівійських динарів	400.8362
17	470 MTL	100 мальтійських лір	1519.8967

№ п/п	Код валюти	Назва валюти	Офіційний курс
18	484 MXN	100 мексиканських нових песо	46.9695
19	496 MNT	10000 монгольських тугриків	45.4761
20	554 NZD	100 новозеландських доларів	338.3372
21	586 PKR	100 пакистанських рупій	9.1823
22	604 PEN	100 перуанських нових сол	153.2680
23	642 ROL	10000 румунських леїв	1.5899
24	682 SAR	100 саудівських ріалів	141.8778
25	760 SYP	100 сирійських фунтів	10.3264
26	705 SIT	100 словенських толарів	2.6995
27	901 TWD	100 нових тайванських доларів	15.8378
28	972 TJS	100 таджицьких сомоні	178.4691
29	952 XOF	1000 франків КФА	9.8355
30	152 CLP	1000 чилійських песо	8.2294
31	191 HRK	100 хорватських кун	87.4813
32	156 CNY	100 юанів Женьміньбі (Китай)	64.2868
33	255	100 доларів США за розр. із Індією	425.6560

* Курс встановлено з 01.07.2004 року.

Офіційний курс гривні який встановлюється Національним банком

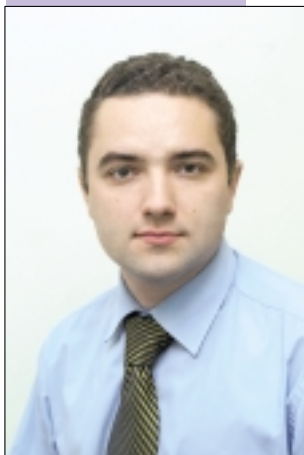
№ п/п	Код валюти	Назва валюти						
			01.07.2004 р.	02.07.2004 р.	03.07.2004 р.	04.07.2004 р.	05.07.2004 р.	
1	036 AUD	100 австралійських доларів	368.3753	374.5516	374.5516	374.5516	373.4968	
2	826 GBP	100 англійських фунтів стерлінгів	964.0641	966.0313	966.0313	966.0313	966.4445	
3	031 AZM	10000 азербайджанських манатів	10.8461	10.8439	10.8439	10.8439	10.8392	
4	974 BYR	10 білоруських рублів	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	
5	208 DKK	100 датських крон	87.0013	87.0838	87.0838	87.0838	86.9285	
6	840 USD	100 доларів США	532.0000	532.0000	532.0000	532.0000	531.9900	
7	233 EEK	100 естонських крон	41.3282	41.3724	41.3724	41.3724	41.3036	
8	352 ISK	100 ісландських крон	7.3208	7.3203	7.3203	7.3203	7.3189	
9	124 CAD	100 канадських доларів	395.6715	400.2830	400.2830	400.2830	398.9761	
10	398 KZT	100 казахстанських тенге	3.9100	3.9121	3.9121	3.9121	3.9149	
11	428 LVL	100 латвійських латів	972.5777	976.1468	976.1468	976.1468	976.1284	
12	440 LTL	100 литовських літів	185.9555	187.3833	187.3833	187.3833	187.5582	
13	498 MDL	100 молдовських лейв	44.5170	44.5151	44.5151	44.5151	44.5035	
14	578 NOK	100 норвезьких крон	76.6486	76.6897	76.6897	76.6897	76.0979	
15	985 PLN	100 польських злотих	142.9494	143.8368	143.8368	143.8368	143.2349	
16	643 RUB	10 російських рублів	1.8315	1.8320	1.8320	1.8320	1.8319	
17	702 SGD	100 сингапурських доларів	309.3852	310.1018	310.1018	310.1018	310.0914	
18	703 SKK	100 словацьких крон	16.2168	16.2464	16.2464	16.2464	16.2479	
19	792 TRL	10000 турецьких лір	0.0358	0.0361	0.0361	0.0361	0.0364	
20	795 TMM	10000 туркменських манатів	10.2308	10.2308	10.2308	10.2308	10.2306	
21	348 HUF	1000 угорських форинтів	25.7014	25.7544	25.7544	25.7544	25.7321	
22	860 UZS	100 узбецьких сумів	0.5216	0.5216	0.5216	0.5216	0.5216	
23	203 CZK	100 чеських крон	20.3636	20.3086	20.3086	20.3086	20.2972	
24	752 SEK	100 шведських крон	70.7096	70.6585	70.6585	70.6585	70.4104	
25	756 CHF	100 швейцарських франків	424.2527	424.9853	424.9853	424.9853	424.9484	
26	392 JPY	1000 японських єн	48.8403	49.1748	49.1748	49.1748	48.7230	
27	978 EUR	100 євро	646.6460	647.3376	647.3376	647.3376	646.2615	
28	960 XDR	100 СПЗ	780.0301	781.4233	781.4233	781.4233	779.9674	
			16.07.2004 р.	17.07.2004 р.	18.07.2004 р.	19.07.2004 р.	20.07.2004 р.	21.07.2004 р.
1	036 AUD	100 австралійських доларів	384.7719	384.7719	384.7719	385.3437	389.7166	387.6555
2	826 GBP	100 англійських фунтів стерлінгів	985.5279	985.5279	985.5279	988.5560	994.4937	987.4941
3	031 AZM	10000 азербайджанських манатів	10.8330	10.8330	10.8330	10.8303	10.8289	10.8333
4	974 BYR	10 білоруських рублів	0.0246	0.0246	0.0246	0.0246	0.0246	0.0246
5	208 DKK	100 датських крон	88.5041	88.5041	88.5041	88.3518	88.7537	88.5535
6	840 USD	100 доларів США	531.7900	531.7900	531.7900	531.7700	531.7000	531.7000
7	233 EEK	100 естонських крон	42.0562	42.0562	42.0562	41.9833	42.1782	42.0865
8	352 ISK	100 ісландських крон	7.4667	7.4667	7.4667	7.4622	7.4883	7.4814
9	124 CAD	100 канадських доларів	401.7074	401.7074	401.7074	402.1891	405.5965	405.6116
10	398 KZT	100 казахстанських тенге	3.9275	3.9275	3.9275	3.9280	3.9289	3.9312
11	428 LVL	100 латвійських латів	982.9760	982.9760	982.9760	982.9390	988.2900	986.4564
12	440 LTL	100 литовських літів	190.2511	190.2511	190.2511	190.3257	191.5346	191.5898
13	498 MDL	100 молдовських лейв	44.4756	44.4756	44.4756	44.4739	44.4669	44.4662
14	578 NOK	100 норвезьких крон	77.2797	77.2797	77.2797	77.4824	77.8514	77.5905
15	985 PLN	100 польських злотих	148.6753	148.6753	148.6753	148.2700	149.3327	147.1104
16	643 RUB	10 російських рублів	1.8289	1.8289	1.8289	1.8280	1.8284	1.8283
17	702 SGD	100 сингапурських доларів	311.6591	311.6591	311.6591	311.6646	312.6077	312.0163
18	703 SKK	100 словацьких крон	16.5004	16.5004	16.5004	16.4780	16.5429	16.5343
19	792 TRL	10000 турецьких лір	0.0371	0.0371	0.0371	0.0370	0.0372	0.0368
20	795 TMM	10000 туркменських манатів	10.2267	10.2267	10.2267	10.2263	10.2250	10.2250
21	348 HUF	1000 угорських форинтів	26.2952	26.2952	26.2952	26.2653	26.4476	26.3879
22	860 UZS	100 узбецьких сумів	0.5199	0.5199	0.5199	0.5199	0.5190	0.5190
23	203 CZK	100 чеських крон	20.9606	20.9606	20.9606	20.9503	21.1650	21.0353
24	752 SEK	100 шведських крон	71.5608	71.5608	71.5608	71.4164	71.7528	71.5065
25	756 CHF	100 швейцарських франків	431.1039	431.1039	431.1039	430.1588	432.3546	429.8371
26	392 JPY	1000 японських єн	48.7507	48.7507	48.7507	48.5259	49.1543	49.0291
27	978 EUR	100 євро	658.0369	658.0369	658.0369	656.8955	659.9460	658.5105
28	960 XDR	100 СПЗ	786.5971	786.5971	786.5971	785.4105	788.5284	787.9558

щодо іноземних валют, України щоденно (за липень 2004 року)

Офіційний курс										
	06.07.2004 р.	07.07.2004 р.	08.07.2004 р.	09.07.2004 р.	10.07.2004 р.	11.07.2004 р.	12.07.2004 р.	13.07.2004 р.	14.07.2004 р.	15.07.2004 р.
	379.3578	381.3861	383.8051	382.1350	382.1350	382.1350	382.6787	386.2371	386.2891	385.7484
	974.9580	978.3384	984.6360	985.0808	985.0808	985.0808	984.5954	989.0266	989.9275	988.3428
	10.8392	10.8433	10.8364	10.8406	10.8406	10.8406	10.8394	10.8438	10.8386	10.8378
	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	0.0246	0.0246	0.0246	0.0246
	87.9031	88.0453	88.4108	88.3542	88.3542	88.3542	88.5148	88.6829	88.4915	88.5527
	531.9900	531.9700	531.9600	531.9500	531.9500	531.9500	531.8900	531.8900	531.8500	531.8100
	41.7796	41.8495	42.0119	41.9805	41.9805	41.9805	42.0573	42.1423	42.0542	42.0816
	7.3716	7.4014	7.4276	7.4507	7.4507	7.4507	7.4855	7.4701	7.4587	7.4746
	401.7388	402.8311	402.8331	401.8672	401.8672	401.8672	403.6400	403.8364	402.5725	402.7612
	3.9201	3.9283	3.9317	3.9308	3.9308	3.9308	3.9312	3.9321	3.9283	3.9286
	981.5314	979.6869	981.4760	983.2717	983.2717	983.2717	986.8089	986.8089	984.9074	983.0129
	187.5582	189.7724	190.1895	190.4038	190.4038	190.4038	191.1760	191.0730	190.3339	190.1495
	44.5016	44.4977	44.4935	44.4919	44.4919	44.4919	44.4862	44.4854	44.4817	44.4780
	77.0066	77.3403	77.8796	77.6237	77.6237	77.6237	77.8348	77.9598	77.6544	77.2991
	144.3386	144.8356	145.3752	145.0036	145.0036	145.0036	145.4392	146.6863	147.2047	147.3007
	1.8322	1.8318	1.8303	1.8279	1.8279	1.8279	1.8272	1.8257	1.8261	1.8273
	310.1971	310.2003	311.5517	311.5552	311.5552	311.5552	312.2885	313.3508	313.0822	312.4983
	16.4290	16.4461	16.5249	16.4707	16.4707	16.4707	16.4947	16.5467	16.4505	16.4596
	0.0368	0.0369	0.0368	0.0367	0.0367	0.0367	0.0368	0.0368	0.0370	0.0371
	10.2306	10.2302	10.2300	10.2298	10.2298	10.2298	10.2287	10.2287	10.2279	10.2271
	26.1275	26.1575	26.2203	26.1830	26.1830	26.1830	26.1444	26.2097	26.2519	26.3447
	0.5216	0.5215	0.5208	0.5208	0.5208	0.5208	0.5207	0.5200	0.5199	0.5199
	20.5498	20.6133	20.8495	20.8809	20.8809	20.8809	20.8966	20.9342	20.9003	20.9020
	71.1644	71.2632	71.5958	71.5876	71.5876	71.5876	71.6484	71.6706	71.4850	71.4757
	430.5818	431.1311	432.8897	432.4523	432.4523	432.4523	433.2725	434.2910	432.7271	431.8166
	48.7916	48.7276	49.0701	48.8075	48.8075	48.8075	49.0207	49.1637	49.1158	48.8452
	653.7093	654.8019	657.3430	656.8519	656.8519	656.8519	658.0543	659.3840	658.0048	658.4340
	779.9674	783.8708	787.1001	786.2360	786.2360	786.2360	787.7004	789.1379	787.3975	786.6267
22.07.2004 р.	23.07.2004 р.	24.07.2004 р.	25.07.2004 р.	26.07.2004 р.	27.07.2004 р.	28.07.2004 р.	29.07.2004 р.	30.07.2004 р.	31.07.2004 р.	
383.8836	380.9888	380.9888	380.9888	377.3709	377.8319	378.7619	370.5128	369.9023	369.9023	
979.6999	980.3889	980.3889	980.3889	977.2836	978.1735	978.6496	966.8668	964.2567	964.2567	
10.8351	10.8349	10.8349	10.8349	10.8389	10.8385	10.8363	10.8401	10.8401	10.8401	
0.0246	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	0.0246	0.0246	
87.9044	87.7002	87.7002	87.7002	87.1629	86.9559	87.0034	86.0439	85.9947	85.9947	
531.6800	531.6700	531.6700	531.6700	531.6500	531.6300	531.6300	531.6000	531.6000	531.6000	
41.7825	41.6865	41.6865	41.6865	41.4233	41.3267	41.3436	40.8860	40.8589	40.8589	
7.4757	7.4851	7.4851	7.4851	7.4644	7.4418	7.4586	7.4025	7.3951	7.3951	
403.0044	402.6500	402.6500	402.6500	402.9434	403.1558	400.3264	397.9394	398.8658	398.8658	
3.9305	3.9325	3.9325	3.9325	3.9288	3.9186	3.9116	3.9982	3.8999	3.8999	
982.7726	979.1344	979.1344	979.1344	977.2978	975.4679	975.4679	970.0730	970.0730	970.0730	
189.8247	188.7295	188.7295	188.7295	188.4148	186.8187	186.8515	185.6534	185.7118	185.7118	
44.4619	44.4562	44.4562	44.4562	44.4505	44.4477	44.4473	44.4448	44.4437	44.4437	
76.8670	76.9166	76.9166	76.9166	76.4580	76.0105	76.1582	75.6134	75.6034	75.6034	
146.3617	146.3599	146.3599	146.3599	146.3983	145.6027	146.1892	145.0761	145.6634	145.6634	
1.8278	1.8277	1.8277	1.8277	1.8280	1.8274	1.8280	1.8276	1.8275	1.8275	
310.7342	309.9177	309.9177	309.9177	308.7972	308.9596	309.1309	307.9759	307.7415	307.7415	
16.4054	16.3652	16.3652	16.3652	16.2611	16.2191	16.1884	15.9394	15.9347	15.9347	
0.0366	0.0363	0.0363	0.0363	0.0365	0.0359	0.0356	0.0357	0.0361	0.0361	
10.2246	10.2244	10.2244	10.2244	10.2240	10.2237	10.2237	10.2231	10.2231	10.2231	
26.1564	26.1131	26.1131	26.1131	26.0305	25.9656	26.0432	25.7975	25.8461	25.8461	
0.5190	0.5190	0.5190	0.5190	0.5190	0.5182	0.5182	0.5181	0.5181	0.5181	
20.7950	20.7631	20.7631	20.7631	20.6412	20.4906	20.4718	20.2106	20.1387	20.1387	
71.2034	70.9564	70.9564	70.9564	70.5215	70.2620	70.2886	69.4563	69.2830	69.2830	
426.2592	425.5025	425.5025	425.5025	423.9221	421.7739	420.9588	416.4892	415.3201	415.3201	
48.7585	48.5813	48.5813	48.5813	48.3466	48.5379	48.4125	47.6875	47.3557	47.3557	
653.7537	652.2528	652.2528	652.2528	648.1345	646.6216	646.8874	639.7274	639.3022	639.3022	
783.6894	782.6687	782.6687	782.6687	779.7638	779.9667	780.5553	774.2668	774.9429	774.9429	

Дослідження/

РЕСУРСНІ ПРІОРИТЕТИ БАНКІВСЬКОЇ КОНКУРЕНЦІЇ В УКРАЇНІ

**Юрій
Заруба**

Начальник відділу моніторингу соціально-економічних та монетарних показників Генерального економічного департаменту Національного банку України. Кандидат економічних наук

**Галина
Зарчна**

Провідний економіст відділу експортно-імпорتنих операцій АБ "Діамантбанк"

Сьогодні можна констатувати наявність банківської конкуренції в Україні. Про це свідчать хоча б такі її зовнішні ознаки, як боротьба за вкладника (подарунки, розіграші призів і таке інше), застосування банками технологічних новацій, розвиток ринку пластикових карток тощо. Поряд із цим цінова боротьба для банків не втрачає актуальності. В умовах невисоких доходів споживачів банківських послуг — як українських підприємств, так і населення, — саме цінова еластичність попиту з часом матиме найсуттєвіший вплив на приріст залишків на банківських рахунках.

Як відомо, перша і найважливіша функція конкуренції — це прямий вплив на процес ціноутворення. Хоча останнім часом спостерігаємо загальне зниження процентних ставок в Україні, межі цінових коливань банківських кредитів та депозитів різної терміновості залишаються неоднаковими.

Характеризуючи розвиток кредитного ринку нашої країни, варто зазначити, що позики юридичним особам у національній валюті на строк від 3 до 6 та від 6 до 12 місяців і понад 1 рік

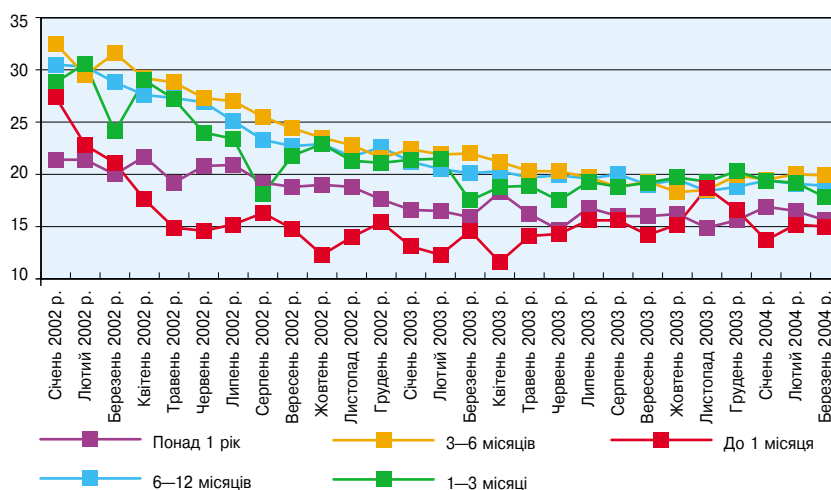
упродовж останніх двох років зазнають найменших цінових коливань порівняно з іншими за терміном кредитами підприємницькому сектору (див. графік 1).

Високоприбутковим залишається споживче кредитування, яке забезпечує банкам у декілька разів більшу процентну маржу, ніж корпоративні позики. Ціна кредитів фізичним особам у національній валюті за останні два роки змінювалася досить хаотично, що загалом відображає процес становлення ринку споживчого кредитування у нашій державі. Проте і в цьому сегменті можна виділити групу кредитів з найменшою різницею цінових коливань. Ідеться, зокрема, про кредити на строк від 6 до 12 місяців, ціна яких, починаючи з четвертого кварталу 2002 року, змінювалася неістотно (див. графік 2).

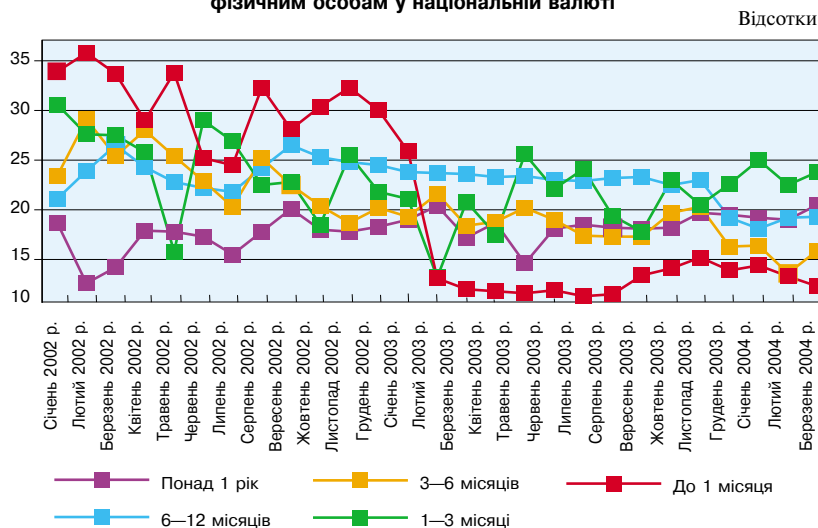
Наявність мінімальної амплітуди цінових коливань кредитних ресурсів у зазначених нами часових діапазонах порівняно з іншими короткостроковими кредитами свідчить про обмежені можливості банків щодо цінового "маневру" відносно цих груп

Графік 1. Динаміка процентних ставок за кредитами юридичним особам у національній валюті

Відсотки

Графік 2. Динаміка процентних ставок за кредитами фізичним особам у національній валюті

кредитів, тобто про найбільшу конкуренцію серед банків за споживачів кредитних ресурсів саме такої строковості. Слід, утім, зауважити, що орієнтація банківських установ на короткострокове кредитування послаблює фінансову підтримку ними інвестиційних програм.

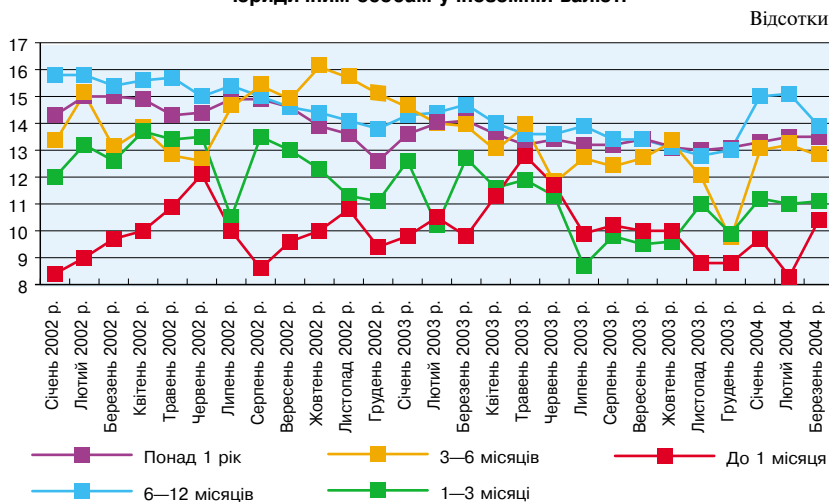
Розвиток ринку валютного кредитування в Україні упродовж останніх двох років, як випливає з графіків 3 і 4, характеризувався менш виразною тенденцією до зниження ціни кредитів, ніж на ринку кредитування у національній валюті, передусім — унаслідок слабшого впливу інфляційних факторів. Досить стабільна цінова динаміка властива позикам, наданим юридичним і фізичним особам на терміни від 6 до 12 місяців та понад 1 рік. Відповідно й міжбанківська конкуренція за ці ресурси на ринку валютного кредитування є найгострішою.

Як бачимо, на ринку валютного кредитування юридичних осіб банки України конкурують за більш "довгі" ресурси, ніж на ринку кредитування юридичних осіб у гривні. Це свідчить, що валютні кредити все ще лишаються важливим інструментом страхування банками інфляційних ризиків. Що ж до ринку споживчого кредитування, то тут пріоритети банків приблизно однакові: міжбанківська цінова конкуренція і на ринку гривневого, і на ринку валютного кредитування йде насаперед за кредити терміном від 6 до 12 місяців та понад 1 рік, тобто за позики з мінімальною ціновою амплітудою. Причина цього, на нашу думку, в тому, що обсяги кредитування фізичних осіб здебільшого невеликі, а відтак і вірогідність вчасного повернення кредиту вища — незважаючи на

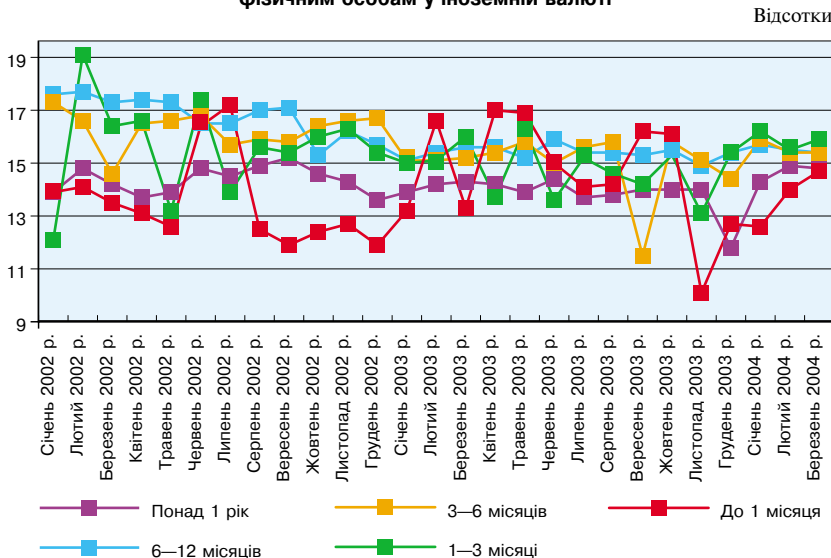
зростання його терміну.

Отже, цінова динаміка банківських кредитів у іноземній валюті свідчить про те, що гострота конкуренції серед банків на ринку валютного кредитування зростає зі зростанням строку позички. Це можна пояснити об'єктивним характером попиту на "короткі" валютні кредити: при мінімальній девальвації гривні залучення короткострокового кредиту за ціною, меншою, ніж ціна аналогічного кредиту в гривнях, є для позичальника вигіднішим, унаслідок чого рівень конкурентної боротьби серед банків за клієнтів, які беруть позики на короткий термін, сьогодні знижується. До того ж, зі зростанням строку валютного кредиту позичальник зазнає впливу валютних ризиків, що стимулює його до скорочення терміну ва-

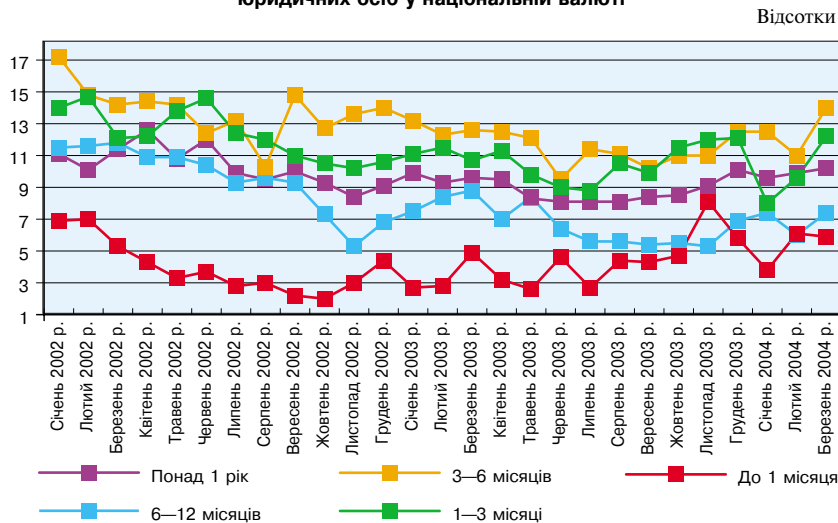
Графік 3. Динаміка процентних ставок за кредитами юридичним особам у іноземній валюті

Графік 4. Динаміка процентних ставок за кредитами фізичним особам у іноземній валюті

Графік 5. Динаміка процентних ставок за депозитами юридичних осіб у національній валюті

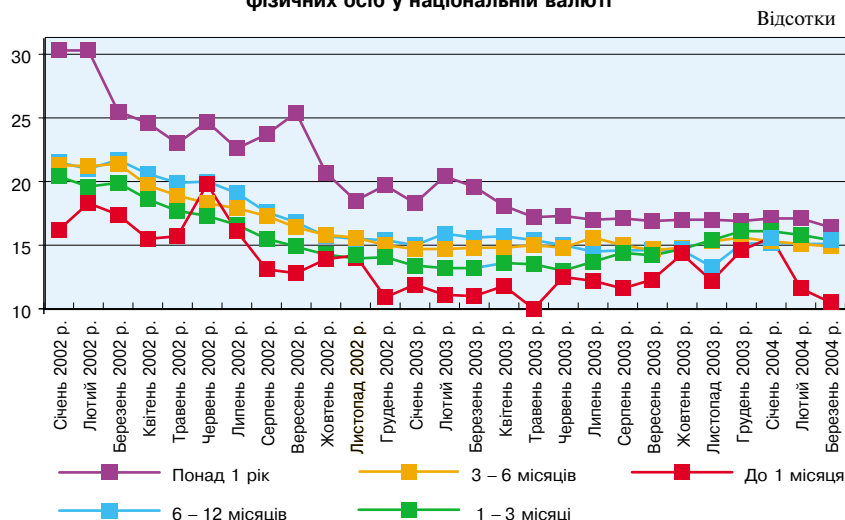

люотної заборгованості. Таким чином гострота конкуренції за "короткі" кредити серед банків з огляду на попит на них з боку споживачів послаблюється, тоді як за "довгі" — посилюється.

Загалом, аналіз якісних (довгострокові кредитні вкладення банків є, як впливає з графіків 1—4, дешевшими, ніж короткострокові) та кількісних¹ па-

ка. При цьому амплітуда коливань ціни депозитів не завжди може бути свідченням того чи іншого рівня між-банківської конкуренції за депозитні ресурси. Потреби різних банків у додатковій ліквідності, певна річ, не однакові, але кредитування для них завжди актуальне, адже воно є основним джерелом їх доходів. Тому на кре-

Графік 6. Динаміка процентних ставок за депозитами фізичних осіб у національній валюті

раметрів банківського кредитування в Україні дає підставу стверджувати, що на сучасному етапі банківська дохідність значною мірою орієнтована на короткостроковий фінансовий ринок.

На відміну від ціни банківських кредитів, структура якої є досить багатостатейною (вартість залучених ресурсів, ризик, інфляція, побічні витрати тощо), привабливість тих чи інших строкових депозитів для банків значною мірою віддзеркалює їх цінова політи-

дитному ринку саме мінімальна цінова динаміка позичкових ресурсів виконує роль важливого індикатора високої конкуренції серед банків.

Упродовж останніх двох років найдорожчими (а відтак і найпривабливішими для банків) на ринку депозитів юридичних осіб у національній валюті залишалися "короткі" депозити — від 1 до 3 та від 3 до 6 місяців (див. графік 5). Таку ситуацію можна пояснити потребою підприємницьких структур вкладати гроші у власний розви-

вати довгострокові вкладення. Тому саме юридичні особи мають найбільші фінансові можливості щодо розміщення надкоротких та коротких депозитів. Підвищення ж банком процентної ставки за "короткими" ресурсами у даному разі може відігравати роль стимулюючого фактора для здійснення підприємством значного короткострокового внеску, що буде для банку вигіднішим, ніж менший за обсягом депозитний вклад на довгий строк.

Порівняно з іншими сегментами фінансового ринку сучасний ринок депозитів юридичних осіб у іноземній валюті (див. графік 7) відрізняється високою динамікою, з огляду на нестабільність цінової політики банків. Очевидно така ситуація викликана тимчасовістю їх потреб у валютних ресурсах. Гострота цих потреб залежить від численних факторів: платіжних "календарів" клієнтів, поточної кон'юнктури на валютному ринку, спроможності банків застосувати недепозитні інструменти залучення коштів тощо. Крім того, нормативи резервування короткострокових депозитних коштів юридичних осіб у іноземній валюті є найвищими серед інших (10%).

Усе це примушує банки вирішувати проблему забезпечення валютної ліквідності в оперативному режимі, про що свідчить варіативний характер ціни депозитних валютних коштів. При цьому строковий діапазон привабливих для банків валютних депозитів юридичних осіб зміщується у бік більш "довгих" ресурсів, ніж на ринку гривневих депозитів: найціннішими для них є валютні депозити підприємницьких структур строком від 6 до 12 місяців та понад 1 рік (див. графік 7).

Стосовно ж ринку депозитів фізичних осіб у іноземній валюті, то на ньому, на противагу ринку приватних депозитів у національній валюті, тенденція до зниження процентних ставок простежується менш чітко. Мало того, останнім часом спостерігаємо активізацію конкурентних відносин на цьому ринку, оскільки процентні ставки банків за всіма групами строкових депозитів почали зростати (див. графік 8). Таку ситуацію пов'язують із "перекачкою" клієнтами валютних вкладів у гривневі, оскільки реальна дохідність доларових депозитів унаслідок зниження курсу американської валюти стала мінімальною. Це призводить до нестачі доларових ресурсів і змушує банки дещо збільшувати депозитні ставки за валютними вкладками фізичних осіб, тим самим підвищуючи привабливість таких депозитів.

¹ На 01.01.2004 р. питома вага короткострокових кредитів у кредитному портфелі банків України становила 55%.

(Не варто забувати, що українськими вкладниками долар історично розцінюється як стабільна валюта, а зважаючи на ризики, притаманні нашій державі взагалі й у рік президентських виборів зокрема, можна передбачати зниження процентної ставки за доларовими депозитами.)

Загалом, якщо ініціатива на кредитному ринку майже цілковито належить банку, який за допомогою

раїні також визначається виключно пропозицією. Тут також діє ринок продавця (під продавцями слід розуміти підприємства та населення, які продають ресурси). Теоретично банк із більшою ефективністю може регулювати масштаби кредитної, а не депозитної діяльності.

Проте це правило, як засвідчує графік 5, на ринку депозитів юридичних осіб діє не завжди. Оскільки пере-

лише ринок приватних вкладів. Враховуючи те, що депозити юридичних осіб часто не збільшують банківські зобов'язання (кошти з розрахункового рахунку підприємства переводяться на депозитний рахунок у цьому ж банку), на ринку депозитів фізичних осіб банки орієнтовані передусім на залучення саме додаткових ресурсів, тому й ставка зростає в міру зростання строку депозитних коштів. Як випливає з графіків 6 і 8, за всі строкові депозити понад 1 місяць, незалежно від валюти вкладу, конкуренція серед банків приблизно однакова, оскільки амплітуда коливань цих ресурсів майже однакова. Ринок приватних вкладів в Україні найспокійніший — цінові коливання тут найменші, що свідчить про високу міжбанківську конкуренцію у цій фінансовій сфері.

Висновки

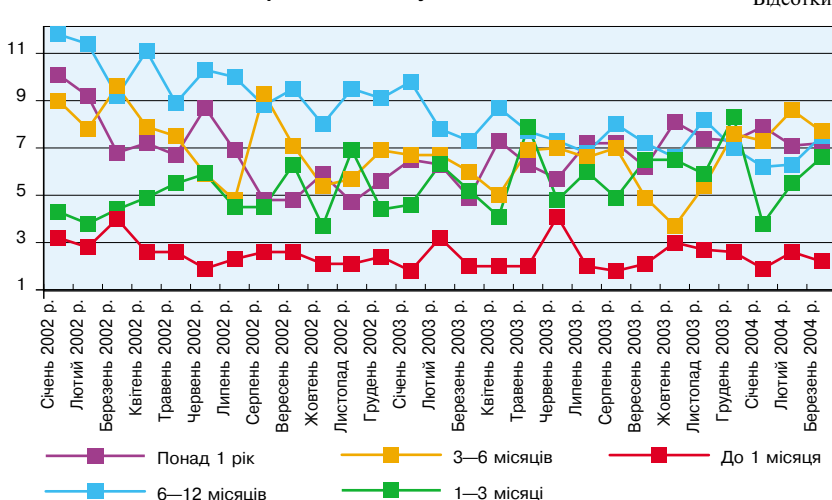
1. Як на кредитному, так і на депозитному ринку в Україні рівень міжбанківської конкуренції визначається виключно пропозицією, тобто діє ринок продавця.

2. Конкуренція між банками за гривневими ресурсами (як кредитні, так і депозитні) сьогодні значною мірою локалізується на надкороткостроковому та короткостроковому ринках, про що свідчить цінова політика банків стосовно різних за термінами фінансових ресурсів. Як наслідок, банківська дохідність орієнтована переважно саме на короткостроковий фінансовий ринок. Разом із тим цінова динаміка банківських кредитів у іноземній валюті свідчить про те, що гострота конкуренції серед банків на ринку валютного кредитування підвищується зі зростанням строку позички, що доводить: валютні кредити усе ще лишаються актуальним інструментом страхування банком інфляційних ризиків.

3. Важливою особливістю кредитно-депозитного ринку України є відсутність пропорційного зв'язку між строками залучення/розміщення коштів та їх ціною: як і у випадку з кредитними ресурсами — “найдовші” депозитні ресурси не є найдорожчими. Виняток становить лише ринок депозитів фізичних осіб, де ціна вкладів зростає пропорційно строку розміщення вільних коштів вкладниками.

4. Найдинамічніший розвиток міжбанківських конкурентних відносин характерний для ринку приватних вкладів, який вирізняється найменшими ціновими коливаннями порівняно з іншими сегментами вітчизняного кредитно-депозитного ринку.

Графік 7. Динаміка процентних ставок за депозитами юридичних осіб у іноземній валюті

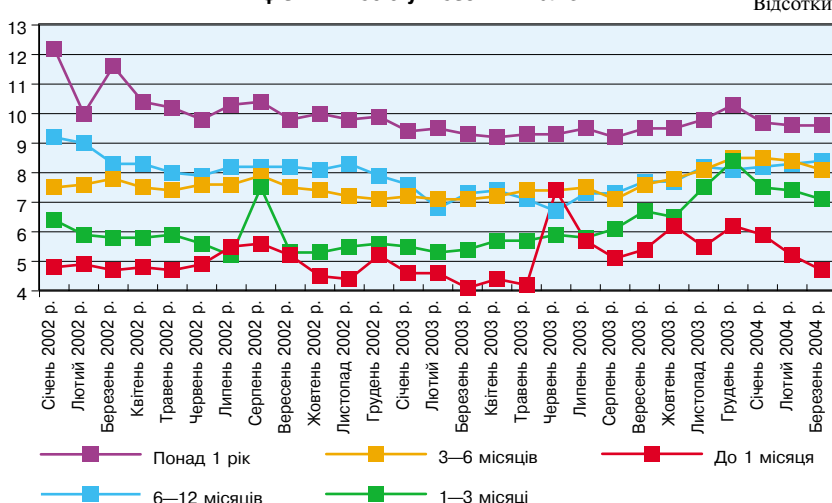

зниження процентної ставки може істотно розширити платоспроможний попит на кредити, то на депозитному ринку ініціатива — за вкладниками. Просте підвищення банком процентної ставки не спричиниться до безкінечного зростання депозитів, оскільки вільні ресурси на ринку не безмежні. Тобто, як і на кредитному, рівень конкуренції на депозитному ринку в Ук-

важну більшість ресурсів підприємств уже, напевно, вкладено у банківську систему, банк може проводити вигідну йому ресурсну політику, суттєво впливаючи на структуру депозитів підприємств за обсягами та термінами (наприклад, підвищуючи ціну великих короткострокових депозитів).

Як бачимо, майже негнучким банківському контролю залишається

Графік 8. Динаміка процентних ставок за депозитами фізичних осіб у іноземній валюті

Дослідження/

Системний аналіз недохідних активів банку

**Руслан
Набок**

Головний спеціаліст відділу досліджень фінансово-банківської системи Центру наукових досліджень Національного банку України. Аспірант Київського національного торговельно-економічного університету

Запропонована комплексна методика аналізу недохідних активів стане в нагоді як вітчизняним, так і зарубіжним економістам, які розглядають проблеми стабільності фінансових систем держав (чи банків зокрема), мінімізації ризиків їх діяльності та розробляють методику своєчасного визначення ризикового банку. Дані, використані в ході дослідження, відображають тенденції, що мають місце й сьогодні.

Перед початком аналізу доцільно чітко сформулювати досліджуване поняття. Активи банку розглядають як сукупність робочих та недохідних активів. Недохідні активи у широкому розумінні складаються з таких елементів, як дебіторська заборгованість, капітальні інвестиції, основні засоби, нематеріальні активи. Переважна більшість науковців у галузі бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту зосереджується не на комплексному вивченні недохідних активів, а лише на окремих їх елементах¹, що не дає можливості сформулювати єдине визначення недохідних активів та дати оцінку реальній ситуації, яка склалася у банківському секторі України.

З огляду на це зауважимо, що за певного збігу обставин навіть ліквідні кошти (грошові кошти, кошти на коррахунку в НБУ та в інших банках) можуть бути недохідними активами або відігравати досить значну роль у їх формуванні. Однак практикам не слід забувати про якість активів. Маємо на увазі нараховані відсотки та проблемні активи, які не є отриманими та іммобілізованими коштами, тобто можуть стати недохідними.

На наш погляд, основними етапами у процесі аналізу недохідних активів банку повинні бути:

- ♦ постановка конкретної мети аналізу;
- ♦ розробка формули недохідних

активів, використання якої допоможе спеціалістам швидко отримати необхідні відповіді;

- ♦ конкретизація самих параметрів — елементів недохідних активів;

- ♦ вибір шляхів аналізу (розподіл банків на окремі групи за вихідним показником; визначення вагомих показників, які є базою для розрахунків; економетричний аналіз окремих складових недохідних активів);

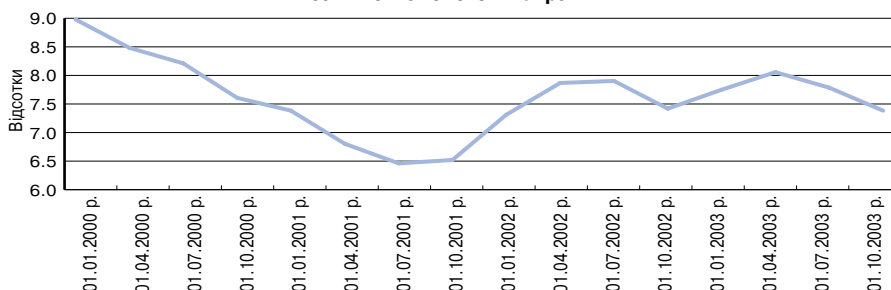
- ♦ практичне застосування методики (безпосереднє виконання розрахунків);

- ♦ автоматизація запропонованої системи аналізу (згідно з розробленим алгоритмом).

Нижче наведено систему рішень, які допомагають отримати вірогідну тенденцію розвитку банку шляхом зміни недохідних активів. Ця система аналізу недохідних активів банку, на нашу думку, повинна містити оцінку максимальної кількості факторів, які впливають або можуть впливати на предмет дослідження.

Визначаючи надійність та ефективність діяльності банківської установи, вважаємо за необхідне враховувати також частку недохідних активів у загальних активах, оскільки недостатня їх кількість веде до великих експлуатаційних витрат, а це підвищує собівартість банківських послуг. Надлишок же сигналізує про баласт, який обтяжує установу, стримує її розвиток, відволікаючи значні кошти з обігу. От-

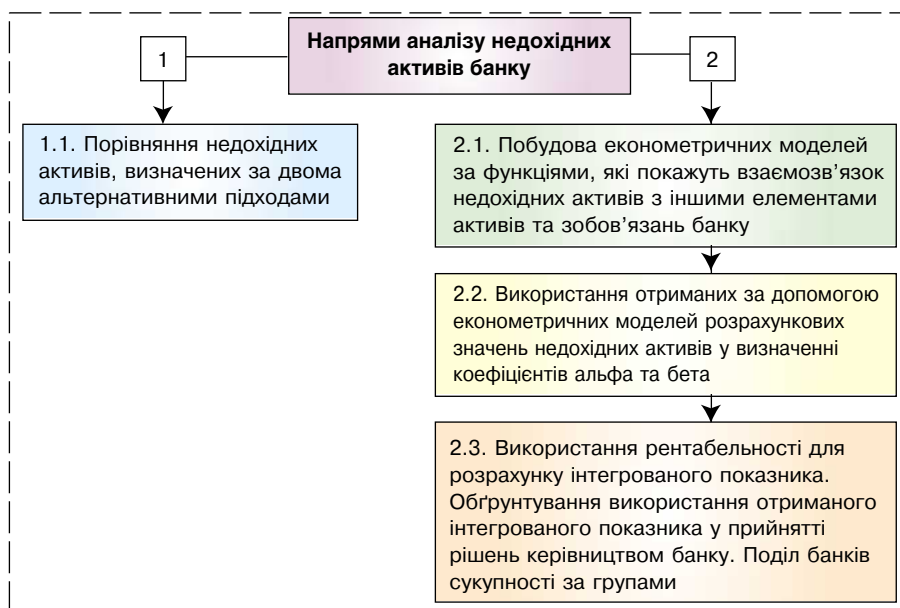
Графік 1. Частка основних засобів та нематеріальних активів у загальних активах банківської системи України

¹ Петрик О., Чумакова І. Облік, аналіз і аудит капітальних інвестицій відповідно до міжнародних і національних стандартів // Бухгалтерський облік і аудит. — 2000. — № 9.

же, існує певна пропорція, якої слід дотримуватися, щоб працювати рентабельно. Результатом діяльності бан-

Схема 1. Система аналізу недохідних активів банку

ку є прибуток (збиток), на який безпосередньо впливають дохідні активи, тобто вони містять у собі фактори впливу. Недохідні активи, у свою чергу, акумулюють вплив "недохідних" факторів на результуючий показник. Вивчати недохідні активи ми пропонуємо за напрямками та у послідовності, відображеними на схемі 1. Це дає змогу зробити комплексний аналіз банківської установи за допомогою інтегрованого коефіцієнта, який акумулює вплив усіх зазначених вище (дохідних і недохідних) факторів.

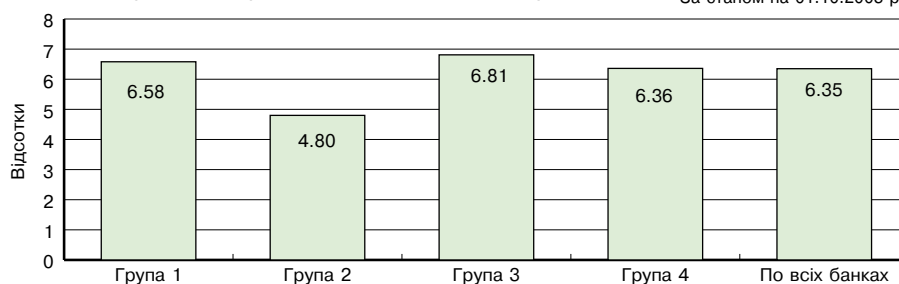
Зазначимо, що здійснюючи аналіз за першим напрямком, ми враховували специфіку регіонів України та груп банків, сформованих НБУ за величиною загальних активів². Зупинимось на цьому детальніше.

Банківські активи безпосередньо або опосередковано впливають на кінцевий результат діяльності установи. Проаналізувавши погляди фахівців стосовно визначення недохідних активів, зауважимо, що не існує одностайної думки щодо їх складових, мало того — немає самого визначення та формули недохідних активів.

У цьому дослідженні ми пропонуємо визначати недохідні активи (НА) банку як сукупність дебіторської заборгованості, капітальних інвестицій, основних засобів та нематеріальних активів, що виникають з моменту витрачання банком коштів на створення (вдосконалення) власної бази задля забезпечен-

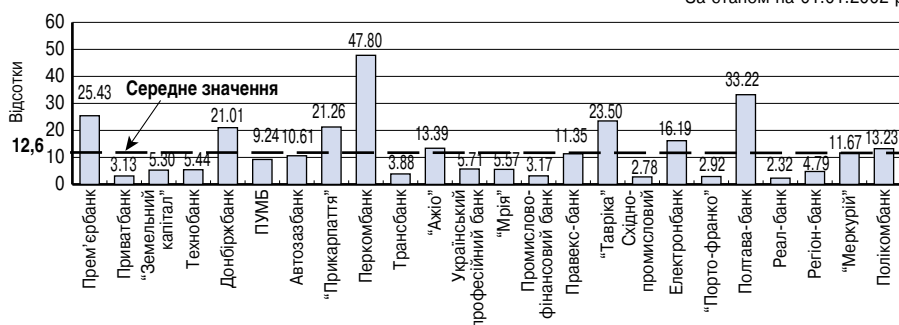
Графік 2. Частка основних засобів та нематеріальних активів у загальних активах у розрізі груп банків та системи в цілому

За станом на 01.10.2003 р.

Графік 3. Частка недохідних активів у загальних активах окремих банків

За станом на 01.01.2002 р.

ня своєї функціональної діяльності тощо, оскільки саме ці елементи є найвагомішими їх складовими³. Отже:

$НА = ДЗ + КІ + ОЗ + НемА$,
де $ДЗ$ — дебіторська заборгованість;
 $КІ$ — капітальні інвестиції;
 $ОЗ$ — основні засоби;
 $НемА$ — нематеріальні активи.

З огляду на це зазначимо, що за такої структурної побудови найбільшу частку недохідних активів становлять основні засоби та нематеріальні акти-

ви, які є найстабільнішою складовою. Їх відсоток до загальних активів подано на графіку 1.

Як бачимо на графіку 1, із 2000 року спостерігалось зменшення частки основних засобів і нематеріальних активів у загальних активах українських банків. Протягом 2002 та 2003 років цей процес припинився, відбувалися незначні коливання в межах від 7.44% (на 01.01.2002 р.) до 8.07% (на 01.04.2003 р.). Це результат активного нарощування банками перш за все кредитних ресурсів. Іншим чинником, який спричинив падіння обсягів даного виду активів, став новий якісний рівень управління банками. Банки розпочали процес створення ефективної структури філій та відділень водночас із ліквідацією збиткових. У першу чергу це стосується системних банків, які істотно впливають на весь банківський сектор країни.

У результаті українські банки за станом на 01.10.2003 р. (незалежно від їх розміру) мали досить рівну частку основних засобів та нематеріальних активів у загальних активах: від 4.8% у другій групі до 6.81% — у третій (див. графік 2).

На відміну від основних засобів та нематеріальних активів, інші складові елементи недохідних активів мають значні коливання (див. графік 3).

Другим напрямком вивчення недохідних активів банків (див. схему 1) передбачено використання спочатку економетричних підходів, у результаті

² Місце банку в групі подано згідно зі структурою активів банків України за станом на 01.10.2003 р. (Вісник Національного банку України. — 2003. — № 12).

³ Набок Р. Побудова моделі впливу недохідних активів банку на рентабельність // Вісник Національного банку України. — 2003. — № 9.

чого отримуємо математичні моделі за функціями, що показують взаємозв'язок недохідних активів з іншими елементами активів та зобов'язань банку. Для визначення параметрів моделі ми скористалися методом найменших квадратів, перевірили отримані результати на мультиколінеарність за допомогою X^2 , t -критерію, F -критерію⁴. Для цього використали інформацію щодо результатів діяльності двадцяти п'яти банків України різних груп, із різних регіонів протягом шістнадцяти періодів (кварталів).

На етапі економетричного дослідження ми ставили собі за мету знайти і вивчити зв'язки між недохідними активами (НА) та групами активів і зобов'язань банків.

Були взяті окремі групи активів банку:

- ♦ валюта, монети, банківські метали (A_1);
- ♦ коррахунки в банках (A_2);
- ♦ депозити і кредити (A_3);
- ♦ цінні папери в портфелі банку (A_4);
- ♦ кредити і фінансовий лізинг, надані клієнтам (A_5);
- ♦ інвестиції капіталу⁵ (A_6);
- ♦ інші активи за мінусом дебіторської заборгованості (A_7).

Що стосується зобов'язань, виділимо групи, які за певних обставин впливають на недохідні активи:

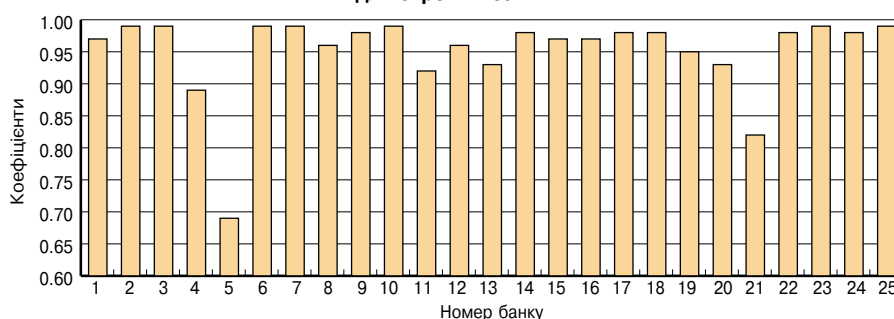
- ♦ коррахунки банків (P_1);
- ♦ депозити і кредити банків (P_2);
- ♦ кошти до запитання клієнтів (P_3);
- ♦ строкові депозити клієнтів (P_4);
- ♦ цінні папери власного боргу (P_5);
- ♦ кредити, отримані від міжнародних фінансових організацій⁶ (P_6);
- ♦ субординована заборгованість (P_7);
- ♦ інші пасиви (P_9).

Далі отримуємо результати економетричного дослідження за такими моделями:

- ♦ $HA = f(A_1; A_2; A_3; A_4; A_5; A_6; A_7)$;
- ♦ $HA = f(P_1; P_2; P_3; P_4; P_5; P_7; P_9)$.

Коментуючи проведений нами економетричний аналіз, зауважимо, що при розрахунках параметрів (функцій, які досліджувалися) були виявлені поодинокі "спалахи". Це спонукало до детальнішого аналізу банків, що їх спричиняють, та впливу останніх на кінцевий результат. Отримана інфор-

Графік 4. Коефіцієнт детермінації (R^2) функції $HA = f(A_1; A_2; A_3; A_4; A_5; A_6; A_7)$ для окремих банків

мація дає можливість зробити висновки, що ці "спалахи" нехарактерні для банків, які дотримуються послідовної еволюційної стратегії розвитку. Мало того, самі відхилення в показниках нелогічні стосовно банківської системи України в цілому, як правило, вони перебувають під контролем менеджерів банків і можуть бути швидко нівельовані управлінськими важелями.

Функція $HA = f(A_1; A_2; A_3; A_4; A_5; A_6; A_7)$ показує залежність недохідних активів від основних агрегатів активів банку. Для цього ми розрахували параметри, використали їх середнє значення, визначаючи величину недохідних активів за даною функцією. Результати розрахунку наведено в таблиці 1.

Підсумком у дослідженні є рівняння, яке віддзеркалює залежність недохідних активів (НА) від інших агрегатів активів банку:

$$HA = 1\,768\,579.86 - 0.131 \times A_1 + 0.034 \times A_2 - 0.002 \times A_3 - 0.036 \times A_4 + 0.129 \times A_5 + 8.984 \times A_6 - 0.176 \times A_7.$$

Зазначимо, що коефіцієнт детермінації (R^2) функції $HA = f(A_1; A_2; A_3; A_4; A_5; A_6; A_7)$ знаходився в інтервалі від 0.69 до 0.99 (середній R^2 по сукупності банків 0.95) (див. графік 4).

Функція $HA = f(P_1; P_2; P_3; P_4; P_5; P_7; P_9)$ показує залежність недохідних активів від основних агрегатів зобов'язань банку шляхом виявлення розрахункових параметрів, на які слід коригувати відповідний агрегат.

Аналогічно дослідженню розрахункових параметрів попередньої функції

нижче наведемо логіку пошуку розрахункових параметрів $P_0 - P_9$. Після отримання результуючої таблиці за функцією, про яку йдеться, можемо підбити такий підсумок: (див. таблицю 2).

Результатом дослідження функції є рівняння, що показує залежність недохідних активів (НА) від агрегатів пасивів банку:

$$HA = 11\,124\,397.402 + 0.41 \times P_1 - 0.007 \times P_2 + 0.109 \times P_3 + 0.314 \times P_4 - 0.368 \times P_5 + 0.312 \times P_7 + 0.146 \times P_9.$$

Для функції $HA = f(P_1; P_2; P_3; P_4; P_5; P_7; P_9)$ коефіцієнт детермінації (R^2) знаходився в інтервалі від 0.86 до 0.99 (середній R^2 по сукупності банків 0.95) (див. графік 5).

Значення коефіцієнта детермінації за наведеними вище функціями ще раз підтверджує висновок щодо існування вагомої залежності між статтями балансу банку та недохідними активами.

Отримані за допомогою економетричних методів розрахункові значення недохідних активів ми використали для визначення коефіцієнтів альфа та бета.

Розрахуємо коефіцієнти альфа економетричне (α_e) та бета економетричне (β_e) за такими формулами:

$$\alpha_e = HA'_e / DA \quad \text{та} \quad \beta_e = HA'_z / P, \quad \text{де } HA'_e - \text{розрахункові недохідні активи, отримані за допомогою економетричних розрахунків з формули } HA = f(A_1; A_2; A_3; A_4; A_5; A_6; A_7);$$

$$HA'_z - \text{розрахункові недохідні активи, отримані за допомогою економетричних розрахунків з формули } HA = f(P_1; P_2; P_3; P_4; P_5; P_7; P_9);$$

Таблиця 1. Інтервал визначення розрахункових параметрів $A_0 - A_7$

Значення / параметр	A_0	A_1	A_2	A_3	A_4	A_5	A_6	A_7
Середнє	1 768 579.86	-0.131	0.034	-0.002	-0.036	0.129	8.984	-0.176
Максимальне	29 019 984.50	1.298	0.386	0.577	1.045	1.229	94.676	1.863
Мінімальне	-39 400 750.28	-1.610	-0.522	-0.499	-1.127	-0.330	-92.086	-2.749

Таблиця 2. Інтервал пошуку розрахункових параметрів $P_0 - P_5, P_7, P_9$

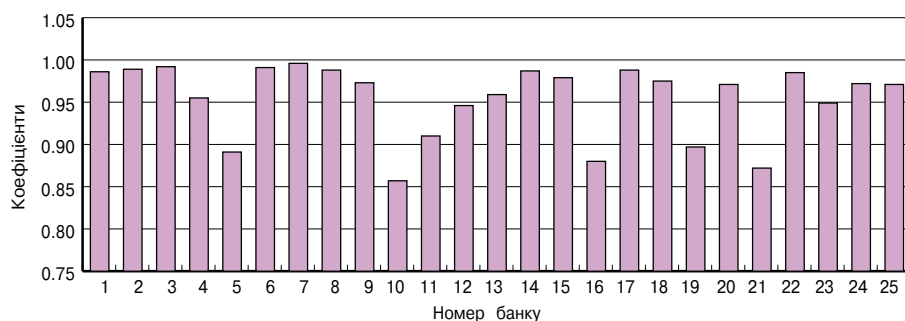
Значення / параметр	P_0	P_1	P_2	P_3	P_4	P_5	P_7	P_9
Середнє	11 124 397.4020	0.410	-0.007	0.109	0.314	-0.368	0.312	0.146
Максимальне	6 233 393.5495	2.804	2.838	0.567	1.959	1.452	1.253	1.315
Мінімальне	-6 485 308.1234	-0.486	-1.405	-0.677	-0.515	-1.546	-0.801	-1.409

⁴ Наконечний С.І., Терещенко Т.О., Романюк Т.П. Економетрія: підручник. — К.: КНЕУ, 2000. — 296 с.

⁵ Маємо на увазі інвестиції у дочірні та асоційовані компанії.

⁶ Стаття "Кредити, отримані від міжнародних фінансових організацій" у 21 банку, які входять до вибірки, відсутня. Тому при побудові економетричних моделей залежності НА від пасивів вона не враховувалася.

Графік 5. Коефіцієнт детермінації (R^2) функції $HA = f(P_1; P_2; P_3; P_4; P_5; P_7; P_9)$ для окремих банків

ДА — дохідні активи;
П — пасиви.

Наступним кроком вивчення не-дохідних активів банку є об'єднання в одному інтегрованому показнику факторів різновекторного впливу, а саме: дохідних та недохідних. Ми здійснили це за допомогою показника рентабельності чистих активів, який розраховували з використанням фактичного коефіцієнта альфа ($\alpha_f = HA_f / DA$). Таким чином, отримали альфа за рентабельністю (α_r):

$\alpha_r = \Sigma P \times HA / (\Sigma P - \Sigma(P \times HA))$,
де P — рентабельність чистих активів;
П — прибуток;
HA — недохідні активи.

Значні коливання між α_e та α_r (див. графік 6) свідчать, що банк має певні недоліки в управлінні активами, не-

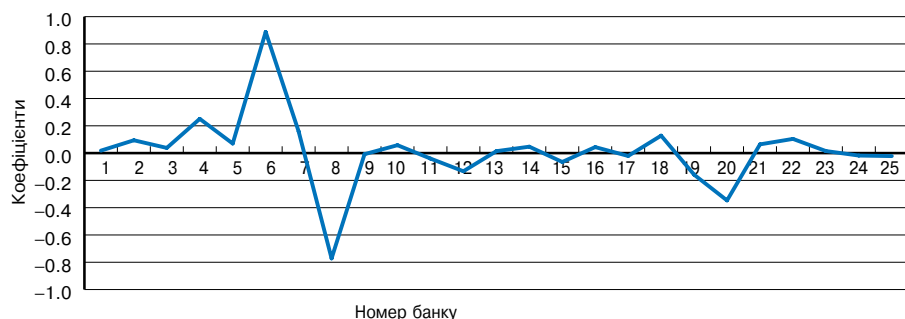
пасивами. Враховуючи стратегічну мету, якої прагне досягти банк, його менеджери цілеспрямованіше шукають шляхи її досягнення.

Ми пропонуємо звернути увагу банкірів на наведені вище показники α_e та α_r , які допомагають:

- ♦ отримати комплексну інформацію щодо того, якої стратегії притримується банк, та оцінити її ефективність;
- ♦ оцінити співвідношення недохідних та дохідних активів банку;
- ♦ спрогнозувати кінцевий результат діяльності банку на кінець періоду та внести необхідні корективи.

Нами встановлено, що величина даних коефіцієнтів показує, яке місце посідає банк сьогодні, яка тенденція його розвитку тощо. Зрозуміло, що, з іншого боку, можна задати необхідні

Графік 6. Відхилення альфа фактичної (α_f) від альфа розрахункової (α_e)

пропорційну їх структуру або ж низьку ефективність діяльності.

Визначивши у комплексі показники α_e та α_r , ми отримали інформацію щодо політики, якої притримується той чи інший банк. Середні за сукупністю банків значення наведених вище коефіцієнтів утворюють інтервал $[\alpha_r, \alpha_e]$, властивий для банків, що дотримуються зваженої стратегії розвитку. Результати можна використати для прийняття управлінських рішень та розробки автоматизованої системи контролю тощо.

Однак кожен банк обирає свій шлях до успіху, його керівництво експериментує, впроваджуючи сучасні підходи до управління активами та

параметри та вплинути на політику розвитку банку. Наприклад, зі зменшенням альфа, як правило, зростає незбалансованість між його недохідними та дохідними активами — обсяги перших

стають недостатніми. Тобто банки з такими значеннями показника альфа мають чималий резерв у нарощуванні недохідних активів, що дає їм можливість збільшити свою присутність та ефективність своїх операцій на банківському ринку. З другого боку, чим більше значення альфа, тим очевидніша невиправдана кількість недохідних активів на балансі банку. Така ситуація виникає, як правило, в установі, яка має чимало неефективних філій, а отже, назріла необхідність реорганізувати структуру, щоб оздоровити банківську діяльність в цілому, або ж доведеться скоротити витрати на філії.

Саме тому ми поділили банки на групи згідно з отриманим щодо них середнім розрахунковим значенням коефіцієнта альфа економетричного (α_e) (див. таблицю 3).

Отже, банки, які увійшли до одної групи, мають практично однакові можливості. Щодо недохідних активів у них має спостерігатися пріоритетність розвитку певних балансових агрегатів, що стимулює банк до активних дій у напрямі досягнення стратегічної мети.

Для детального розуміння процесів, які відбуваються у банку тієї чи іншої групи, ми розраховували показник L_k — співвідношення між ліквідними коштами та іншими активами банку. Цей показник надає інформацію щодо того, на якому бізнесі зосереджується банк. Наприклад, надмірно високе значення L_k свідчить, що банк здійснює операції в основному на міжбанківському ринку та має незначний кредитно-інвестиційний портфель. Вказаний параметр не розглядався окремо — він вивчався у взаємодії з показником рентабельності. У сукупності такий тандем є досить надійним помічником менеджерів банку, які розмірковують над актуальною для фінансової установи дилемою “ліквідність — дохідність”.

Наголосимо на тому аспекті, що названі вище показники знаходяться в оберненій залежності один відносно одного в економічному середовищі, де спрацьовують економічні закономір-

Таблиця 3. Групи банків за α_e

Група	Інтервал середнього значення коефіцієнта альфа економетричного (α_e)	Номер банку
1. Гранична за дохідними активами	$\alpha_e < 0.1$	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 17, 23
2. Контрольована	$0.1 \leq \alpha_e < 0.134$	10, 15, 21, 24, 25
3. Урівноважена	$0.134 \leq \alpha_e \leq 0.187$	11, 13, 14
4. Контрольована	$0.187 < \alpha_e \leq 0.3$	12, 16, 18, 19
5. Гранична за недохідними активами	$\alpha_e > 0.3$	8, 9, 20, 22

ності. Стосовно вітчизняної банківської системи зауважимо помітний вплив неекономічних факторів, які ведуть до неадекватних пропорцій та співвідношень між показниками. Це дуже красномовно демонструє проведене нами зіставлення між ліквідністю та рентабельністю (див. графік 7).

Поліноміальні лінії (вони нівелюють спалахи) на графіку 7 вказують на ті банки, де зовсім не виконується економічний взаємообернений зв'язок між

мо, що банк 6 не належатиме до категорії банків, готових до переходу у другу групу (хоча й має значення α_e 0.089), поки не почне провадити виважену стратегію управління своїми ресурсами.

Звернемо увагу на банки 1, 2, 3 та 17, які, як свідчать отримані нами результати, провадять агресивну політику на банківському ринку та мають значення α_e близькі до межі (відповідно 0.093; 0.085; 0.096; 0.089). Продовжуючи працювати в такому ключі, вони не лише

ширити свою присутність на банківському ринку. Отже, якщо керівництво вирішить продовжувати обрану стратегію, то банк 15 невдовзі перейде до групи 3 (це твердження стосується й банку 21, який має α_e на рівні 0.131).

Банки, які увійшли до третьої групи за альфа економетричною ($0.134 \leq \alpha_e \leq 0.187$), характеризуються середньою структурністю активів, верхня межа якої окреслена значенням 0.187, що дорівнює середній α_e за сукупністю банків. Це зовсім не свідчить про найкращу позицію для банку, а лише означає, що він дотримується зваженого підходу до формування своїх активів.

Банки 11, 13 та 14 становлять третю групу. Зауважимо, що за приблизно однакових значень показника L_k (відповідно 0.451 та 0.365) банки 11 та 14 мають досить відмінні значення середньої рентабельності (відповідно 0.029 та 0.013). Така ситуація зазвичай складається через якісну відмінність у формуванні банком дохідних активів, тобто залежить від ефективності розміщення залучених банком коштів. Банк 13 узагалі має значення L_k вище за одиницю (1.015), що, очевидно, обумовлено низькою ефективністю його діяльності.

Граничне значення даного інтервалу ($\alpha_e = 0.187$) — це межа, переступивши яку, банки повинні стежити за ефективністю використання недохідних активів. Тобто постійно здійснювати моніторинг такого показника, як рентабельність недохідних активів, який одразу ж сигналізує керівництву про існування на балансі банку баластових недохідних активів. Якщо ж керівництво бачить падіння рентабельності недохідних активів і може виправити становище, але продовжує здійснювати заходи щодо реформування банку, то тимчасове погіршення цього показника припускається як контрольоване.

Четверта група утворилася з банків, які мають значення альфа економетричне в інтервалі між 0.187 та 0.3. До цієї групи, як правило, належать банки з недостатнім рівнем дохідних активів, що в першу чергу порушує гармонійність структури активів та взаємозв'язок між якісними показниками (див. графік 8). Причини можна шукати як в об'єктивних, так і в суб'єктивних умовах функціонування конкретної фінансової установи, аналізуючи кожну окремо.

Банки 12 та 16 демонструють майже однакові значення L_k — відповідно 0.475 та 0.457, однак ми з'ясували, що вони мають, по-перше, зовсім різні показники середньої рентабельності за періоди, які вивчалися (відповідно 0.005 та -0.002). Така ситуація не по-

Графік 7. Порівняння L_k та рентабельності (коефіцієнти)

L_k та рентабельністю (це показано червоними пунктирними колами).

Отже, поглянувши на банки досліджуваної сукупності, зауважимо, що у такому мінливому середовищі, яке склалося сьогодні у банківському секторі України, досить важко відтворити певний сценарій поведінки банку. Відтак актуальними стають питання зміцнення банків (консолідація).

Банки першої групи, у яких $\alpha_e < 0.1$, мають у періоді, що досліджувався, перспективу стосовно нарощування недохідних активів. Ці фінансові установи активно прогресують, вони мають великий обсяг (відносно своїх розмірів) дохідних активів, тобто користуються певною довірою клієнтів та провадять політику щодо максимізації своєї операційної діяльності.

Детально вивчивши банки, які увійшли до групи 1, зауважимо так:

- ♦ банк 23 має занадто високий середній показник L_k (3.788) за період, який вивчався, причому у нього низький рівень середнього показника рентабельності (0.011). Банк має значні ресурси в інших банках, перш за все в НБУ. Можливо, він намагається убезпечити себе від невиконання нормативів ліквідності, однак при цьому нехтується альтернатива підвищення рівня прибутковості операцій;

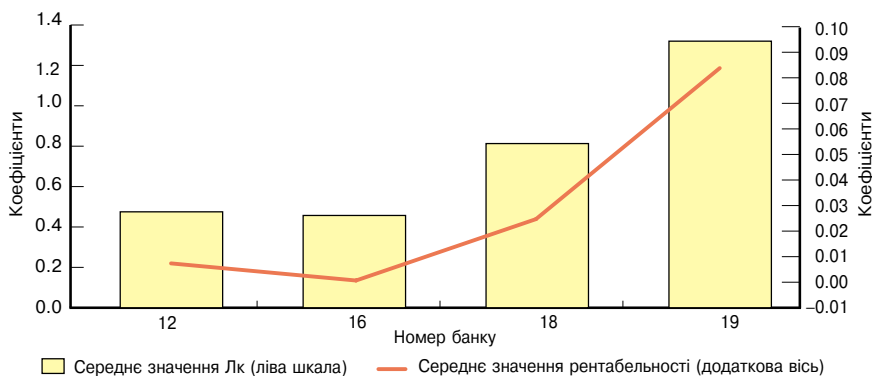
- ♦ акцентуємо увагу на банку 6, який характеризується незначними значеннями показників L_k (0.292) та середньої рентабельності (0.009). Зауважи-

мо, що банк 6 не належатиме до категорії банків, готових до переходу у другу групу (хоча й має значення α_e 0.089), поки не почне провадити виважену стратегію управління своїми ресурсами.

Друга група об'єднує банки, які мають значення альфа економетричного в інтервалі: $0.1 \leq \alpha_e < 0.134$. Тобто банки другої групи, як і банки першої групи, обрали тактику на переважання обсягів дохідних активів у структурі активів над недохідними або тимчасово (під час різкого збільшення дохідних чи зменшення обсягів недохідних активів) мають такий стан. Ці банки не так радикально, як банки першої групи, але все ж спрямовані перш за все на управління дохідними активами. Таким банкам можна дати визначення як активним гравцям банківського ринку, що вже зайняли свою частку ринку.

Серед установ другої групи виділяються банки 24 та 25, які мають значення L_k більші за одиницю — відповідно 2.447 та 1.294, а тому не лише обслуговують клієнтів, а й активно використовують міжбанківський ринок для отримання доходу. Вони ведуть занадто обережну політику щодо ліквідності, залишаючи значні кошти на коррахунку в НБУ. Найзбалансованішою є політика управління активами у банку 15, який має, на нашу думку, прийнятні показники L_k та рентабельності — відповідно 0.8 та 0.062. Причому банк 15 має нормальний показник α_e , який дорівнює 0.125, тобто про цей банк можна сказати, що він намагається роз-

Графік 8. Порівняння ліквідності і рентабельності банків групи 4 (коефіцієнти)

винна залишати байдужим керівництво вказаних фінансових установ стосовно формування дохідних активів, їх якості та ефективності.

Останню, п'яту групу, утворюють банки з показником альфа економічне більше 0.3. По суті, це або великі системні банки з низькою ефективністю недохідних активів, або ж банки, які не мають можливості значно збільшити портфель залучених коштів і таким чином наростити дохідні активи. Фінансові установи п'ятої групи потребують докорінного реформування структури своїх недохідних активів. Насамперед — шляхом ліквідації збиткових філій, а також відділень, які є конкурентами інших відділень у системі одного банку.

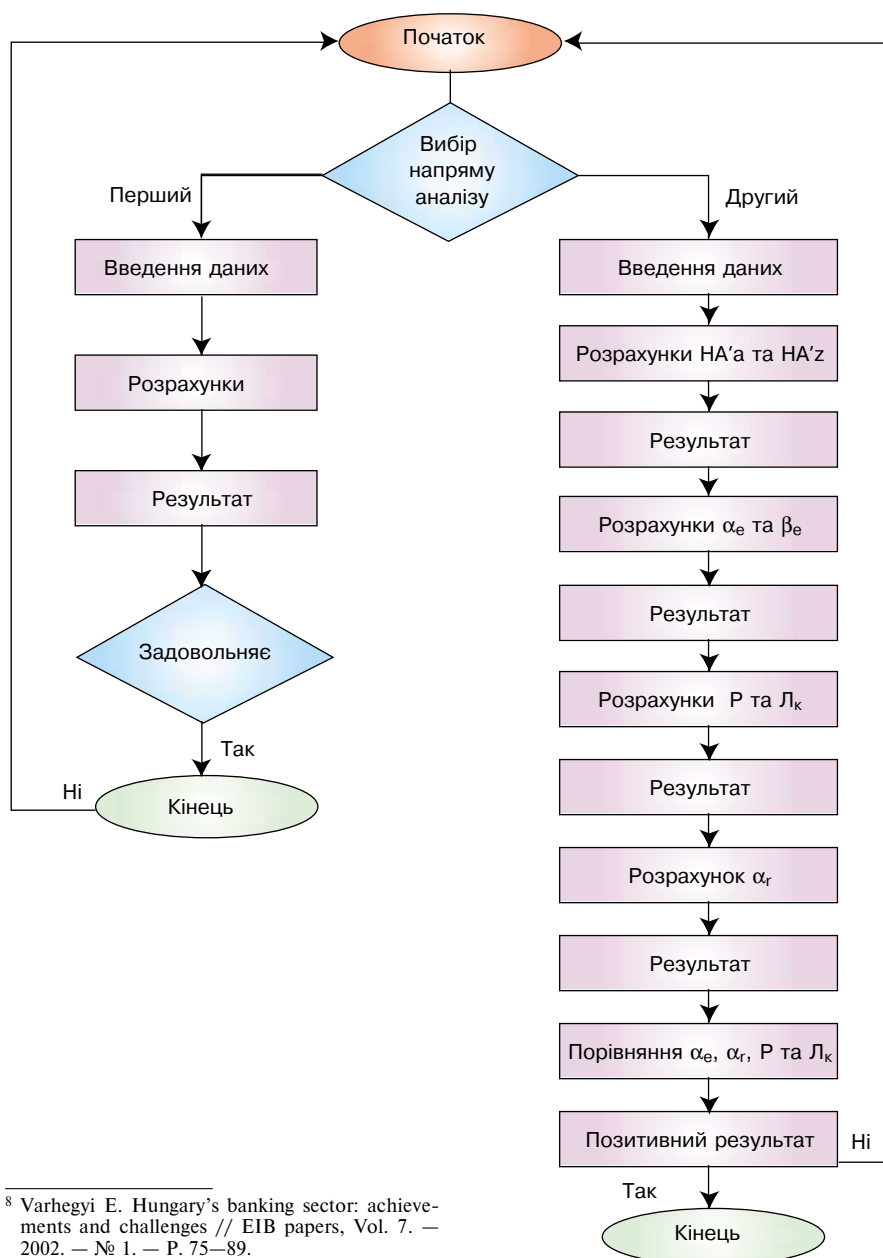
Банки 8, 9, 20, 22 становлять п'яту групу. Це регіональні банки, які роблять ставку на регіональних клієнтів. У майбутньому такі регіональні фінансові установи мають відігравати значну роль у банківському секторі України.

Підбиваючи підсумок аналізу банків за групами за α_e , відзначимо доцільність використання такої класифікації на практиці. Перевагою запропонованого підходу є конкретний відбір показників (L_k , рентабельність, α_e , α_r), комплексне вивчення яких надає достовірну інформацію для прийняття якісних тачасних рішень.

Проаналізувавши методику та результати досліджень Світового банку⁷, зазначимо, що основною проблемою, яка турбує економістів, є забезпечення стабільності фінансових установ держав, мінімізація ризиків діяльності банківської системи. Основною гарантією досягнення цього вони вважають консолідацію банків, страхування ризиків та пошук методики вчасного визначення ризикового

банку⁸. Але сьогодні так і немає ефективної моделі для вирішення наведених вище проблем.

Схема 2. Алгоритм проведення аналізу недохідних активів банку

⁷ Рой А. Аналіз процесів у країнах Європи та Середньої Азії // Аналітичні матеріали Світового банку.

⁸ Varhegyi E. Hungary's banking sector: achievements and challenges // EIB papers, Vol. 7. — 2002. — № 1. — P. 75—89.

**Володимир
Демченко**

Економіст.
Кандидат історичних наук
(м. Севастополь).

Проблема фінансово-кредитного забезпечення життєдіяльності містечок і малих міст у наших краях була актуальною завжди. Як нині, так і, скажімо, 200 років тому державні асигнування надходили сюди за залишковим принципом; тут було складніше, ніж у великих містах, стягувати обов'язкові платежі, а добробут населення більшою мірою залежав від місцевих адміністраторів.

Нині в Україні налагодити фінансово-кредитне забезпечення селищ і містечок прагнуть шляхом відкриття банківських філій чи відділень, заснування кредитних спілок. У дореволюційному ж минулому, коли лише зароджувалися ринкові відносини, проблему фінансування малих міст намагалися вирішити іншими методами. Зокрема шляхом створення міських громадських банків — МГБ, або, як кажуть росіяни, — ГОБів.

У статті йдеться про передумови виникнення та принципи діяльності міського громадського банку Балаклави, яка нині входить до складу Севастополя, а півтора століття тому мала поважний на той час статус його заштатного міста.

Фінансування малих міст

Заштатне місто Балаклава: досвід банківської діяльності

Понад 200 років тому Балаклава знаходилася за 16 верст від Севастополя. На відміну від цього наймогутнішого в Північному Причорномор'ї військово-морського форпосту, вона завжди була осередком мирного цивільного життя.

номічних осередків півострова. Навпаки, того ж року їй було надано важливого на той час статусу заштатного міста. А ще через 14 років Балаклаву разом із містечком Кадиківкою включено до складу Севастопольського градоначальства.

Будинок, у якому розташовувався Балаклавський міський громадський банк.

Мешкали в містечку переважно греки, що здебільшого переселялися з Туреччини. В Російській Імперії їх вважали “людьми надійними і здібними”, тож заохочували селитись у Криму, сподіваючись на їх активну участь в обороні й облаштуванні півострова [1]. В 1768 році було навіть створено Балаклавський грецький піхотний батальйон, який проіснував 84 роки. В різний час він міг поставити під багнети від 1200 до 1400 вояків. Під час лихоліття вони боронили південні рубежі держави, а в мирний час працювали на землі, займалися риболовлю, торгівлею, що зрештою й спричинилося до початкового обороту капіталів.

Балаклавський батальйон розформували в 1859 році. Проте це не применшило значення Балаклави як одного з провідних соціально-еко-

16 (28) червня 1861 року в Балаклаві засновано так звану Ратушу (міську управу), поліцію (в складі одного унтер-офіцера й трьох рядових) і, звісно, посаду городничого.

Першим її обійняв А.П.Обез'янінов — у минулому мічман Чорноморського флоту, учасник Синопської битви, захисник Малахового кургану, кавалер ордена Святого Георгія IV ступеня [2]. Андрій Петрович був середнім із трьох братів — морських офіцерів, що брали участь в обороні Севастополя, 150-річчя якої нині відзначається. Він поєднував риси мужнього воїна і доброзичливої людини, вмілого організатора. Значною мірою саме завдяки йому виникла і одержала офіційну підтримку ідея заснування Балаклавського громадського міського банку.

Його створенню і становленню сприяла ціла низка факторів.

Таблиця 1. Чисельність населення Балаклави у складі Севастопольського градоначальства

Роки	1874	1884	1894	1914
Кількість мешканців	1 538	1 890	2 033	2 716

Ця та інші таблиці складені автором. Джерело: Державний архів м. Севастополя (ДАМС). Ф.15

Таблиця 2. Структура зерновиробництва в Севастопольському градоначальстві

Показники	1879 р.	1884 р.	1888 р.	1894 р.	1910 р.
Загальний урожай зернових, четвертин	3 392	2 525	4 561	16 938	11 406
У тому числі:					
пшениці	1 656	1 035	1 447	8 034	4 281
жита	877	747	889	1 600	1 261
ячменю	499	683	463	6 203	3 847
вівса	180	60	171	1 101	2 017

По-перше, поступово зростали фінансові можливості як місцевої влади, так і населення. Наповнення міської казни значно позжавилося після перегляду порядку стягнення так званого якірного і ластового зборів. Спочатку (тобто з 1824 року) всі прибуваючі та відбуваючі з портів судна сплачували їх Севастополю, а через десятиліття, за наполегливою рекомендацією новоросійського генерал-губернатора, — Балаклаві, оскільки Севастополь і так щедро фінансувався з державної казни як військове місто [3].

Нововведення спричинило стрімкий економічний і соціальний розвиток Балаклави. До 1860 року тут було засновано не лише органи місцевого самоврядування, а й установи митної, карантинної та поштової служб.

Позжавилася господарча активність балаклавців [4].

Місцеві ґрунти не зовсім придатні для вирощування зернових, однак частину ріллі засівали. Урожай пшениці, жита, вівса і ячменю коливався від 2,5 тис. четвертин (1 четвертина = 209,9 літра) в 1884 р. до 17 тис. у 1894 р. (див. таблицю 2).

Домінувало в сільському господарстві виноградарство й виробництво вина. Рекордним за урожайністю був 1888 рік, коли з однієї десятини балаклавці одержали по 200 відер (1 відро = 12 літрам) вина. В той час відро цього напою коштувало 2—3 рублі, пуд свіжого винограду — 2 рублі. Витрати балаклавських виноградарів (включаючи витрати на виробництво вина) становили від 55 до 120 рублів на десятину [5].

Для більшості мешканців прибережжя, у тому числі й балаклавців, важливим джерелом доходів була риболовля, переробка і продаж риби та рибопродуктів.

Десяту частину улову становили осетрові. Середня вага білуги коливалася в межах від 100 до 200 кг [6]. Вилловлювали балаклавці також кефаль, скумбрію, триглу. Все це морське багатство можна вважати результатом господарського ставлення тодішніх кримчан до природи. Виллов

дився під пильним громадським контролем, у суворо встановлений час, певними знаряддями лову, в чітко окреслених районах. Два рибозаводи на

західному березі бухти виробляли з морської хамси так звані російські сардинки, які мало хто міг відрізнити від сардин справжніх [7].

Унікальні природно-кліматичні умови краю приваблювали дедалі більшу кількість відпочиваючих. Балаклавці скористалися цією перспективою. У 1874 р. у місті почав діяти кліматолікувальний павільйон, у 1888 р. — грязелікарня Россоловського. У 1900—1910 рр. побудовано близько ста вілл і дач, у тому числі — графа Апраксина, князів Гагаріна, Нарішкіна та Юсупова, севастопольського градоначальника, контр-адмірала Феодосьєва, архітектора Врангеля, підприємця Зусмана та багатьох інших тогочасних знаменитостей [8]. Люди, що орендували дачі, платили за них щомісячно від 25 до 75 рублів.

Ще більші перспективи Балаклави відкрилися після створення в 1913 році Товариства кримських залізниць, яке розпочало роботи з підготовки

залізничного сполучення за маршрутом Севастополь — Балаклава — Ялта — Алушта (щоправда проект у той час реалізувати не вдалося).

Усе це, безумовно, сприяло подальшому розвитку торгівлі та місцевих промислів. І хоча значних купців у Балаклаві не було, число людей, зайнятих торгівлею, за останні 20 років XIX століття майже потроїлося, а кількість промисловців збільшилася в дев'ять разів (див. таблицю 3). Властиво, у місті зростав попит на обігові кошти. Водночас у багатьох людей (зараз ми б сказали: в юридичних і фізичних осіб)

Західний берег Балаклавської бухти, де наприкінці XIX — на початку XX ст. велось інтенсивне будівництво дач та палаців, що значно позжавило приплив інвестицій.

накопичувалися певні запаси грошей, які були просто “приречені” стати банківськими ресурсами.

Звичайно, вільні кошти водилися не у всіх балаклавців. Як завжди і всюди, доходи різних верств населення міста були різними. Скажімо, робітник отримував за день від 80 коп. до 1,2 рубля, в міжсезоння менше — від 40 до 80 коп., щоправда, за наявності в нього коня тариф подвоювався. Заробіток загалом — величина абстрактна. Його значимість залежить від цін. А вони на той час у Криму були такими: фунт (тобто 453 грами) хліба коштував від 2 до 6 коп., крупи — від 4 до 8 коп., цукру вищого сорту — 18 коп., борошна — 3,56 коп., яловичини I сорту — 17 коп., грудинки — 10—12 коп., свинини свіжої — 12 коп., мішок картоплі влітку — 1 руб., взимку — 1,75 руб., гусак — 75 коп. за тушку, курча — 40 коп., курка — 46—65 коп. Для одних такі ціни були цілком доступними, для інших — зависокими.

Таблиця 3. Структура купецтва та промислів у Балаклаві

Роки	1874	1878	1884	1894
Кількість наданих торгових свідоцтв	12	28	44	44
У тому числі:				
на ведення дрібної торгівлі	10	15	26	Немає даних
на міщанські промисли	2	13	18	Немає даних

Таблиця 4. Виконання бюджету м. Балаклави в 1874–1914 рр.

Роки	Тис. руб.				
	1874	1888	1894	1912	1914
Доходи	8.8	9.6	18.8	38.9	88.4
Витрати	4.7	4.5	7.7	41.9	87.8

Проте, як підраховували активісти громадського життя, у місті налічувалося 500–700 осіб, які в принципі могли б стати клієнтами місцевого банку. Ремісники, промисловці, чиновники відчували в ньому потребу і розуміли важливе значення громадської кредитно-фінансової установи для перспектив розвитку міста.

Балаклавці усвідомлювали, що ризикують, створюючи свій громадський банк. Проте їх надихав уже набутий досвід господарського, бережливого ставлення до суспільних цінностей. Це засвідчувала статистика. Наприклад, у 1888 р. в міську скарбницю вдалося залучити 9 578 руб.; витратили ж лише 4 553 руб. Міський бюджет Балаклави виконувався із профіцитом майже щороку (див. таблицю 4).

Отже, балаклавці зважилися створити власний громадський банк.

Рішенням міської громади для утворення його фондів із запасного капіталу (був тоді такий — він формувався для використання в особливих випадках) виділили 12 525 рублів. Балаклавська громада взяла на себе відповідальність за упущені можливості — через відвернення із запасного капіталу — і цілковитий контроль над банком, що на той час було вчинком безпрецедентним.

20 вересня 1865 р. Мінфін підтримав клопотання балаклавської громади щодо створення МГБ, а 8 жовтня того ж року Сенат схвалив пропозицію.

Балаклавський міський громадський банк мав керуватися Нормальним (типовим) положенням про МГБ. Він отримав дозвіл залучати вклади юридичних і фізичних осіб; здійснювати облікові операції; надавати позички під заставу цінних паперів, товарів, коштовностей, інших стійких до псування речей, нерухомості. Порядок і норми розподілу прибутку було чітко регламентовано: першочергово провадилися витрати, пов'язані з утриманням банку. Після цього сума, що становила від 10 до

20% прибутку (точну частку визначало правління, проте ця сума не повинна була перевищувати 2 тис. рублів) спрямовувалася в запасний капітал, дві третини решти коштів передавалися на потреби міста, третина — у статутний (основний) капітал МГБ [9]. Як бачимо, жодну копійку не використано не за призначенням. Усі кошти банку витрачалися для міської громади, слугуючи потужним фінансовим важелем місцевого самоврядування.

Так, у 1878 р. банком (його середньорічний оборот на той час сягав близько 50 тис. рублів) у міську скарбницю було перераховано 2 175 руб., що перевищувало частку обов'язкових платежів до бюджетів усіх рівнів і покривало половину всіх витрат міста [10]. Наступного року сума перерахувань була дещо меншою, але також перевищувала інші надходження. Скажімо, якірний і ластовий збір — у півтора рази. Особливо важливим для міста було те, що в разі потреби воно могло взяти в МГБ короткостроковий або довгостроковий кредит за нижчою, ніж в інших грошово-кредитних установах, ставкою.

Отже, Балаклавський міський громадський банк швидко знайшов своє місце на грошово-кредитному ринку, виявився потрібним і корисним міській громаді.

Це — конкретний приклад не лише закономірності соціально-економічного розвитку громадянства, який не спинити революціями чи тотальними заборонами, а й талановитості, добросовісності та працьовитості людей. Упродовж багатьох років діяльністю Балаклавського МГБ керував один із засновників грошово-кредитної справи в Криму Опанас Христофорович Христопуло. Йому допомагали товариші (сучасною лексикою — заступники) Христофор Дмитрович Радо та Іван Костянтинович Ватик'юти, бухгалтер Дмитро Володимирович Васильєв. До речі, це й увесь штат банку [11].

Таблиця 5. Динаміка банківських послуг Балаклавського МГБ

Показники	1874 р.	1884 р.	1891 р.	1894 р.	1910 р.
Кількість населення	1 538	1 890	1 748	2 033	2 853
Оборот МГБ, тис. руб.	53.1	47.6	71.4	92.4	227.1
Оборот на душу населення, руб.	34.5	25.2	40.8	45.5	79.6

Зі створенням міських громадських банківських установ у малих містах країни поліпшилося виконання державного і місцевих бюджетів, збільшилися можливості щодо рефінансування через ці банки комерційних структур, поліпшилося грошово-кредитне забезпечення юридичних і фізичних осіб, розширився спектр послуг, пропонує клієнтам.

Громадські банки, яскравим зразком яких був Балаклавський МГБ (він припинив існування в революційному 1917-му), засвідчили свою життєздатність і потрібність суспільству, особливо в малих містах. Це були дієві фінансові важелі місцевого самоврядування. І досвід роботи таких банківських установ, вочевидь, іще прислужиться українському громадянству.

Література та примітки

1. Полное собрание законов Российской империи (ПСЗ). — СПб, 1831. — № 4829.
2. Строгонов А.А. Севастополь в лицах за 150 лет (1770—1920). — Севастополь, 2003. — С. 147.
3. ПСЗ. — СПб, 1834. — № 7434.
4. У Балаклавський округ (із січня 1921 р. — район) входили селища Алсу, Бага, Байдари, Біюк-Муськом'я, Варнаутка, Кайту, Календо, Карань, Комарі, Купка, Кучук-Муськом'я, Миколаївка, Саватка, Сахтік, Скелі, Узунджа, Уну, Уркуста, Чоргунь, хутори Ай-Тодор, Бельбек, Єзенбашик, Камішли, Кокораки, Новоземельські, Сапунгорські, Хайту, Чамли, Шулі; в Байдарську волость (із січня 1921 р. — підрайон) входили селища Бага, Байдари, Біюк-Муськом'я, Варнаутка, Кайту, Календо, Купка, Кучук-Муськом'я, Саватка, Сахтік, Скелі, Узунджа, Уну, Уркуста. Державний архів міста Севастополя (ДАМС). — Ф. 15. — Оп. 1. — Сп. 5. — Арк. 2.; Сп. 6. — Арк. 1.
5. ДАМС. — Ф. 15. — Оп. 1. — Сп. 5. — Арк. 2; Сп. 6. — Арк. 1.
6. Болтачев А. Крымское рыболовство в начале и конце XX столетия. // Морская держава. — 2003. — № 1. — С. 60.
7. С. Филиппов. По Крыму. — 1889. — С. 203.
8. Шавшин В.Г. Балаклава: Исторические очерки. — 1994. — С. 24—26.
9. ДАМС. — Ф. 15. — Оп. 1. — Сп. 1. — Арк. 5; Сп. 8. — Арк. 6.
10. ДАМС. — Ф. 15. — Оп. 1. — Сп. 1. — Арк. 7.
11. Адрес-календарь Севастопольского Градоначальства на 1911 год. — С. 129.

Ринок державних цінних паперів України у липні 2004 року

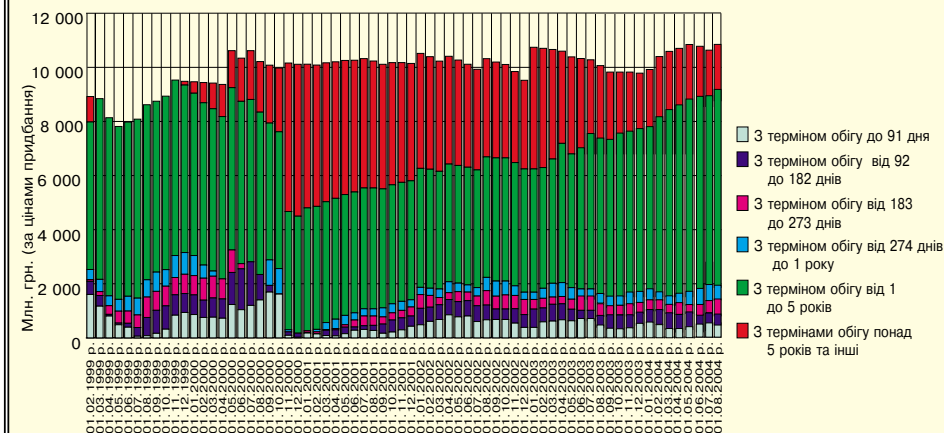
Результати розміщення облігацій внутрішніх державних позик у липні 2004 року*

Номер розміщення	Дата проведення розрахунків за придбані облігації	Пропозиція				Результати			
		Встановлені обмеження на загальний обсяг розміщення облігацій, шт.	Номинал облігацій, грн.	Розмір купона на одну облігацію, грн.	Термін погашення облігацій	Обсяг розміщених облігацій, шт.	Залучено коштів до державного бюджету від розміщення облігацій, тис. грн.	Встановлений рівень доходності облігацій, %	Середньозважений рівень доходності облігацій, %
93	07.07.2004 р.	20 000	1 000	—	29.06.2005 р.	—	—	—	—
94	07.07.2004 р.	—	1 000	28.00	04.01.2006 р.	12 000	11 979.36	11.20	11.20
95	07.07.2004 р.	—	1 000	28.50	05.07.2006 р.	23 000	22 947.79	11.40	11.40
96	07.07.2004 р.	—	1 000	—	04.07.2007 р.	—	—	—	—
Разом		Х	Х	Х		35 000	34 927.15	Х	Х

Обсяг розміщення облігацій внутрішніх державних позик за січень — липень 2004 року*

Період	Обсяг розміщених облігацій, шт.	Залучено коштів до державного бюджету, тис. грн.
Січень	72 150	71 722.38
Лютий	131 500	132 877.86
Березень	183 410	180 202.37
I квартал	387 060	384 802.61
Квітень	183 000	178 745.88
Травень	109 000	101 104.50
Червень	819 600	803 687.53
II квартал	1 111 600	1 083 537.90
I півріччя	1 498 660	1 468 340.51
Липень	35 000	34 927.15
Серпень	0	0.00
Вересень	0	0.00
III квартал	35 000	34 927.15
Жовтень	0	0.00
Листопад	0	0.00
Грудень	0	0.00
IV квартал	0	0.00
Усього з початку року	1 533 660	1 503 267.66

Обсяг облігацій внутрішніх державних позик, що перебувають в обігу (на 1 серпня 2004 року)

*Без урахування облігацій внутрішніх державних позик, емітованих Міністерством фінансів України відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 25.12.2003 р. № 2014 з метою погашення простроченої бюджетної заборгованості з ПДВ.

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками департаменту монетарної політики Національного банку України.

Міжнародний валютний фонд: членський склад, квоти

60 років тому, 22 липня 1944 року, на Міжнародній валютно-фінансовій конференції Об'єднаних Націй у Бреттон-Вудсі (США) було ухвалено рішення про створення Міжнародного валютного фонду (МВФ). Сьогодні це провідна міжнародна валютно-кредитна організація, яка із 1947 року має статус спеціалізованої установи ООН.

За членським складом МВФ є глобальною міжнародною організацією, в діяльності якої бере участь переважна більшість країн світу. У 1950 році членами МВФ були 49 держав, а на початку XXI століття — 184 держави. Україна набула членства в МВФ 3 вересня 1992 року. Основні завдання МВФ — стабілізація валютних курсів, сприяння конвертованості валют, надання країнам-членам кредитів для врегулювання дефіцитів платіжних балансів, установа між ними багатосторонньої системи платежів за поточними операціями, надання консультативної допомоги з фінансових та валютних питань, випуск спеціальних прав запозичень (СПЗ).

Публікуємо оновлені дані про членський склад МВФ та розміри квот держав — членів фонду.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) за членським складом належить до числа глобальних організацій. У 1950 р. він налічував 49, а нині — 184 держави-члени. 184-ю державою — членом МВФ став у липні 2002 року Тімор-Лесте (колишній Східний Тімор). Значно розширився членський склад МВФ у 60—70-х роках минулого століття в умовах розпаду колоніальної системи та утворення нових незалежних держав, а також у 1990-х роках зі вступом до фонду значної групи постсоціалістичних країн.

Позиція держав-членів у МВФ визначається розмірами їхніх квот, тобто відповідним чином розрахованих внесків. Від розміру квоти залежить як кількість голосів держави, так і обсяг фінансового сприяння з боку МВФ, на який вона може розраховувати. Цим обумовлюється зацікавленість країн у вищій квоті та дотриманні об'єктивності при її встановленні. Тому у фонді приділяють постійну увагу проблемі вдосконалення критеріїв, за якими розраховуються квоти держав-членів.

Статутом МВФ передбачено періодичний, не менше одного разу на п'ять років, загальний перегляд квот з метою приведення їх у відповідність зі співвідношенням економічних потенціалів держав-членів та їх роллю у системі міжнародних економічних відносин.

За час існування МВФ відбулося дванадцять загальних переглядів квот. Здебільшого вони завершувалися рекомендаціями щодо їх збільшення. Останнє підвищення загальної суми квот на 45% відбулося 22 січня 1999 р. в результаті одинадцятого загального перегляду. Наступний, дванадцятий загальний перегляд квот завершився 30 січня 2003 р. без пропозиції щодо їх збільшення. Одночасно розпочався тринадцятий загальний перегляд квот, у ході якого, як наголошується в річному звіті МВФ за 2003 р., “Виконавча рада МВФ уважно здійснюватиме моніторинг та оцінюватиме адекватність ресурсів МВФ, розглядатиме заходи, спрямовані на досягнення такого розподілу квот, який відображатиме зміни у світовій економіці...” (IMF Annual Report 2003. Р. 70).

Таким чином, протягом найближчих років залишатимуться чинними квоти, встановлені на основі рекомендацій одинадцятого загального перегляду.

Нижче (див. таблицю) подано відомості про членський склад МВФ, приєднання держав — членів МВФ до зобов'язань за статтею VIII Статуту МВФ та про розміри квот.

Олексій Єременко,

завідувач кафедри фінансів Київського гуманітарного інституту.
Кандидат економічних наук, доцент.

Нові квоти держав — членів МВФ					
№ п/п	Держави — члени МВФ	Дата підписання Статей угоди МВФ	Дата приєднання до зобов'язань за Статтею VIII Статуту МВФ	Квоти за станом на 31 січня 2004 р.	
				Млн. СПЗ	У відсотках до підсумку
1	2	3	4	5	6
1	Австралія	05.08.1947 р.	01.07.1965 р.	3 236.4	1.521
2	Австрія	27.08.1948 р.	01.08.1962 р.	1 872.3	0.880
3	Азербайджан	18.09.1992 р.		160.9	0.076
4	Албанія	15.10.1991 р.		48.7	0.023
5	Алжир	26.09.1963 р.	15.09.1997 р.	1 254.7	0.590
6	Ангола	19.09.1989 р.		286.3	0.135
7	Антигуа і Барбуда	25.02.1982 р.	22.11.1983 р.	13.5	0.006
8	Аргентина	20.02.1956 р.	14.05.1968 р.	2 117.1	0.995
9	Афганістан	14.07.1955 р.		161.9	0.076
10	Багамські острови	21.08.1973 р.	05.12.1973 р.	130.3	0.061
11	Бангладеш	17.08.1972 р.	11.04.1994 р.	533.3	0.251
12	Барбадос	29.12.1970 р.	03.11.1993 р.	67.5	0.032
13	Бахрейн	07.09.1972 р.	20.03.1973 р.	135.0	0.063
14	Беліз	16.03.1982 р.	14.06.1983 р.	18.8	0.009
15	Бельгія	27.12.1945 р.	15.02.1961 р.	4 605.2	2.164
16	Бенін	10.07.1963 р.	01.06.1996 р.	61.9	0.029

1	2	3	4	5	6
17	Білорусь	10.07.1992 р.		386.4	0.182
18	Болгарія	25.09.1990 р.	24.09.1998 р.	640.2	0.301
19	Болівія	27.12.1945 р.	05.06.1967 р.	171.5	0.081
20	Боснія і Герцеговина	20.12.1995 р.		169.1	0.079
21	Ботсвана	24.07.1968 р.	17.11.1995 р.	63.0	0.030
22	Бразилія	27.12.1945 р.	30.11.1999 р.	3 036.1	1.427
23	Бруней-Даруссалам	10.10.1995 р.	10.10.1995 р.	215.2	0.101
24	Буркіна-Фасо	02.05.1963 р.	01.06.1996 р.	60.2	0.028
25	Бурунді	28.09.1963 р.		77.0	0.036
26	Бутан	28.09.1981 р.		6.3	0.003
27	Вануату	28.09.1981 р.	01.12.1982 р.	17.0	0.008
28	Великобританія	27.12.1945 р.	15.02.1961 р.	10 738.5	5.046
29	Венесуела	30.12.1946 р.	01.07.1976 р.	2 659.1	1.250
30	В'єтнам	21.09.1956 р.		329.1	0.155
31	Вірменія	28.05.1992 р.	29.05.1997 р.	92.0	0.043
32	Габон	10.09.1963 р.	01.06.1996 р.	154.3	0.073
33	Гаїті	08.09.1953 р.	22.12.1953 р.	81.9	0.038
34	Гайана	26.09.1966 р.	27.12.1966 р.	90.9	0.043
35	Гамбія	21.09.1967 р.	21.01.1993 р.	31.1	0.015
36	Гана	20.09.1957 р.	21.02.1994 р.	369.0	0.173
37	Гватемала	27.12.1945 р.	27.01.1947 р.	210.2	0.099
38	Гвінея	28.09.1963 р.	17.11.1995 р.	107.1	0.050
39	Гвінея-Бісау	24.03.1977 р.	01.01.1997 р.	14.2	0.007
40	Гондурас	27.12.1945 р.	01.07.1950 р.	129.5	0.061
41	Гренада	27.08.1975 р.	24.01.1994 р.	11.7	0.005
42	Греція	27.12.1945 р.	07.07.1992 р.	823.0	0.387
43	Грузія	05.05.1992 р.	20.12.1996 р.	150.3	0.071
44	Данія	30.03.1946 р.	01.05.1967 р.	1 642.8	0.772
45	Джибуті	29.12.1978 р.	19.09.1980 р.	15.9	0.007
46	Домініка	12.12.1978 р.	13.12.1979 р.	8.2	0.004
47	Домініканська Республіка	28.12.1945 р.	01.08.1953 р.	218.9	0.103
48	Еквадор	27.12.1945 р.	31.08.1970 р.	302.3	0.142
49	Екваторіальна Гвінея	22.12.1969 р.	01.06.1996 р.	32.6	0.015
50	Еритрея	06.07.1994 р.		15.9	0.007
51	Естонія	26.05.1992 р.	15.08.1994 р.	65.2	0.031
52	Ефіопія	27.12.1945 р.		133.7	0.063
53	Єгипет	27.12.1945 р.		943.7	0.443
54	Ємен	22.05.1970 р.	10.12.1996 р.	243.5	0.114
55	Замбія	23.09.1965 р.		489.1	0.230
56	Зімбабве	29.09.1980 р.	03.02.1995 р.	353.4	0.166
57	Ізраїль	12.07.1954 р.	21.09.1993 р.	928.2	0.436
58	Індія	27.12.1945 р.	20.08.1994 р.	4 158.2	1.954
59	Індонезія	21.02.1967 р.	07.05.1988 р.	2 079.3	0.977
60	Ірак	27.12.1945 р.		504.0	0.237
61	Іран	28.12.1945 р.		1 497.2	0.704
62	Ірландія	08.08.1957 р.	15.02.1961 р.	838.4	0.394
63	Ісландія	27.12.1945 р.	19.09.1983 р.	117.6	0.055
64	Іспанія	15.09.1958 р.	15.07.1986 р.	3 048.9	1.433
65	Італія	27.03.1947 р.	15.02.1961 р.	7 055.5	3.316
66	Йорданія	29.08.1952 р.	20.02.1995 р.	170.5	0.080
67	Кабо-Верде	20.11.1978 р.		9.6	0.005
68	Казахстан	15.07.1992 р.	16.07.1996 р.	365.7	0.172
69	Камбоджа	31.12.1969 р.		87.5	0.041
70	Камерун	10.07.1963 р.	01.06.1996 р.	185.7	0.087
71	Канада	27.12.1945 р.	25.03.1952 р.	6 369.2	2.993
72	Катар	08.09.1972 р.	04.06.1973 р.	263.8	0.124
73	Кенія	03.02.1964 р.	30.06.1994 р.	271.4	0.128
74	Киргизстан	08.05.1992 р.	29.03.1995 р.	88.8	0.042

1	2	3	4	5	6
75	Китай	27.12.1945 р.	01.12.1996 р.	6 369.2	2.993
76	Кіпр	21.12.1961 р.	09.01.1991 р.	139.6	0.066
77	Кірибаті	03.06.1986 р.	22.08.1986 р.	5.6	0.003
78	Колумбія	27.12.1945 р.		774.0	0.364
79	Коморські Острови	21.09.1976 р.	01.06.1996 р.	8.9	0.004
80	Конго (Дем. Республіка)	28.09.1963 р.		533.0	0.250
81	Конго (Республіка)	10.07.1963 р.	01.06.1996 р.	84.6	0.040
82	Корея (Республіка)	26.08.1955 р.	01.11.1988 р.	1 633.6	0.768
83	Коста-Ріка	27.12.1945 р.	01.02.1965 р.	164.1	0.077
84	Кот-д'Івуар	11.03.1963 р.	01.06.1996 р.	325.2	0.153
85	Кувейт	13.09.1962 р.	05.04.1963 р.	1 381.1	0.649
86	Лаос	05.07.1961 р.		52.9	0.025
87	Латвія	19.05.1992 р.	10.06.1994 р.	126.8	0.060
88	Лесото	25.07.1968 р.	05.03.1998 р.	34.9	0.016
89	Литва	29.04.1992 р.	03.05.1994 р.	144.2	0.068
90	Ліберія	28.03.1962 р.		71.3	0.034
91	Ліван	14.04.1947 р.	01.07.1993 р.	203.0	0.095
92	Лівія	17.09.1958 р.		1 123.7	0.528
93	Люксембург	27.12.1945 р.	15.02.1961 р.	279.1	0.131
94	Маврикій	23.09.1968 р.	29.09.1993 р.	101.6	0.048
95	Мавританія	10.09.1963 р.		64.4	0.030
96	Мадагаскар	25.09.1963 р.	18.09.1996 р.	122.2	0.057
97	Македонія	14.12.1992 р.	19.06.1998 р.	68.9	0.032
98	Малаві	19.07.1965 р.	07.12.1995 р.	69.4	0.033
99	Малайзія	07.03.1958 р.	11.11.1968 р.	1 486.6	0.699
100	Малі	27.09.1963 р.	01.06.1996 р.	93.3	0.044
101	Мальдіви	13.06.1973 р.		8.2	0.004
102	Мальта	11.09.1968 р.	30.11.1994 р.	102.0	0.048
103	Марокко	25.04.1958 р.	21.01.1993 р.	588.2	0.276
104	Маршаллові Острови	21.05.1992 р.	21.05.1992 р.	2.5	0.001
105	Мексика	31.12.1945 р.	12.11.1946 р.	2 585.8	1.215
106	Мікронезія	24.06.1993 р.	24.06.1993 р.	5.1	0.002
107	Мозамбік	24.09.1984 р.		113.6	0.053
108	Молдова	12.08.1992 р.	30.06.1995 р.	123.2	0.058
109	Монголія	14.02.1991 р.	01.02.1996 р.	51.1	0.024
110	М'янма	03.01.1952 р.		258.4	0.121
111	Намібія	25.09.1990 р.	20.09.1996 р.	136.5	0.064
112	Непал	06.09.1961 р.	30.05.1994 р.	71.3	0.034
113	Нігер	24.04.1963 р.	01.06.1996 р.	65.8	0.031
114	Нігерія	30.03.1961 р.		1 753.2	0.824
115	Нідерланди	27.12.1945 р.	15.02.1961 р.	5 162.4	2.426
116	Нікарагуа	14.03.1946 р.	20.07.1964 р.	130.0	0.061
117	Німеччина	14.08.1952 р.	15.02.1961 р.	13 008.2	6.113
118	Нова Зеландія	31.08.1961 р.	05.08.1982 р.	894.6	0.420
119	Норвегія	27.12.1945 р.	11.05.1967 р.	1 671.7	0.786
120	Об'єднані Арабські Емірати	22.09.1972 р.	13.02.1974 р.	611.7	0.287
121	Оман	23.12.1971 р.	19.06.1974 р.	194.0	0.091
122	Пакистан	11.07.1950 р.	01.07.1994 р.	1 033.7	0.486
123	Палау	20.12.1997 р.		3.1	0.001
124	Панама	14.03.1946 р.	26.11.1946 р.	206.6	0.097
125	Папуа — Нова Гвінея	09.10.1975 р.	04.12.1975 р.	131.6	0.062
126	Парагвай	27.12.1945 р.	22.08.1994 р.	99.9	0.047
127	Перу	31.12.1945 р.	15.02.1961 р.	638.4	0.300
128	Південно-Африканська Республіка	27.12.1945 р.	15.09.1973 р.	1 868.5	0.878
129	Польща	12.06.1986 р.	01.06.1995 р.	1 369.0	0.643
130	Португалія	29.03.1961 р.	12.09.1988 р.	867.4	0.408
131	Росія	01.06.1992 р.	01.06.1996 р.	5 945.4	2.794

1	2	3	4	5	6
132	Руанда	30.09.1963 р.	10.12.1998 р.	80.1	0.038
133	Румунія	15.12.1972 р.	25.03.1998 р.	1 030.2	0.484
134	Сальвадор	14.03.1946 р.	06.11.1946 р.	171.3	0.081
135	Самоа	28.12.1971 р.	06.10.1994 р.	11.6	0.005
136	Сан-Марино	23.09.1992 р.	23.09.1992 р.	17.0	0.008
137	Сан Томе і Принсіпі	30.09.1977 р.		7.4	0.003
138	Саудівська Аравія	26.08.1957 р.	22.03.1961 р.	6 985.5	3.283
139	Свазіленд	22.09.1969 р.	11.12.1989 р.	50.7	0.024
140	Сейшельські Острови	30.06.1977 р.	03.01.1978 р.	8.8	0.004
141	Сенегал	31.08.1962 р.	01.06.1996 р.	161.8	0.076
142	Сент-Вінсент і Гренадіни	28.12.1979 р.	24.08.1981 р.	8.3	0.004
143	Сент-Кітс і Невіс	15.08.1984 р.	03.12.1984 р.	8.9	0.004
144	Сент-Люсія	15.11.1979 р.	30.05.1980 р.	15.3	0.007
145	Сербія і Чорногорія			467.7	0.220
146	Сирія	10.04.1947 р.		293.6	0.138
147	Сінгапур	03.08.1966 р.	09.11.1968 р.	862.5	0.405
148	Словаччина	01.01.1993 р.	01.10.1995 р.	357.5	0.168
149	Словенія	14.12.1992 р.	01.09.1995 р.	231.7	0.109
150	Соломонові Острови	22.09.1978 р.	24.07.1979 р.	10.4	0.005
151	Сомалі	31.08.1962 р.		44.2	0.021
152	Сполучені Штати Америки	27.12.1945 р.	10.12.1946 р.	37 149.3	17.458
153	Судан	05.09.1957 р.		169.7	0.080
154	Суринам	27.04.1978 р.	29.06.1978 р.	92.1	0.043
155	Сьєрра-Леоне	10.09.1962 р.	14.12.1995 р.	103.7	0.049
156	Таджикистан	27.04.1993 р.		87.0	0.041
157	Таїланд	03.05.1949 р.	04.05.1990 р.	1 081.9	0.508
158	Танзанія	10.09.1962 р.	15.07.1996 р.	198.9	0.093
159	Тімор-Лесте	23.07.2002 р.		8.2	0.004
160	Того	01.08.1962 р.	01.06.1996 р.	73.4	0.034
161	Тонга	13.09.1985 р.	22.03.1991 р.	6.9	0.003
162	Тринідад і Тобаго	16.09.1963 р.	13.12.1993 р.	335.6	0.158
163	Туніс	14.04.1958 р.	06.01.1993 р.	286.5	0.135
164	Туреччина	11.03.1947 р.	22.03.1990 р.	964.0	0.453
165	Туркменистан	22.09.1992 р.		75.2	0.035
166	Уганда	27.09.1963 р.	05.04.1994 р.	180.5	0.085
167	Угорщина	06.05.1982 р.	01.01.1996 р.	1 038.4	0.488
168	Узбекистан	21.09.1992 р.		275.6	0.130
169	Україна	03.09.1992 р.	24.09.1996 р.	1 372.0	0.645
170	Уругвай	27.12.1945 р.	02.05.1980 р.	306.5	0.144
171	Фіджі	28.05.1971 р.	04.08.1972 р.	70.3	0.033
172	Філіппіни	27.12.1945 р.	08.09.1995 р.	879.9	0.413
173	Фінляндія	14.01.1948 р.	25.09.1979 р.	1 263.8	0.594
174	Франція	27.12.1945 р.	15.02.1961 р.	10 738.5	5.046
175	Хорватія	14.12.1992 р.	29.05.1995 р.	365.1	0.172
176	Центральноафриканська Республіка	10.07.1963 р.	01.06.1996 р.	55.7	0.026
177	Чад	10.07.1963 р.	01.06.1996 р.	56.0	0.026
178	Чехія	01.01.1993 р.	01.10.1995 р.	819.3	0.385
179	Чилі	31.12.1945 р.	27.07.1977 р.	856.1	0.402
180	Швейцарія	29.05.1992 р.	29.05.1992 р.	3 458.5	1.625
181	Швеція	31.08.1951 р.	15.02.1961 р.	2 395.5	1.126
182	Шрі-Ланка	29.08.1950 р.	15.03.1994 р.	413.4	0.194
183	Ямайка	21.02.1963 р.	22.02.1963 р.	273.5	0.129
184	Японія	29.08.1952 р.	01.04.1964 р.	13 312.8	6.256
	Усього			212 794.0*	100.0*

Література

* Сумарний показник може не збігатися з підсумком унаслідок округлення даних за країнами.

1. *International Financial Statistics.* — IMF. — 2004. — March. — P. 8—10.
2. *IMF Annual Report.* — 1999, 2003.

Структура активів банків України

№ п/п	№ по групі	Назва банку	Грошові кошти та залишки в НБУ	Казначейські та інші цінні папери, що рефінансуються НБУ, і цінні папери, емітовані НБУ, за вирахуванням резервів	Казначейські та інші цінні папери, що рефінансуються НБУ, і цінні папери, емітовані НБУ	Резерв під знецінення боргових цінних паперів, що рефінансуються НБУ	Кошти в інших банках за вирахуванням резервів	Кошти в інших банках	Резерв під заборгованість інших банків	Цінні папери у торговому портфелі	Цінні папери в портфелі банку на продаж за вирахуванням резервів	Цінні папери в портфелі банку на продаж	Резерв під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
Група I													
1	1	ПРИВАТБАНК	1 252 203	0	0	0	2 758 510	2 788 271	29 761	0	430 674	431 310	636
2	2	“АВАЛЬ”	1 291 784	83 279	83 279	0	704 388	709 305	4 918	1 000	336 300	341 481	5 181
3	3	ПРОМІНВЕСТБАНК	1 601 544	49 847	49 847	0	218 371	244 761	26 389	0	155 926	157 355	1 428
4	4	ОЩАДБАНК	1 557 110	1 721 081	1 721 081	0	410 407	429 533	19 126	0	11 300	75 637	64 336
5	5	УКРСОЦБАНК	566 134	99 863	99 863	0	292 912	299 396	6 484	23 421	576 576	615 466	38 890
6	6	УКРСИББАНК	340 143	8 576	8 576	0	369 774	372 073	2 300	0	412 380	412 518	138
7	7	УКРЕКСІМБАНК	302 091	159 508	159 508	0	646 532	665 689	19 157	0	170 241	240 444	70 203
8	8	РАЙФФАЙЗЕНБАНК УКРАЇНА	129 481	3 396	3 397	1	341 932	343 238	1 307	0	24 493	25 294	801
9	9	“НАДРА”	194 318	58 324	58 324	0	214 950	215 824	874	0	46 087	46 968	881
10	10	БРОКБІЗНЕСБАНК	130 952	55 827	55 827	0	190 607	193 559	2 952	0	296 082	299 976	3 894
Усього по групі			7 365 761	2 239 702	2 239 703	1	6 148 383	6 261 650	113 267	24 421	2 460 059	2 646 448	186 389
Група II													
11	1	“ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ”	63 966	27 613	27 613	0	305 764	306 504	740	0	231 604	233 493	1 889
12	2	УКРПРОМБАНК	89 026	10 779	10 779	0	255 443	255 500	57	0	0	0	0
13	3	ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК	69 900	101 776	101 776	0	279 948	302 651	22 702	0	112 234	114 275	2 042
14	4	“ФОРУМ”	127 135	74	74	0	349 944	353 534	3 590	0	1 949	2 224	275
15	5	КРЕДИТПРОМБАНК	161 874	16 012	16 045	32	327 555	329 257	1 701	0	33 736	34 080	343
16	6	ПРАВЕКС-БАНК	148 409	0	0	0	52 432	53 135	703	0	1 058	1 058	0
17	7	“ПІВДЕННИЙ”	171 050	170	170	0	169 689	170 598	909	0	29 232	29 910	678
18	8	ІНГ БАНК УКРАЇНА	433 438	67 271	67 271	0	67 589	68 230	640	44 666	56	56	0
19	9	СІПБАНК (УКРАЇНА)	254 537	134 774	134 774	0	239 158	240 388	1 231	0	0	0	0
20	10	КРЕДИТ БАНК (УКРАЇНА)	86 441	53 287	53 287	0	160 835	165 931	5 097	0	938	993	54
21	11	УКРГАЗБАНК	119 375	0	0	0	145 191	147 741	2 550	0	75 415	76 573	1 158
22	12	“КРЕДИТ-ДНІПРО”	60 288	0	0	0	63 210	73 563	10 353	0	122 013	134 291	12 277
23	13	ВАБАНК	83 223	12 872	12 872	0	128 496	129 588	1 092	0	27 160	27 160	0
24	14	“ХРЕЩАТИК”	77 263	0	0	0	241 008	241 635	627	0	15 520	15 545	25
Усього по групі			1 945 924	424 629	424 662	32	2 786 263	2 838 256	51 993	44 666	650 915	669 658	18 743
Група III													
25	1	“МРІЯ”	62 831	0	0	0	107 698	107 750	52	0	7 604	7 638	33
26	2	ДОНГОРБАНК	90 680	10 952	10 988	37	125 639	125 787	149	0	110 550	114 807	4 257
27	3	ЕКСПРЕС-БАНК	156 453	0	0	0	302 077	303 475	1 397	0	0	13	13
28	4	ІНДУСТРІАЛЬНО-ЕКСПОРТНИЙ БАНК	48 189	0	0	0	93 440	95 512	2 073	0	70 032	71 401	1 369
29	5	ІНДУСТРІАЛБАНК	80 594	0	0	0	419 809	421 840	2 031	0	23 060	23 060	0
30	6	АЛЬФА-БАНК	137 201	0	0	0	77 331	81 534	4 202	0	51 384	51 384	0
31	7	“БІГ ЕНЕРГІЯ”	33 884	0	0	0	115 582	116 633	1 051	0	71 382	74 474	3 092
32	8	ТАС-КОМЕРЦБАНК	50 653	0	0	0	111 805	113 502	1 697	1 996	16 742	21 034	4 293
33	9	“КИЇВ”	43 024	1 837	1 837	0	55 504	55 695	191	0	4 281	5 094	813
34	10	МОРСЬКИЙ ТРАНСПОРТНИЙ БАНК	75 918	10 357	10 357	0	167 375	169 677	2 303	0	3 344	3 386	42
35	11	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНИЙ БАНК	34 077	0	0	0	150 222	152 472	2 250	0	1 930	2 306	376
36	12	ІМЕКСБАНК	57 982	0	0	0	120 692	124 897	4 205	0	25	25	0
37	13	УКРІНБАНК	75 414	27	27	0	35 472	35 584	111	0	2 713	2 842	129
38	14	ХФБ БАНК УКРАЇНА	35 214	0	0	0	136 202	137 383	1 181	0	12 478	12 765	287
39	15	ФАКТОРІАЛ-БАНК	8 938	0	0	0	46 984	47 077	93	0	81 485	81 654	169
40	16	МТ-БАНК	71 882	2 985	2 985	0	32 045	32 796	750	0	587	6 227	5 641
41	17	МЕГАБАНК	43 603	0	0	0	85 550	87 718	2 168	0	34 286	34 821	535
42	18	ПРОКРЕДИТ БАНК	20 338	0	0	0	32 415	32 478	63	0	0	0	0
43	19	“НРБ-УКРАЇНА”	19 309	248	248	0	66 085	70 593	4 508	0	29 764	29 764	0

за станом на 01.07.2004 р.

Тис. грн.

Чисті кредити та заборгованість клієнтів	Кредити та заборгованість клієнтів	Резерви під заборгованість за кредитами	Цінні папери в портфелі банку до погашення за вирахуванням резервів	Цінні папери в портфелі банку до погашення	Резерв під знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення	Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії	Основні засоби та нематеріальні активи	Чисті нараховані доходи до отримання	Нараховані доходи до отримання	Резерв під заборгованість за нарахованими доходами	Інші активи за вирахуванням резервів	Інші активи	Резерв під дебіторську заборгованість	Усього активів
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
8 688 575	9 597 885	909 311	0	3	3	1 156	472 152	373 570	423 806	50 236	215 362	242 703	27 341	14 192 203
7 774 176	8 163 420	389 244	27 951	29 638	1 687	41 968	872 267	22 186	38 028	15 842	365 945	371 726	5 781	11 521 244
6 893 771	7 357 005	463 234	608	2 134	1 526	22 773	696 976	18 134	21 280	3 147	73 543	74 595	1 053	9 731 494
1 861 147	2 106 195	245 048	177 500	178 503	1 003	10 816	460 362	52 391	63 663	11 272	50 012	131 221	81 209	6 312 127
3 465 797	3 680 565	214 769	961	4 652	3 692	9 431	470 989	48 284	67 832	19 548	76 433	89 542	13 109	5 630 801
3 644 221	3 915 554	271 333	0	0	0	5 232	204 105	56 106	59 517	3 411	96 532	98 355	1 823	5 137 071
2 737 319	3 118 722	381 403	0	0	0	916	408 839	38 509	47 466	8 958	53 581	54 708	1 128	4 517 535
2 604 211	2 729 371	125 160	43 320	45 738	2 418	0	45 095	10 355	10 429	74	7 711	7 761	50	3 209 994
2 132 913	2 257 231	124 318	0	0	0	1 078	102 797	57 568	71 345	13 777	81 726	85 958	4 232	2 889 761
1 512 632	1 565 538	52 906	0	761	761	13	158 824	34 971	43 711	8 739	70 879	99 138	28 259	2 450 788
41 314 762	44 491 487	3 176 725	250 340	261 430	11 090	93 383	3 892 407	712 073	847 078	135 004	1 091 725	1 255 709	163 984	65 593 017
1 400 154	1 432 034	31 881	203	259	56	0	47 664	57 831	58 778	947	35 371	35 887	516	2 170 169
1 422 204	1 458 840	36 636	0	0	0	0	55 685	21 482	21 603	121	10 911	11 389	478	1 865 529
882 338	910 906	28 568	11 344	11 940	596	0	202 857	4 957	10 813	5 856	29 106	33 202	4 096	1 694 459
1 100 264	1 142 813	42 549	0	0	0	135	37 221	17 332	17 506	174	8 939	9 113	174	1 642 993
880 327	965 240	84 913	0	0	0	0	28 521	3 680	5 241	1 561	18 723	19 528	805	1 470 428
1 006 656	1 040 576	33 919	0	0	0	50	184 416	12 947	13 809	862	46 733	48 066	1 333	1 452 702
1 020 184	1 121 806	101 622	0	0	0	0	40 987	9 535	11 330	1 795	9 320	10 456	1 136	1 450 167
753 554	753 864	310	0	0	0	0	2 485	4 752	6 353	1 601	1 294	1 305	11	1 375 105
664 890	675 035	10 144	0	0	0	0	29 329	4 187	4 201	13	6 209	6 209	0	1 333 085
860 134	895 354	35 220	3 032	3 513	481	0	98 839	4 368	9 584	5 215	27 783	39 342	11 559	1 295 657
801 837	829 628	27 791	0	0	0	180	79 367	33 412	39 133	5 722	16 637	16 907	270	1 271 414
658 923	731 701	72 778	0	0	0	16 541	16 610	17 595	21 039	3 445	28 653	28 688	34	983 834
569 268	579 904	10 636	0	0	0	843	38 437	8 377	10 981	2 605	101 626	101 802	176	970 302
414 422	418 751	4 329	0	0	0	0	27 052	5 896	6 136	240	7 832	11 449	3 617	788 993
12 435 155	12 956 453	521 298	14 579	15 712	1 133	17 749	889 469	206 349	236 506	30 157	349 136	373 341	24 206	19 764 836
782 915	793 454	10 539	1 536	1 536	0	11	48 199	1 474	1 828	354	6 654	6 661	7	1 018 923
607 646	648 692	41 046	0	0	0	0	63 015	3 394	3 412	18	3 068	3 080	12	1 014 943
445 908	452 755	6 847	0	0	0	537	69 910	7 179	7 343	165	16 369	16 387	18	998 434
666 785	684 395	17 610	0	20	20	0	74 263	8 447	9 350	902	14 222	14 945	722	975 378
263 408	280 240	16 832	63 761	67 729	3 969	0	12 777	2 630	2 630	0	9 415	9 426	10	875 454
473 945	492 905	18 961	0	0	0	0	87 924	5 171	5 339	168	1 950	2 505	555	834 906
509 254	521 437	12 183	25 198	26 890	1 692	10 031	32 534	6 076	6 982	906	28 200	28 592	391	832 140
573 386	639 299	65 912	0	0	0	7	17 173	8 451	8 916	465	9 196	9 390	194	789 409
509 258	525 275	16 017	0	36	36	4 071	45 058	24 547	25 996	1 449	18 572	18 762	190	706 151
355 572	428 287	72 715	0	0	0	9 345	55 282	3 035	3 493	458	18 010	18 017	6	698 238
467 484	481 035	13 552	0	0	0	0	14 498	26 388	27 220	832	2 237	2 274	37	696 835
412 654	421 726	9 072	0	0	0	10	49 116	4 641	4 717	75	6 076	6 076	0	651 195
388 540	409 553	21 012	0	67	67	59	88 118	5 638	9 343	3 705	12 688	14 885	2 197	608 670
387 587	394 387	6 800	0	0	0	0	4 403	2 207	2 601	394	640	682	42	578 730
296 747	306 520	9 774	0	0	0	0	60 491	3 162	3 612	450	56 639	56 710	71	554 446
286 581	347 762	61 181	0	0	0	9 504	79 175	10 009	11 526	1 518	5 387	5 561	174	498 155
271 867	276 325	4 458	0	0	0	10 322	42 817	3 310	3 599	289	5 911	5 940	28	497 667
405 288	424 252	18 964	0	0	0	0	24 257	3 764	3 845	81	7 545	7 760	215	493 606
338 407	361 758	23 352	0	0	0	2 852	1 583	6 488	6 493	6	17 154	17 155	1	481 889

1			2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
44	20	"ТАВРИКА"	10 651	0	0	0	73 914	75 448	1 534	0	26	132	106
45	21	ЕКСПОБАНК	29 730	0	0	0	37 235	37 265	30	0	1 014	1 017	3
46	22	ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	13 563	0	0	0	101 984	102 004	20	0	24 884	26 630	1 746
47	23	КАЛІОН БАНК УКРАЇНА	148 432	0	0	0	17 092	17 213	122	0	945	945	0
48	24	"ДНІСТЕР"	45 352	0	0	0	50 086	50 440	354	0	1 385	1 468	83
49	25	ПОЛТАВА БАНК	20 852	0	0	0	12 795	12 795	0	0	22 917	23 145	229
50	26	"КИЇВСЬКА РУСЬ"	28 074	2 499	2 499	0	41 156	41 259	103	0	4 401	4 864	463
51	27	ЗАХІДІНКОМБАНК	33 161	0	0	0	29 179	30 547	1 368	0	0	0	0
52	28	ТАС-ІНВЕСТБАНК	9 348	0	0	0	93 150	95 378	2 228	0	495	501	6
53	29	"АЖІО"	20 119	1 021	1 032	11	120 246	121 349	1 103	0	5 205	5 217	12
54	30	БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	41 695	0	0	0	78 486	79 251	765	0	1 295	1 366	71
55	31	"ДІАМАНТ"	17 669	0	0	0	75 217	75 913	697	0	14 063	19 320	5 257
56	32	"НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ"	42 250	0	0	0	55 009	55 289	281	0	36 238	36 578	339
57	33	УНІВЕРСАЛЬНИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ПАРТНЕРСТВА	27 550	0	0	0	31 850	34 002	2 152	0	0	4	4
58	34	ПРЕМ'ЄРБАНК	575	0	0	0	23 733	25 592	1 858	0	34 547	35 562	1 015
Усього по групі			1 635 205	29 926	29 973	48	3 123 058	3 166 146	43 088	1 996	669 060	699 444	30 384
Група IV													
59	1	ІНТЕРКОНТИНЕНТБАНК	14 432	0	0	0	32 852	32 926	74	0	5 483	5 483	0
60	2	ІНПРОМБАНК	25 986	0	0	0	11 178	11 178	0	0	2 425	2 602	177
61	3	ЕЛЕКТРОН БАНК	17 477	1 295	1 295	0	42 934	43 203	269	0	2 600	2 607	7
62	4	АВТОАЗБАНК	70 658	0	0	0	40 097	41 174	1 076	0	20 979	21 657	678
63	5	СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК	16 062	0	0	0	101 728	101 752	25	4 295	4 304	4 534	230
64	6	"УНІВЕРСАЛЬНИЙ"	20 523	0	0	0	22 169	22 231	63	0	12	12	0
65	7	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	12 938	0	0	0	81 050	82 836	1 787	0	4 000	4 009	9
66	8	"БАЗИС"	29 653	0	0	0	23 746	23 775	30	0	5 342	5 346	4
67	9	ЕНЕРГОБАНК	38 871	0	0	0	8 571	8 600	29	0	5 459	5 880	422
68	10	МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	22 277	0	0	0	10 018	10 031	13	0	213	273	60
69	11	МІСТО-БАНК	4 905	0	0	0	61 049	61 284	235	0	4 265	5 267	1 002
70	12	УКРГАЗПРОМБАНК	12 887	0	0	0	75 121	87 026	11 905	0	327	361	34
71	13	"ЗОЛОТІ ВОРОТА"	14 171	0	0	0	13 459	13 527	68	0	300	300	0
72	14	ТРАНСБАНК	20 525	0	0	0	18 371	18 403	32	0	3 545	3 660	115
73	15	ЛЕГБАНК	19 903	0	0	0	21 901	22 998	1 097	0	14 269	14 269	0
74	16	"МЕРКУРІЙ"	16 535	0	0	0	24 103	24 158	56	0	6 891	6 942	51
75	17	УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС БАНК	11 072	0	0	0	20 492	20 495	3	0	56 243	56 243	0
76	18	ПРОМЕКОНОМБАНК	16 345	0	0	0	78 295	79 667	1 372	0	15 820	15 820	0
77	19	"АРКАДА"	27 898	0	0	0	5 263	5 263	0	0	11 221	11 288	67
78	20	УКРКОМУНБАНК	43 442	0	0	0	29 113	29 206	94	0	0	0	0
79	21	"НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ"	26 361	0	0	0	8 370	8 382	12	3	0	0	0
80	22	"ДЕМАРК"	29 948	0	0	0	46 480	47 362	883	0	789	801	12
81	23	"ПЕРСОНАЛЬНИЙ КОМП'ЮТЕР"	20 468	0	0	0	13 065	13 093	28	0	19 339	19 339	0
82	24	ІНТЕРБАНК	10 357	0	0	0	32 961	33 105	144	0	27 429	27 519	90
83	25	"КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	8 728	0	0	0	34 322	34 393	71	0	26 480	26 573	93
84	26	"ПРИВАТІНВЕСТ"	7 651	0	0	0	27 720	27 739	19	0	807	807	0
85	27	ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	3 968	0	0	0	42 355	42 492	137	0	25 372	25 372	0
86	28	ОБ'ЄДНАНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	11 888	0	0	0	11 393	13 135	1 743	0	32 578	34 782	2 204
87	29	"ЄВРОПЕЙСЬКИЙ"	6 356	0	0	0	280	630	350	0	7 349	7 349	0
88	30	"СИНТЕЗ"	43 944	0	0	0	13 536	13 779	243	0	0	104	104
89	31	БАНК РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	29 161	0	0	0	26 762	26 827	65	0	24 245	24 564	320
90	32	"НОВИЙ"	7 233	0	0	0	19 458	19 505	47	0	8 120	8 138	19
91	33	АГРОБАНК	19 879	0	0	0	21 599	21 827	228	0	1 882	1 882	0
92	34	"МЕТАЛУРГ"	24 468	0	0	0	8 777	10 672	1 895	0	10 246	10 366	120
93	35	ФОРТУНА БАНК	4 314	0	0	0	16 350	16 449	99	0	0	0	0
94	36	"ГРАНТ"	10 799	0	0	0	5 170	5 222	52	0	2 719	2 842	123
95	37	"ІНТЕГРАЛ"	9 216	0	0	0	28 916	30 891	1 974	0	17 808	17 895	86
96	38	РЕАЛ БАНК	8 471	0	0	0	74 849	75 350	501	0	10 768	10 834	66
97	39	"МУНІЦИПАЛЬНИЙ"	12 049	0	0	0	29 985	29 995	10	0	11 135	11 668	533
98	40	"ДОНКРЕДИТІНВЕСТ"	30 122	0	0	0	22 488	24 959	2 470	0	15	2 205	2 190
99	41	АКТИВ БАНК	12 493	0	0	0	11 088	11 126	38	0	2 575	2 575	0
100	42	АРТЕМ БАНК	7 824	0	0	0	133 700	134 637	937	0	0	0	0

	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
	371 102	415 668	44 566	0	0	0	0	4 131	8 349	8 572	223	11 817	11 818	2	479 990
	348 887	369 614	20 727	0	0	0	0	48 194	3 887	5 050	1 163	6 154	6 271	118	475 100
	251 535	278 551	27 016	5 804	6 161	357	1	42 240	5 782	10 980	5 198	10 309	10 410	101	456 103
	271 793	273 799	2 006	0	0	0	0	4 127	898	898	0	8 765	8 765	0	452 051
	307 593	324 279	16 687	909	915	6	95	34 441	4 783	5 489	706	5 249	5 545	296	449 893
	303 191	313 241	10 050	0	0	0	7 108	30 128	11 407	12 970	1 563	16 315	16 886	571	424 713
	305 200	329 760	24 560	0	0	0	0	28 932	7 942	8 336	395	2 237	2 248	11	420 441
	331 225	375 622	44 397	0	0	0	3	14 330	1 016	1 104	89	5 883	6 410	527	414 796
	292 451	312 344	19 892	0	0	0	0	2 130	4 541	4 541	0	4 578	4 578	0	406 694
	170 581	173 690	3 110	318	335	17	272	60 723	1 053	1 242	188	1 885	1 952	67	381 422
	205 657	209 714	4 057	6 822	7 777	955	0	12 956	1 284	2 263	979	14 574	14 594	20	362 769
	220 083	258 022	37 939	7 000	7 000	0	0	17 111	1 901	1 912	10	2 440	2 595	154	355 486
	195 508	204 548	9 040	677	708	31	0	6 957	2 897	3 394	497	1 108	1 108	0	340 644
	264 230	285 247	21 017	0	0	0	0	7 672	910	1 052	142	3 250	3 258	8	335 464
	124 953	134 739	9 786	0	0	0	0	47 838	6 585	9 078	2 493	23 509	25 323	1 813	261 741
	12 407 221	13 148 897	741 676	112 025	119 175	7 150	54 229	1 232 504	199 243	225 127	25 884	358 009	366 567	8 559	19 822 475
	256 888	262 864	5 976	2 588	2 588	0	0	5 512	6 619	7 989	1 370	10 023	10 034	11	334 397
	220 845	226 895	6 050	0	0	0	647	51 234	1 960	2 334	374	9 996	9 999	3	324 271
	180 418	183 238	2 820	0	0	0	599	71 880	948	999	50	2 847	2 848	1	320 999
	172 425	182 314	9 889	0	0	0	0	14 260	1 287	3 278	1 991	533	746	213	320 240
	137 691	139 769	2 078	0	0	0	0	13 367	1 684	1 716	32	9 036	9 037	0	288 166
	205 935	221 058	15 124	0	0	0	0	31 532	3 427	3 617	190	1 242	1 512	271	284 839
	175 613	183 336	7 723	0	0	0	0	6 720	692	1 090	398	1 451	1 490	39	282 464
	160 535	162 445	1 910	8 641	9 337	696	257	44 014	3 782	3 849	67	2 552	3 071	518	278 521
	158 699	170 912	12 213	689	727	38	0	46 099	4 261	4 418	157	7 150	8 216	1 066	269 798
	180 601	183 155	2 553	365	387	22	3 453	32 965	5 913	6 336	423	8 649	8 720	71	264 454
	166 182	181 885	15 704	0	0	0	490	9 228	8 298	9 239	941	6 634	6 634	0	261 051
	134 658	161 183	26 525	0	0	0	0	27 805	3 040	3 307	267	2 523	2 669	146	256 360
	214 451	218 369	3 918	0	0	0	0	4 009	4 239	4 982	743	585	587	2	251 214
	191 440	200 451	9 012	0	1	1	0	10 414	2 793	2 835	43	1 690	1 691	1	248 777
	161 998	177 525	15 528	0	0	0	0	9 425	3 059	3 632	573	13 825	15 949	2 124	244 379
	171 320	172 776	1 456	0	0	0	0	18 215	1 426	1 426	0	3 028	3 028	0	241 517
	118 358	128 042	9 685	2 006	2 170	164	261	23 366	1 296	2 212	916	8 312	8 916	604	241 404
	112 949	123 350	10 401	0	0	0	0	3 477	1 607	2 521	914	4 014	4 017	3	232 507
	140 816	142 759	1 943	0	0	0	7 711	20 441	6 656	6 701	44	12 199	12 248	50	232 206
	127 126	136 415	9 289	0	0	0	28	17 538	6 846	7 191	345	4 029	4 037	8	228 122
	183 341	192 476	9 135	719	719	0	0	6 552	385	1 040	655	1 752	1 809	56	227 484
	131 159	144 447	13 288	0	0	0	0	17 178	1 374	3 068	1 694	382	384	1	227 310
	68 560	68 935	375	0	0	0	0	71 078	740	785	45	28 555	28 555	0	221 805
	109 622	110 406	784	0	0	0	0	35 067	1 613	1 621	9	1 586	1 591	6	218 635
	124 941	126 618	1 676	2 039	2 669	630	0	3 033	3 159	3 835	676	1 982	2 361	379	204 685
	153 242	159 421	6 179	0	0	0	0	6 523	2 463	3 080	616	5 943	5 973	30	204 350
	98 656	99 647	991	0	0	0	0	25 619	6 791	6 802	11	756	869	112	203 517
	95 771	100 963	5 193	0	4	4	170	24 499	8 345	10 987	2 642	16 698	17 151	452	201 342
	163 056	170 729	7 673	0	3 752	3 752	156	17 370	1 220	1 357	137	5 172	5 497	325	200 960
	133 516	137 544	4 028	0	0	0	0	4 508	1 497	1 574	77	2 652	2 671	19	199 653
	106 103	112 310	6 207	0	0	0	0	3 237	2 510	2 622	112	6 000	6 000	1	198 018
	131 928	135 686	3 758	0	0	0	0	17 246	2 372	6 334	3 962	7 113	7 767	653	193 470
	135 063	138 815	3 753	0	0	0	0	5 565	2 082	2 205	124	3 486	3 491	5	189 556
	121 113	146 689	25 576	1 000	1 037	37	1 335	16 038	3 238	3 911	673	621	627	6	186 837
	148 205	151 851	3 646	0	0	0	0	7 371	2 809	2 827	18	1 285	1 285	0	180 333
	137 999	142 101	4 103	4 033	4 033	0	0	15 975	1 358	1 436	78	632	638	6	178 685
	107 853	140 685	32 832	0	0	0	0	1 633	2 833	3 319	487	6 664	6 667	3	174 923
	70 394	71 226	831	0	0	0	25	3 637	313	348	35	3 254	3 254	0	171 712
	89 428	93 660	4 232	7 924	8 287	363	0	15 132	4 942	5 108	166	536	536	0	171 130
	88 831	108 773	19 942	0	0	0	0	27 615	567	770	203	868	868	0	170 506
	127 297	129 005	1 708	6 375	6 375	0	0	4 993	1 680	1 820	140	953	953	0	167 454
	21 747	21 809	61	0	0	0	0	1 941	416	450	34	1 315	1 315	0	166 944

1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
101	43	ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	13 100	0	0	41 425	42 484	1 059	0	8 112	8 252	140
102	44	"УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ"	13 483	0	0	27 949	28 372	423	0	0	30	30
103	45	ІКАР-БАНК	10 647	0	0	9 582	9 588	6	0	126	126	0
104	46	"ПРИКАРПАТТЯ"	7 205	0	0	30 880	30 972	92	0	480	490	9
105	47	ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	25 331	0	0	43 663	43 808	145	0	24 033	24 272	239
106	48	АВТОКРАЗБАНК	6 013	0	0	9 177	10 037	860	0	12 204	17 968	5 764
107	49	ПІВДЕНКОМБАНК	13 126	0	0	12 955	12 965	10	0	9 097	9 125	28
108	50	ПОЛКОМБАНК	9 344	0	0	3 030	3 059	29	0	1 912	2 687	775
109	51	"ПРИЧОРНОМОР'Я"	4 836	0	0	11 318	13 449	2 132	0	10 268	10 268	0
110	52	"ГАРАНТ"	5 037	0	0	10 099	10 199	100	0	106	300	194
111	53	"КАПІТАЛ"	4 707	0	0	8 502	8 512	10	0	12 401	13 577	1 176
112	54	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНО-ТОРГОВИЙ БАНК	12 467	0	0	33 985	35 023	1 038	0	6 872	6 872	0
113	55	АГРАРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	7 423	3 159	3 159	29 693	29 886	194	0	30 472	31 375	904
114	56	СТАРОКІЇВСЬКИЙ БАНК	15 548	0	0	6 462	6 535	73	0	84	109	25
115	57	"ВОЛОДИМИРСЬКИЙ"	6 535	0	0	22 069	22 139	70	0	4 236	4 795	559
116	58	ДІАЛОГБАНК	15 110	0	0	11 894	11 913	19	0	25 663	25 663	0
117	59	КООПІНВЕСТБАНК	6 497	0	0	6 125	6 137	12	0	0	0	0
118	60	ФІНАНСОВИЙ СОЮЗ БАНК	8 134	0	0	5 286	5 286	0	0	16 991	19 731	2 740
119	61	ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ	5 899	0	0	17 669	21 295	3 626	0	4 279	4 319	40
120	62	КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	5 387	0	0	51 250	51 601	350	0	0	0	0
121	63	ФІНБАНК	10 353	0	0	18 070	18 070	0	0	0	0	0
122	64	"ВЕЛЕС"	6 764	0	0	23 629	23 750	121	0	0	10	10
123	65	ІНВЕСТБАНК	4 630	0	0	9 272	9 285	13	0	0	0	0
124	66	"ЛЬВІВ"	5 046	0	0	1 720	1 720	0	466	0	16	16
125	67	"ПОРТО-ФРАНКО"	9 123	0	0	18 314	18 334	20	5 114	9 142	9 142	0
126	68	РЕГІОН БАНК	5 556	0	0	5 392	6 335	943	0	27	92	66
127	69	"УКООПСІЛКА"	8 838	0	0	1 063	1 063	0	0	35	41	6
128	70	"ЮНЕКС"	3 242	0	0	3 057	3 088	31	0	10 777	10 777	0
129	71	"УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ"	7 436	0	0	621	621	0	0	0	1	1
130	72	"АЛЛОНЖ"	11	0	0	69	69	0	0	8 635	9 831	1 196
131	73	СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	5 087	0	0	4 753	6 253	1 500	0	2 119	2 119	0
132	74	ПРАЙМ-БАНК	6 157	0	0	19 284	19 390	106	0	216	216	0
133	75	КІЇВСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ БАНК	8 067	0	0	52	52	0	0	0	0	0
134	76	"МОРСЬКИЙ"	5 138	0	0	1 439	1 447	9	0	2 263	2 402	139
135	77	"АНТАРЕС"	5 980	0	0	1 521	2 120	599	0	0	0	0
136	78	"ТК КРЕДИТ"	321	0	0	5 618	5 649	32	20 193	0	3	3
137	79	ДОНБІРЖБАНК	4 241	11 319	11 319	4 229	7 096	2 867	0	1	1	0
138	80	БАНК ПЕКАО (УКРАЇНА)	13 694	0	0	19 237	20 113	876	0	0	0	0
139	81	СОЦКОМБАНК	4 616	0	0	1 077	1 077	0	0	0	0	0
140	82	ОДЕСА-БАНК	4 974	0	0	11 134	11 144	10	0	10 090	10 975	884
141	83	БАНК "ПЕРСПЕКТИВА"	25 564	0	0	5 988	5 988	0	1 000	0	0	0
142	84	"АРМА"	2 707	0	0	18 290	18 290	1	0	2 000	2 000	0
143	85	"СЛАВУТИЧ"	6 979	0	0	1 659	1 659	0	0	0	0	0
144	86	"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	5 526	0	0	1 870	1 870	0	0	1 601	2 639	1 038
145	87	"ОЛІМПІЙСЬКА УКРАЇНА"	385	0	0	10 628	10 628	0	32	8 984	9 360	376
146	88	РАДАБАНК	1 306	0	0	10 310	10 411	100	0	0	2 403	2 403
147	89	ТММ-БАНК	3 577	0	0	420	420	0	0	0	0	0
148	90	"ДАНІЕЛЬ"	955	0	0	4 878	4 910	33	0	4 772	4 772	0
149	91	"ТРАСТ-КАПІТАЛ"	1 721	0	0	23 480	23 480	0	0	0	0	0
150	92	КРИМУНІВЕРСАЛБАНК	2 034	0	0	8 088	8 113	24	0	13 195	13 515	320
151	93	"АЛЬЯНС"	7 976	0	0	15	15	0	0	0	1	1
152	94	КЛАСИКБАНК	1 507	0	0	53	53	0	0	8	8	0
153	95	ІНВЕСТ-КРИВБАС БАНК	334	0	0	515	516	2	0	11 522	11 523	2
154	96	"СТОЛИЦЯ"	5 030	0	0	16 041	16 041	0	0	0	0	0
155	97	ФЕРМЕРСЬКИЙ ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	576	0	0	2 391	2 401	10	0	0	0	0
156	98	"ФЕБ"	232	0	0	55	55	0	0	0	0	0
157	99	"СТОЛИЧНИЙ"	1 465	0	0	15 798	15 958	160	0	5 579	5 690	112
Усього по групі		1 185 241	15 773	15 773	0	2 014 174	2 062 048	47 874	31 103	651 657	679 667	28 010
Усього по банках		12 132 131	2 710 031	2 710 111	81	14 071 878	14 328 099	256 221	102 186	4 431 691	4 695 217	263 526

	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
	87 946	103 044	15 099	0	0	0	0	7 048	1 701	5 301	3 600	864	1 030	166	160 197
	95 789	101 169	5 380	0	0	0	0	16 685	637	926	289	1 800	1 845	44	156 343
	115 175	115 890	715	0	0	0	0	15 369	928	1 005	77	4 069	4 756	686	155 897
	83 808	85 034	1 226	0	0	0	16	27 456	1 212	1 286	74	526	527	1	151 583
	46 983	48 342	1 358	0	0	0	0	902	275	332	56	108	108	0	141 295
	97 215	102 224	5 009	0	0	0	0	9 936	865	1 188	323	1 276	1 366	90	136 685
	83 559	91 120	7 561	0	0	0	123	9 240	3 836	4 497	661	289	312	23	132 223
	101 325	116 394	15 069	0	0	0	0	11 946	1 283	2 197	914	2 706	3 037	331	131 547
	95 094	118 071	22 976	0	0	0	0	2 769	5 957	6 176	219	430	433	3	130 673
	89 608	91 457	1 849	0	0	0	21 295	3 430	107	1 032	925	226	227	1	129 908
	96 365	103 962	7 596	634	1 268	634	255	3 742	2 853	4 174	1 321	277	772	494	129 737
	65 836	71 006	5 171	0	0	0	0	6 497	1 020	1 053	32	3 019	3 019	0	129 696
	51 993	53 708	1 715	0	0	0	0	5 068	969	1 077	109	229	229	0	129 005
	70 120	71 009	889	0	0	0	0	5 320	221	223	2	11 686	11 742	56	109 442
	64 491	67 404	2 912	0	0	0	0	7 729	770	889	119	764	764	0	106 595
	29 170	31 963	2 793	22 057	24 257	2 200	20	460	468	788	320	115	121	6	104 958
	69 187	73 307	4 120	0	0	0	0	10 099	600	1 086	486	3 044	4 179	1 135	95 552
	45 943	48 846	2 903	5 500	5 500	0	0	7 310	1 062	1 522	460	611	717	106	90 837
	44 942	46 673	1 731	0	0	0	0	11 120	108	117	9	1 439	1 646	207	85 457
	24 903	24 986	83	0	0	0	684	1 412	1 058	1 058	0	544	553	9	85 238
	46 149	46 943	794	6 962	7 149	186	0	2 359	674	757	83	452	452	1	85 019
	44 374	45 597	1 224	0	0	0	0	5 044	134	237	103	3 225	3 225	0	83 169
	48 434	53 933	5 499	0	0	0	0	8 316	2 311	2 714	403	7 091	7 094	3	80 054
	58 984	60 127	1 143	0	0	0	0	12 838	495	614	119	192	208	15	79 742
	29 358	32 973	3 615	0	0	0	0	1 743	140	146	6	5 661	5 661	1	78 594
	56 670	57 830	1 160	0	72	72	0	10 403	151	564	413	391	398	6	78 590
	46 646	49 361	2 714	0	0	0	0	19 322	260	873	613	2 071	2 093	22	78 236
	44 802	44 818	15	0	0	0	473	12 378	109	4 430	4 322	111	218	107	74 949
	63 148	63 991	843	0	0	0	0	2 590	34	34	0	970	970	0	74 799
	51 282	89 944	38 663	0	0	0	0	535	10 361	10 510	149	14	10 090	10 076	70 907
	56 027	56 564	537	0	0	0	0	1 897	213	213	0	468	468	0	70 564
	42 526	47 434	4 908	0	0	0	0	466	345	345	0	86	86	0	69 079
	50 846	56 945	6 099	0	0	0	0	8 451	701	778	77	248	405	157	68 364
	49 412	53 994	4 582	0	610	610	0	8 012	1 155	2 060	905	649	659	10	68 069
	56 643	60 386	3 743	0	0	0	0	860	103	253	150	1 896	1 916	21	67 002
	36 338	52 077	15 739	0	0	0	0	1 010	1 150	8 827	7 677	760	760	0	65 390
	21 346	22 387	1 041	0	0	0	0	20 919	308	308	0	223	223	0	62 586
	11 548	11 687	139	0	0	0	2 757	11 310	15	20	4	248	248	0	58 810
	44 461	45 545	1 084	4 759	6 391	1 632	0	2 529	523	523	0	235	235	0	58 201
	28 111	33 731	5 621	0	0	0	0	3 161	375	379	4	88	88	0	57 932
	21 514	25 012	3 498	0	0	0	0	2 867	56	56	0	12	12	0	57 001
	31 514	31 632	118	0	0	0	0	981	423	423	0	214	214	0	56 129
	32 420	32 850	430	0	0	0	0	9 333	164	215	51	219	225	6	50 774
	36 188	36 372	184	879	931	52	0	1 150	1 279	1 279	0	1 110	1 110	0	49 604
	21 092	23 054	1 963	-7	0	7	0	2 111	484	490	7	5 605	5 605	0	49 313
	30 975	32 189	1 213	2 679	2 900	221	0	591	1 706	2 035	329	543	543	0	48 111
	27 416	29 640	2 224	0	0	0	0	13 190	134	134	0	3 178	3 198	20	47 916
	21 962	21 978	16	0	0	0	0	3 317	270	270	0	532	532	0	36 686
	9 823	9 868	45	0	0	0	0	614	83	83	0	295	295	0	36 016
	6 091	6 348	257	0	0	0	0	4 224	51	69	18	180	180	0	33 863
	22 667	26 566	3 899	0	0	0	0	763	948	1 218	270	311	312	0	32 682
	23 854	24 458	604	0	1 289	1 289	0	3 003	2 762	3 101	339	1 121	1 137	16	32 308
	12 762	13 100	338	0	0	0	0	3 262	208	260	51	573	573	0	29 176
	5 580	5 580	0	0	0	0	0	462	52	52	0	1 165	1 165	0	28 331
	23 237	28 053	4 816	0	0	0	0	339	19	258	239	69	69	0	26 630
	19 705	23 825	4 121	0	0	0	0	4 504	114	312	197	28	325	297	24 639
	893	1 690	797	0	0	0	0	351	120	335	215	17	17	0	24 223
	8 631 021	9 186 630	555 609	79 841	92 452	12 611	40 755	1 142 055	176 905	226 074	49 169	282 796	304 100	21 303	14 251 321
	74 788 159	79 783 467	4 995 308	456 785	488 770	31 984	206 116	7 156 436	1 294 571	1 534 785	240 214	2 081 665	2 299 717	218 052	119 431 649

Структура зобов'язань банків України за станом на 01.07.2004 р.

Тис. грн.

№ п/п	№ по групі	Назва банку	Кошти банків	У тому числі кредити, які отримані від НБУ	Кошти клієнтів	Ощадні (депозитні) сертифікати, емітовані банком	Боргові цінні папери, емітовані банком	Нараховані витрати до сплати	Інші зобов'язання	Усього зобов'язань
1			2	3	4	5	6	7	8	9
Група I										
1	1	ПРИВАТБАНК	1 114 401	18 610	11 541 388	9 827	609	85 204	340 316	13 091 744
2	2	“АВАЛЬ”	895 466	181 162	9 262 002	0	498	76 593	94 256	10 328 815
3	3	ПРОМІНВЕСТБАНК	12 150	0	8 491 500	13 728	0	22 291	112 351	8 652 019
4	4	ОЩАДБАНК	95 650	30 000	5 862 509	2 320	0	90 247	6 725	6 057 452
5	5	УКРСОЦБАНК	416 875	204 112	4 398 600	6 947	154 689	41 033	46 974	5 065 117
6	6	УКРСИББАНК	996 796	57 317	2 989 412	33 972	21 777	66 904	314 402	4 423 263
7	7	УКРЕКСІМБАНК	656 744	171 058	3 240 757	0	0	17 436	120 468	4 035 404
8	8	РАЙФФАЙЗЕНБАНК УКРАЇНА	1 622 417	0	1 079 967	18 157	0	9 893	137 917	2 868 352
9	9	“НАДРА”	733 746	111 569	1 669 805	94 348	0	42 787	130 691	2 671 378
10	10	БРОКБІЗНЕСБАНК	438 694	142 500	1 687 283	0	0	10 927	93 994	2 230 897
Усього по групі			6 982 938	916 328	50 223 223	179 298	177 573	463 316	1 398 095	59 424 442
Група II										
11	1	“ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ”	263 162	12 000	1 573 857	1 300	26 189	23 032	92 290	1 979 830
12	2	УКРПРОМБАНК	271 357	26 700	1 281 978	0	0	12 808	17 266	1 583 409
13	3	ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК	272 171	29 940	1 007 687	4 403	0	16 695	16 400	1 317 356
14	4	“ФОРУМ”	472 525	19 000	920 450	61	2 105	11 326	28 565	1 435 033
15	5	КРЕДИТПРОМБАНК	236 572	14 400	979 124	0	13 127	12 027	67 500	1 308 350
16	6	ПРАВЕКС-БАНК	35 762	12 054	1 187 158	1	0	38 936	78 648	1 340 505
17	7	“ПІВДЕННИЙ”	221 956	0	1 043 992	13 810	0	15 050	16 045	1 310 854
18	8	ІНГ БАНК УКРАЇНА	586 983	0	660 900	0	0	1 411	32 366	1 281 660
19	9	СІТІБАНК (УКРАЇНА)	626 888	0	552 558	0	0	571	4 196	1 184 212
20	10	КРЕДИТ БАНК (УКРАЇНА)	172 488	0	946 894	0	5 425	22 064	3 219	1 150 090
21	11	УКРГАЗБАНК	185 399	7 000	932 545	0	0	10 938	29 789	1 158 671
22	12	“КРЕДИТ-ДНІПРО”	112 020	0	670 945	63 587	0	4 511	18 585	869 648
23	13	ВАБАНК	164 105	29 313	618 522	34	0	11 414	94 147	888 223
24	14	“ХРЕЩАТИК”	15 193	0	628 859	212	10 040	5 254	11 418	670 978
Усього по групі			3 636 582	150 407	13 005 470	83 409	56 887	186 037	510 434	17 478 819
Група III										
25	1	“МРІЯ”	167 268	0	699 240	13 288	0	5 407	21 560	906 763
26	2	ДОНГОРБАНК	128 915	2 469	669 826	0	2 059	2 399	9 845	813 044
27	3	ЕКСПРЕС-БАНК	153 535	0	689 040	0	0	4 466	10 287	857 329
28	4	ІНДУСТРІАЛЬНО-ЕКСПОРТНИЙ БАНК	142 319	8 914	704 428	3 745	0	11 880	28 430	890 801
29	5	ІНДУСТРІАЛБАНК	146 675	0	570 735	0	10 000	433	20 805	748 649
30	6	АЛЬФА-БАНК	255 019	31 500	365 631	9 299	9 803	4 048	78 505	722 304
31	7	“БІГ ЕНЕРГІЯ”	222 234	22 500	425 726	6 684	0	9 630	31 220	695 493

1			2	3	4	5	6	7	8	9
32	8	ТАС-КОМЕРЦБАНК	122 273	0	511 084	53	2	9 138	15 362	657 913
33	9	“КИЇВ”	66 189	11 679	546 202	0	0	5 846	10 592	628 829
34	10	МОРСЬКИЙ ТРАНСПОРТНИЙ БАНК	52 571	10 000	504 220	0	0	1 031	20 421	578 243
35	11	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНИЙ БАНК	251 305	0	361 069	0	0	3 656	17 560	633 590
36	12	ІМЕКСБАНК	68 830	0	473 716	7	0	5 875	21 428	569 856
37	13	УКРІНБАНК	13 560	0	494 112	0	0	3 718	14 889	526 280
38	14	ХФБ БАНК УКРАЇНА	194 210	0	236 975	0	0	1 657	51 270	484 112
39	15	ФАКТОРІАЛ-БАНК	42 774	0	396 919	0	326	5 133	14 789	459 942
40	16	МТ-БАНК	5 900	2 900	349 034	0	0	2 832	9 485	367 250
41	17	МЕГАБАНК	5 577	5 571	377 503	106	8 538	2 198	39 066	432 989
42	18	ПРОКРЕДИТ БАНК	104 156	0	285 158	0	16 511	4 756	29 661	440 242
43	19	“НРБ-УКРАЇНА”	110 609	0	255 767	0	18 893	3 177	5 010	393 456
44	20	“ТАВРИКА”	69 160	0	330 493	0	0	7 729	1 241	408 623
45	21	ЕКСПОБАНК	87 990	0	280 204	7 530	0	4 439	14 196	394 359
46	22	ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	115 711	0	238 124	6 710	0	1 786	34 476	396 808
47	23	КАЛІОН БАНК УКРАЇНА	1 567	0	393 648	0	0	714	7 624	403 553
48	24	“ДНІСТЕР”	131 668	0	247 322	8	0	4 244	20 891	404 133
49	25	ПОЛТАВА БАНК	21 000	0	328 523	360	1 800	5 384	19 584	376 651
50	26	“КИЇВСЬКА РУСЬ”	85 618	5 375	277 830	675	3 527	4 268	10 733	382 651
51	27	ЗАХІДІНКОМБАНК	50 390	1 320	303 032	0	0	3 454	8 415	365 290
52	28	ТАС-ІНВЕСТБАНК	144 891	4 000	183 943	0	0	4 185	3 620	336 639
53	29	“АЖІО”	104 198	1 696	183 101	0	0	3 041	1 783	292 122
54	30	БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	73 253	0	236 236	0	0	3 125	17 739	330 352
55	31	“ДІАМАНТ”	82 638	0	154 994	0	0	1 920	6 965	246 517
56	32	“НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ”	78 465	0	185 289	37 067	0	2 115	10 282	313 220
57	33	УНІВЕРСАЛЬНИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ПАРТНЕРСТВА	59 429	0	216 931	0	0	2 019	14 548	292 928
58	34	ПРЕМ'ЄРБАНК	57 311	0	127 722	13 965	122	5 078	11 540	215 738
Усього по групі			3 417 207	107 925	12 603 779	99 496	71 581	140 781	633 824	16 966 668
Група IV										
59	1	ІНТЕРКОНТИНЕНТБАНК	61 215	2 269	226 063	0	0	1 104	8 414	296 797
60	2	ІНПРОМБАНК	35 279	0	199 152	0	0	1 894	5 319	241 643
61	3	ЕЛЕКТРОН БАНК	22 636	1 494	199 869	0	600	3 917	8 877	235 900
62	4	АВТОЗАБАНК	0	0	257 680	0	0	1 001	956	259 637
63	5	СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК	110 777	0	126 234	0	0	1 348	9 384	247 742
64	6	“УНІВЕРСАЛЬНИЙ”	22 073	0	192 130	0	0	2 843	3 879	220 925
65	7	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	74 779	0	136 280	6 339	0	959	754	219 111
66	8	“БАЗИС”	10 311	0	219 488	0	0	1 299	15 820	246 918
67	9	ЕНЕРГОБАНК	215	0	226 900	0	0	1 829	4 659	233 603
68	10	МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	11 272	0	202 193	0	0	2 891	639	216 995
69	11	МІСТО-БАНК	114 089	0	90 466	0	0	402	15 954	220 912
70	12	УКРГАЗПРОМБАНК	106 235	0	67 085	0	0	1 830	9 064	184 213
71	13	“ЗОЛОТІ ВОРОТА”	8 596	0	186 423	1 645	0	2 760	14 657	214 081
72	14	ТРАНСБАНК	17 021	0	171 169	0	0	3 893	932	193 014

1			2	3	4	5	6	7	8	9
73	15	ЛЕГБАНК	11 056	0	177 216	814	0	2 649	13 499	205 234
74	16	“МЕРКУРІЙ”	13 521	8 200	170 613	0	0	5 423	9 387	198 944
75	17	УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС БАНК	33 028	0	149 789	5 500	0	1 496	507	190 320
76	18	ПРОМЕКОНОМБАНК	16 069	0	172 921	11	0	2 006	8 487	199 494
77	19	“АРКАДА”	0	0	166 126	0	0	1 051	7 056	174 233
78	20	УКРКОМУНБАНК	10 496	0	172 508	0	0	3 480	12 547	199 031
79	21	“НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ”	4 859	0	175 144	0	0	616	1 207	181 827
80	22	“ДЕМАРК”	26 573	0	132 661	0	0	759	1 044	161 038
81	23	“ПЕРСОНАЛЬНИЙ КОМП'ЮТЕР”	6 386	0	107 615	0	0	1 812	25 749	141 561
82	24	ІНТЕРБАНК	44 023	0	129 878	225	3 874	2 553	246	180 799
83	25	“КЛІРИНГОВИЙ ДІМ”	78 389	3 781	80 409	0	0	667	294	159 760
84	26	“ПРИВАТІНВЕСТ”	50 963	0	110 071	0	0	1 704	10 768	173 505
85	27	ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	30 010	1 800	130 900	0	0	4 202	8 790	173 902
86	28	ОБ'ЄДНАНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	25 375	0	134 870	0	0	1 163	2 115	163 523
87	29	“ЄВРОПЕЙСЬКИЙ”	12 572	0	134 999	0	3 305	74	14 653	165 603
88	30	“СИНТЕЗ”	13	0	124 124	337	0	1 653	6 137	132 264
89	31	БАНК РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	17 283	0	130 988	0	0	2 383	19 338	169 992
90	32	“НОВИЙ”	8 081	0	147 070	0	0	2 067	4 872	162 090
91	33	АГРОБАНК	0	0	139 983	4 843	0	1 909	1 037	147 771
92	34	“МЕТАЛУРГ”	24	0	107 050	0	0	1 441	2 780	111 295
93	35	ФОРТУНА БАНК	37 894	0	87 644	0	0	1 077	4 880	131 495
94	36	“ГРАНТ”	2 203	0	123 712	0	0	438	1 513	127 866
95	37	“ІНТЕГРАЛ”	34 926	0	90 966	0	0	1 197	1 746	128 834
96	38	РЕАЛ БАНК	72 957	70 083	58 953	0	0	232	1 500	133 642
97	39	“МУНІЦИПАЛЬНИЙ”	31 689	0	101 813	0	0	1 751	472	135 724
98	40	“ДОНКРЕДИТІНВЕСТ”	24 455	0	38 624	0	0	363	503	63 945
99	41	АКТИВ БАНК	15 398	5 738	114 880	0	0	1 886	2 710	134 873
100	42	АРТЕМ БАНК	41 101	0	88 427	0	0	751	31	130 310
101	43	ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	21 624	0	81 659	1 200	0	676	16 971	122 130
102	44	“УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ”	6 855	0	104 629	0	0	659	3 653	115 797
103	45	ІКАР-БАНК	1 950	0	113 210	0	0	881	5 349	121 390
104	46	“ПРИКАРПАТТЯ”	30 818	330	85 812	0	0	829	3 905	121 365
105	47	ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	1 000	0	94 934	0	0	796	10 110	106 840
106	48	АВТОКРАЗБАНК	8 088	0	80 068	0	0	632	814	89 602
107	49	ПІВДЕНКОМБАНК	23 239	0	59 110	21	0	1 103	8 148	91 621
108	50	ПОЛІКОМБАНК	1 060	1 060	94 172	0	0	1 138	67	96 437
109	51	“ПРИЧОРНОМОР'Я”	5 104	0	78 934	0	0	2 151	11 003	97 190
110	52	“ГАРАНТ”	2 500	0	63 070	0	0	2 620	17 184	85 374
111	53	“КАПІТАЛ”	13 636	0	75 520	0	0	1 165	9 720	100 041
112	54	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНО- ТОРГОВИЙ БАНК	27 205	0	60 760	221	0	904	12 960	102 050
113	55	АГРАРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	26 010	2 909	63 994	600	0	775	2 782	94 161
114	56	СТАРОКІЇВСЬКИЙ БАНК	3 100	0	76 614	0	0	991	2 723	83 427
115	57	“ВОЛОДИМИРСЬКИЙ”	26 007	1 800	27 027	0	0	313	14 758	68 105
116	58	ДІАЛОГБАНК	14 259	0	42 187	0	0	117	802	57 365
117	59	КООПІНВЕСТБАНК	3 302	0	55 567	0	0	398	136	59 403

1			2	3	4	5	6	7	8	9
118	60	ФІНАНСОВИЙ СОЮЗ БАНК	443	0	41 621	0	0	531	23 565	66 160
119	61	ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ	0	0	44 484	0	0	685	4 715	49 883
120	62	КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	18 600	0	25 710	0	0	498	9 666	54 474
121	63	ФІНБАНК	0	0	55 151	0	0	296	5 738	61 185
122	64	"ВЕЛЕС"	4 106	0	37 892	0	0	71	183	42 253
123	65	ІНВЕСТБАНК	11 109	0	40 727	0	0	71	5 584	57 491
124	66	"ЛЬВІВ"	8 068	0	46 301	0	0	952	90	55 411
125	67	"ПОРТО-ФРАНКО"	10 905	0	43 062	0	0	505	2 219	56 692
126	68	РЕГІОН БАНК	1 065	0	40 911	0	0	354	2 164	44 493
127	69	"УКООПСІЛКА"	0	0	30 392	0	0	335	8 720	39 447
128	70	"ЮНЕКС"	5 321	0	21 691	0	396	676	161	28 244
129	71	"УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ"	0	0	35 673	0	0	341	399	36 413
130	72	"АЛЛОНЖ"	5 059	0	47 598	0	0	2 250	762	55 669
131	73	СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	2 542	0	36 133	0	4 019	313	5 580	48 588
132	74	ПРАЙМ-БАНК	5 523	0	25 377	13 280	0	604	138	44 922
133	75	КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ БАНК	0	0	26 687	0	0	51	9 719	36 457
134	76	"МОРСЬКИЙ"	15 968	0	27 214	0	0	317	166	43 665
135	77	"АНТАРЕС"	12 866	0	16 345	0	0	391	9 296	38 898
136	78	"ТК КРЕДИТ"	11 036	0	21 699	0	0	234	3 657	36 626
137	79	ДОНБІРЖБАНК	3 501	0	11 892	0	0	140	12 848	28 381
138	80	БАНК ПЕКАО (УКРАЇНА)	3	0	14 929	0	0	9	83	15 025
139	81	СОЦКОМБАНК	2 363	0	23 628	0	0	85	198	26 275
140	82	ОДЕСА-БАНК	12 900	0	14 793	0	0	105	173	27 972
141	83	БАНК "ПЕРСПЕКТИВА"	0	0	23 064	0	0	9	55	23 128
142	84	"АРМА"	16 233	0	16 733	1 644	0	178	225	35 013
143	85	"СЛАВУТИЧ"	0	0	21 172	0	0	290	113	21 575
144	86	"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	503	0	19 561	0	0	403	6 564	27 031
145	87	"ОЛІМПІЙСЬКА УКРАЇНА"	400	0	8 253	0	0	263	4 043	12 958
146	88	РАДАБАНК	0	0	19 238	0	0	420	5 044	24 703
147	89	ТММ-БАНК	0	0	19 690	0	0	12	894	20 596
148	90	"ДАНІЕЛЬ"	842	0	9 718	0	0	53	18	10 630
149	91	"ТРАСТ-КАПІТАЛ"	0	0	2 554	0	0	17	0	2 571
150	92	КРИМУНІВЕРСАЛБАНК	0	0	1 042	0	0	26	7 245	8 313
151	93	"АЛЬЯНС"	0	0	8 841	0	0	55	112	9 008
152	94	КЛАСИКБАНК	0	0	5 990	0	0	72	346	6 408
153	95	ІНВЕСТ-КРИВБАС БАНК	320	0	4 395	0	0	65	53	4 833
154	96	"СТОЛИЦЯ"	0	0	7 511	0	0	67	1 000	8 578
155	97	ФЕРМЕРСЬКИЙ ЗЕМЕЛЬНИЙ	400	0	2 174	0	0	1	3 937	6 512
156	98	"ФЕБ"	0	0	404	0	0	96	3 703	4 203
157	99	"СТОЛИЧНИЙ"	0	0	143	0	0	54	1 192	1 388
Усього по групі			1 609 674	99 463	8 158 742	36 679	12 194	102 817	524 623	10 444 731
Усього по банках			15 646 401	1 274 123	83 991 213	398 882	318 236	892 952	3 066 976	104 314 659

Структура власного капіталу банків України

№ п/п	№ по групі	Назва банку	Статутний капітал	Зареєстровані прості акції	Зареєстровані привілейовані акції	Несплачений зареєстрований статутний капітал банку	Капіталізовані дивіденди	Акції, викуплені в акціонерів	
1			2	3	4	5	6	7	
Група I									
1	1	ПРИВАТБАНК	700 000	700 000	0	0	0	0	
2	2	“АВАЛЬ”	877 453	1 000 000	0	122 547	0	2 035	
3	3	ПРОМІНВЕСТБАНК	200 175	200 175	0	0	0	0	
4	4	ОЩАДБАНК	200 000	200 000	0	0	1 000	0	
5	5	УКРСОЦБАНК	70 000	69 499	501	0	0	290	
6	6	УКРСИББАНК	600 000	600 000	0	0	0	0	
7	7	УКРЕКСІМБАНК	288 000	288 000	0	0	0	0	
8	8	РАЙФФАЙЗЕНБАНК УКРАЇНА	309 477	309 477	0	0	0	0	
9	9	“НАДРА”	54 940	54 900	40	0	0	0	
10	10	БРОКБІЗНЕСБАНК	100 000	100 000	0	0	0	0	
Усього по групі			3 400 045	3 522 051	541	122 547	1 000	2 325	
Група II									
11	1	“ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ”	136 245	136 245	0	0	0	0	
12	2	УКРПРОМБАНК	270 000	0	0	0	0	0	
13	3	ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК	23 000	23 000	0	0	0	0	
14	4	“ФОРУМ”	170 000	170 000	0	0	0	0	
15	5	КРЕДИТПРОМБАНК	109 000	109 000	0	0	0	0	
16	6	ПРАВЕКС-БАНК	71 160	69 660	0	0	0	0	
17	7	“ПІВДЕННИЙ”	124 002	124 002	1 500	0	0	0	
18	8	ІНГ БАНК УКРАЇНА	47 750	47 750	0	0	0	0	
19	9	СІПБАНК (УКРАЇНА)	50 000	0	0	0	0	0	
20	10	КРЕДИТ БАНК (УКРАЇНА)	143 549	143 549	0	0	0	300	
21	11	УКРГАЗБАНК	90 000	89 523	477	0	0	132	
22	12	“КРЕДИТ-ДНІПРО”	73 706	73 706	0	0	0	0	
23	13	ВАБАНК	50 000	50 000	0	0	2 500	40	
24	14	“ХРЕЩАТИК”	100 000	100 000	0	0	0	0	
Усього по групі			1 458 412	1 136 435	1 977	0	2 500	472	
Група III									
25	1	“МРІЯ”	61 251	61 200	51	0	0	20	
26	2	ДОНГОРБАНК	135 000	135 000	0	0	0	0	
27	3	ЕКСПРЕС-БАНК	49 613	47 659	1 954	0	0	462	
28	4	ІНДУСТРІАЛЬНО-ЕКСПОРТНИЙ БАНК	69 650	99 998	2	30 350	0	0	
29	5	ІНДУСТРІАЛБАНК	68 397	68 397	0	0	28 164	0	
30	6	АЛЬФА-БАНК	73 000	73 000	0	0	0	0	
31	7	“БІГ ЕНЕРГІЯ”	100 000	100 000	0	0	0	27	
32	8	ТАС-КОМЕРЦБАНК	112 500	112 500	0	0	0	0	
33	9	“КИЇВ”	46 000	46 000	0	0	0	33	
34	10	МОРСЬКИЙ ТРАНСПОРТНИЙ БАНК	50 000	49 800	0	0	0	0	
35	11	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНИЙ БАНК	32 000	32 000	200	0	0	138	
36	12	ІМЕКСБАНК	60 000	60 000	0	0	0	0	
37	13	УКРІНБАНК	40 000	40 000	0	0	0	0	
38	14	ХФБ БАНК УКРАЇНА	79 184	79 184	0	0	0	0	
39	15	ФАКТОРІАЛ-БАНК	57 112	57 112	0	0	0	0	
40	16	МТ-БАНК	54 354	54 354	0	0	0	54	
41	17	МЕГАБАНК	34 852	34 852	0	0	0	304	
42	18	ПРОКРЕДИТ БАНК	47 679	47 679	0	0	0	0	
43	19	“НРБ-УКРАЇНА”	75 573	75 573	0	0	0	0	
44	20	“ТАВРИКА”	51 352	51 352	0	0	0	0	

за станом на 01.07.2004 р.

Тис. грн.

Емісійні різниці	Резерви та інші фонди банку	Результати пере- оцінки необоротних активів та інвестицій в асоційовані й дочірні компанії	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) минулих років	У тому числі сума переоцінки в разі вибуття необоротних активів та інвести- цій в асоційовані дочірні компанії	Прибуток/збиток звітного року, що очікує затвердження	Результат поточного року	Усього власного капіталу
8	9	10	11	12	13	14	15
0	133 839	111 172	10 751	2 117	0	144 696	1 100 458
2 965	102 054	198 651	5 855	0	0	7 485	1 192 429
0	676 545	139 990	28 029	28 029	0	34 735	1 079 474
0	10 165	31 135	8 937	2 230	2 788	651	254 676
983	19 915	122 628	333 814	906	0	18 633	565 684
0	6 238	16 772	79 659	62	0	11 138	713 808
0	41 781	110 921	3 613	3 613	0	37 816	482 130
2 754	14 134	0	0	0	4 863	10 414	341 642
82 864	5 039	403	60 158	0	0	14 979	218 383
13	12 662	65 625	35 094	0	0	6 497	219 890
89 580	1 022 373	797 297	565 909	36 957	7 651	287 044	6 168 575
0	3 926	11 426	35 688	0	0	3 055	190 340
0	1 929	0	4 201	0	0	5 990	282 120
98 129	7 877	40 113	163 080	305	32 512	12 392	377 103
0	2 589	6 320	22 447	0	0	6 603	207 960
902	46 976	0	0	0	0	5 199	162 078
0	4 146	0	3 871	0	0	7 294	112 197
672	3 032	15 832	20 461	53	0	1 041	139 313
0	983	0	18 661	0	14 858	11 194	93 445
17 090	56 156	0	0	0	0	25 626	148 873
21	2 926	0	-6 229	0	0	5 598	145 566
2 025	14 267	319	1 717	0	0	4 547	112 742
0	30 038	0	0	0	4 636	5 806	114 186
5 264	12 500	5 525	191	0	4 636	1 503	82 079
0	9 301	0	4 800	0	0	3 915	118 015
124 104	196 645	79 535	268 888	358	56 642	99 763	2 286 017
43	37 084	475	7	7	0	13 320	112 160
0	10 881	0	0	0	33 062	22 957	201 899
0	30 469	8	47 314	0	0	14 163	141 105
0	311	6 521	5 945	71	0	2 149	84 577
0	9 098	536	68	68	0	20 542	126 804
6	1 228	37 822	0	0	0	544	112 601
0	25 991	88	6 290	0	2 232	2 074	136 647
0	15 579	25	0	0	0	3 392	131 496
0	9 140	6 893	0	0	9 004	6 318	77 322
41	15 281	4 099	10 400	0	0	1 424	119 996
14 016	24 628	26 278	0	0	1 484	3 728	63 245
0	10 910	8 123	0	0	0	2 306	81 339
12	7 964	48 285	-12 347	0	0	-1 523	82 391
571	1 025	0	7 996	0	0	5 842	94 618
2	3 873	31 922	91	0	0	1 505	94 504
22	73 359	0	0	0	0	3 223	130 904
0	26 329	25	0	0	0	3 776	64 678
778	1 346	0	0	0	0	3 561	53 364
0	55	0	1 046	0	7 327	4 431	88 433
0	18 004	0	258	0	0	1 754	71 367

1			2	3	4	5	6	7	
45	21	ЕКСПОБАНК	41 200	41 200	0	0	2 500	0	
46	22	ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	28 613	28 455	158	0	0	0	
47	23	КАЛІОН БАНК УКРАЇНА	31 239	31 239	0	0	0	0	
48	24	“ДНІСТЕР”	27 500	0	0	0	0	0	
49	25	ПОЛТАВА БАНК	13 300	13 275	25	0	0	463	
50	26	“КІЇВСЬКА РУСЬ”	27 330	27 330	0	0	0	448	
51	27	ЗАХІДІНКОМБАНК	24 500	24 500	0	0	0	0	
52	28	ТАС-ІНВЕСТБАНК	62 218	62 218	0	0	0	0	
53	29	“АЖІО”	12 577	12 577	0	0	0	0	
54	30	БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	22 965	22 965	0	0	0	0	
55	31	“ДІАМАНТ”	100 000	0	0	0	0	0	
56	32	“НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ”	15 000	15 000	0	0	0	0	
57	33	УНІВЕРСАЛЬНИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ПАРТНЕРСТВА	41 000	41 000	0	0	0	0	
58	34	ПРЕМ'ЄРБАНК	45 000	45 000	0	0	0	0	
Усього по групі			1 789 960	1 690 419	2 391	30 350	30 664	1 950	
Група IV									
59	1	ІНТЕРКОНТИНЕНТБАНК	35 698	35 698	0	0	0	0	
60	2	ІНПРОМБАНК	43 648	43 648	0	0	0	0	
61	3	ЕЛЕКТРОН БАНК	34 927	40 000	0	5 073	0	1	
62	4	АВТОЗАБАНК	31 000	31 000	0	0	0	33	
63	5	СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК	36 450	40 500	4 500	8 550	0	0	
64	6	“УНІВЕРСАЛЬНИЙ”	55 000	55 000	0	0	0	1	
65	7	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	50 000	49 985	15	0	0	7	
66	8	“БАЗИС”	19 500	19 500	0	0	2 691	66	
67	9	ЕНЕРГОБАНК	26 451	26 451	0	0	0	0	
68	10	МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	35 041	35 041	0	0	0	956	
69	11	МІСТО-БАНК	37 366	0	0	0	0	0	
70	12	УКРГАЗПРОМБАНК	18 200	18 200	0	0	0	76	
71	13	“ЗОЛОТІ ВОРОТА”	35 000	34 720	280	0	0	0	
72	14	ТРАНСБАНК	40 042	40 041	1	0	0	2 098	
73	15	ЛЕГБАНК	34 000	34 000	0	0	0	0	
74	16	“МЕРКУРІЙ”	29 000	28 999	1	0	0	0	
75	17	УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС БАНК	27 160	27 160	0	0	0	0	
76	18	ПРОМЕКОНОМБАНК	28 200	27 530	670	0	0	0	
77	19	“АРКАДА”	42 244	42 244	0	0	0	0	
78	20	УКРКОМУНБАНК	20 700	19 200	1 500	0	0	0	
79	21	“НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ”	20 085	20 085	0	0	0	0	
80	22	“ДЕМАРК”	51 900	51 900	0	0	0	0	
81	23	“ПЕРСОНАЛЬНИЙ КОМП'ЮТЕР”	15 000	15 000	360	0	0	1	
82	24	ІНТЕРБАНК	30 000	29 640	0	0	0	0	
83	25	“КЛІРИНГОВИЙ ДІМ”	42 745	54 680	0	11 935	0	0	
84	26	“ПРИВАТІНВЕСТ”	28 000	28 000	0	0	0	0	
85	27	ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	26 240	0	0	0	0	0	
86	28	ОБ'ЄДНАНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	30 066	30 066	331	0	0	0	
87	29	“ЄВРОПЕЙСЬКИЙ”	13 421	13 090	0	0	0	0	
88	30	“СИНТЕЗ”	63 800	63 800	0	0	0	2 890	
89	31	БАНК РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	20 683	20 683	0	0	0	0	
90	32	“НОВИЙ”	30 000	30 000	0	0	0	0	
91	33	АГРОБАНК	40 000	40 000	0	0	0	0	
92	34	“МЕТАЛУРГ”	13 251	12 300	951	0	0	1 297	
93	35	ФОРТУНА БАНК	43 595	0	0	0	0	0	
94	36	“ГРАНТ”	30 000	30 000	0	0	0	0	
95	37	“ІНТЕГРАЛ”	39 500	39 495	5	0	0	0	
96	38	РЕАЛ БАНК	27 000	27 000	0	0	0	110	
97	39	“МУНІЦИПАЛЬНИЙ”	16 700	16 700	0	0	0	0	
98	40	“ДОНКРЕДИТІНВЕСТ”	86 964	86 964	0	0	3 200	653	
99	41	АКТИВ БАНК	28 000	0	0	0	0	0	
100	42	АРТЕМ БАНК	36 000	36 000	0	0	0	0	
101	43	ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	35 000	35 000	0	0	0	0	

	8	9	10	11	12	13	14	15
	0	1 486	33 599	16	16	0	1 941	80 741
	17 924	11 769	0	0	0	0	989	59 295
	0	2 934	0	10 717	0	0	3 608	48 498
	0	578	10 576	5 180	0	2	1 925	45 761
	60	5 000	14 457	12 880	0	0	2 828	48 062
	0	4 692	4 297	551	3	0	1 369	37 791
	0	793	9 650	11 135	0	0	3 428	49 506
	0	2 777	0	3 809	0	0	1 251	70 055
	0	4 471	33 076	34 070	474	0	5 106	89 300
	124	2 259	0	6 356	0	0	712	32 417
	0	3 716	0	0	0	3 017	2 235	108 968
	0	473	0	9 002	0	0	2 950	27 424
	0	448	0	721	0	0	366	42 535
	0	4 820	12 686	302	29	954	-17 760	46 002
	33 599	368 773	289 441	161 806	666	57 082	126 434	2 855 807
	0	366	0	1 406	1 406	0	129	37 600
	0	3 044	31 116	3 222	0	0	1 597	82 628
	270	6 168	41 197	0	0	0	2 538	85 099
	0	1 907	1 615	24 203	1	0	1 911	60 603
	0	2 449	1 341	0	0	0	185	40 424
	0	387	699	5 437	1	0	2 393	63 915
	9 540	2 625	95	0	0	0	1 100	63 353
	0	4 381	2 815	1 626	0	0	655	31 604
	0	6 241	10 721	-9 141	0	1 790	134	36 195
	6	4 879	7 374	0	0	0	1 115	47 458
	0	851	0	0	0	0	1 922	40 139
	0	3 268	0	39 991	0	8 282	2 481	72 148
	0	696	1	637	0	0	799	37 133
	0	4 462	425	12 086	0	0	846	55 763
	0	1 006	153	2 374	0	0	1 612	39 145
	0	2 960	7 768	234	0	0	2 611	42 573
	0	5 642	17 975	0	0	0	308	51 084
	0	3 771	0	98	0	0	944	33 013
	13	1 626	13	12 828	0	0	1 249	57 973
	3 000	101	4 013	877	0	0	401	29 091
	466	4 345	8 773	0	0	0	789	45 658
	0	1 666	0	20 828	0	0	3 078	66 273
	0	496	323	6 157	0	0	861	80 244
	0	2 350	55 022	7 405	0	0	467	37 836
	0	1 095	0	0	0	0	1 086	44 925
	0	2 360	0	0	0	0	1 014	30 844
	0	340	0	2 326	0	0	178	29 614
	3 365	463	16 132	1 968	0	0	8	37 819
	0	220	0	2 872	0	0	496	35 357
	0	4 041	6 303	118	0	0	182	67 388
	0	4 700	0	0	0	0	2 642	28 026
	0	416	2 403	-2 157	0	318	400	31 380
	0	75	0	1 148	0	0	562	41 785
	1 612	55 642	5 122	10	10	0	1 201	75 542
	0	263	0	2 370	0	0	2 611	48 838
	0	3 042	10 216	6 964	8	0	597	50 820
	14	5 047	0	0	0	0	1 528	46 089
	0	6 320	107	4 350	9	0	403	38 070
	0	3 969	5 249	8 890	0	0	599	35 406
	0	3 079	13 394	0	0	0	575	106 561
	0	63	0	0	0	3 173	1 345	32 581
	0	477	0	0	0	0	157	36 634
	609	3 460	1 348	-5 309	0	0	2 959	38 067

		1	2	3	4	5	6	7	
102	44	"УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ"	30 000	30 000	0	0	0	0	
103	45	ІКАР-БАНК	23 000	23 000	0	0	0	34	
104	46	"ПРИКАРПАТТЯ"	16 000	16 000	0	0	0	0	
105	47	ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	27 000	26 982	18	0	0	0	
106	48	АВТОКРАЗБАНК	36 217	45 000	1	8 783	0	0	
107	49	ПІВДЕНКОМБАНК	33 280	33 230	50	0	0	0	
108	50	ПОЛІКОМБАНК	17 799	17 577	222	0	0	0	
109	51	"ПРИЧОРНОМОР'Я"	28 000	28 000	0	0	0	0	
110	52	"ГАРАНТ"	41 421	41 421	0	0	0	0	
111	53	"КАПІТАЛ"	25 270	28 560	440	3 730	0	0	
112	54	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНО-ТОРГОВИЙ БАНК	24 096	24 096	0	0	0	0	
113	55	АГРАРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	26 000	0	0	0	0	0	
114	56	СТАРОКИЇВСЬКИЙ БАНК	16 800	16 800	0	0	0	0	
115	57	"ВОЛОДИМИРСЬКИЙ"	35 860	0	0	0	0	0	
116	58	ДІАЛОГБАНК	45 950	45 950	0	0	0	0	
117	59	КООПІНВЕСТБАНК	33 680	39 080	0	5 400	0	0	
118	60	ФІНАНСОВИЙ СОЮЗ БАНК	20 026	20 016	10	0	0	0	
119	61	ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА РОЗВИТКУ	25 007	25 007	0	0	0	0	
120	62	КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	25 082	0	0	0	0	0	
121	63	ФІНБАНК	21 550	21 200	350	0	0	50	
122	64	"ВЕЛЕС"	28 000	28 000	0	0	0	0	
123	65	ІНВЕСТБАНК	19 180	19 180	0	0	0	0	
124	66	"ЛЬВІВ"	12 305	12 305	0	0	0	0	
125	67	"ПОРТО-ФРАНКО"	18 214	18 114	0	0	8 170	235	
126	68	РЕГІОН БАНК	16 500	16 500	0	0	0	188	
127	69	"УКООСПІЛКА"	22 398	22 398	100	0	0	0	
128	70	"ЮНЕКС"	43 748	50 000	0	6 252	0	0	
129	71	"УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ"	38 263	0	0	0	0	0	
130	72	"АЛЛОНЖ"	50 000	50 000	0	0	0	0	
131	73	СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	18 600	0	0	0	0	0	
132	74	ПРАЙМ-БАНК	18 200	18 200	0	0	0	0	
133	75	КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ БАНК	22 500	0	0	0	0	0	
134	76	"МОРСЬКИЙ"	16 461	16 461	0	0	0	0	
135	77	"АНТАРЕС"	27 700	27 700	0	0	0	0	
136	78	"ТК КРЕДИТ"	21 829	21 829	0	0	0	0	
137	79	ДОНБІРЖБАНК	28 371	0	0	0	0	0	
138	80	БАНК ПЕКАО (УКРАЇНА)	33 002	33 002	0	0	0	0	
139	81	СОЦКОМБАНК	28 960	0	0	0	0	0	
140	82	ОДЕСА-БАНК	22 686	22 686	0	0	0	0	
141	83	БАНК "ПЕРСПЕКТИВА"	32 000	0	0	0	646	0	
142	84	"АРМА"	21 000	0	0	0	0	0	
143	85	"СЛАВУТИЧ"	22 160	22 120	40	0	0	116	
144	86	"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	20 308	20 308	0	0	0	0	
145	87	"ОЛІМПІЙСЬКА УКРАЇНА"	35 850	56 650	0	20 800	0	0	
146	88	РАДАБАНК	20 835	20 835	0	0	0	0	
147	89	ТММ-БАНК	26 000	26 000	0	0	0	0	
148	90	"ДАНІЕЛЬ"	24 000	0	0	0	0	0	
149	91	"ТРАСТ-КАПІТАЛ"	33 250	33 250	0	0	0	0	
150	92	КРИМУНІВЕРСАЛБАНК	18 578	18 578	0	0	0	0	
151	93	"АЛЬЯНС"	21 600	21 600	0	0	0	0	
152	94	КЛАСИКБАНК	24 000	0	0	0	0	0	
153	95	ІНВЕСТ-КРИВБАС БАНК	20 141	20 141	0	0	0	0	
154	96	"СТОЛИЦЯ"	20 000	0	0	0	0	0	
155	97	ФЕРМЕРСЬКИЙ ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	19 356	19 356	0	0	0	0	
156	98	"ФЕБ"	14 328	0	0	3 672	0	0	
157	99	"СТОЛИЧНИЙ"	23 635	23 625	10	0	0	0	
		Усього по групі	2 883 572	2 450 076	9 855	74 195	14 707	8 814	
		Усього по банках	9 531 990	8 798 981	14 764	227 091	48 871	13 561	

8	9	10	11	12	13	14	15
0	1 470	7 955	229	0	0	892	40 546
3	875	8 539	568	0	0	1 557	34 507
0	444	10 896	2 176	0	0	703	30 218
2 295	658	0	3 778	0	0	725	34 455
1 525	802	1 287	5 960	0	0	1 292	47 083
0	559	4 930	-5 421	0	5 660	1 595	40 602
0	2 025	10 947	4 277	0	0	61	35 110
0	2 598	16	2 000	0	0	869	33 483
0	80	1 107	1 475	0	0	451	44 534
1 049	1 465	0	837	0	0	1 075	29 696
3	882	1 555	579	0	0	531	27 646
1	288	2 766	5 313	0	287	191	34 845
0	2 275	2 823	1 289	0	0	2 827	26 014
0	1 960	0	0	0	0	670	38 490
0	192	0	483	0	0	968	47 593
0	467	1 298	0	0	469	236	36 149
0	723	6 077	-2 269	180	0	120	24 677
0	805	38	1 264	0	2 905	670	35 574
0	3 154	7 156	0	0	0	257	30 764
0	1 160	389	360	0	0	426	23 835
5 200	1 788	3 536	500	0	0	1 892	40 917
0	821	7 928	1 213	0	1 314	751	22 563
0	0	3 636	-1 064	0	0	811	24 332
246	1 249	6 329	1 167	26	0	670	21 903
0	158	13 231	2 589	0	0	600	34 097
0	707	515	746	0	286	1 435	38 789
4 161	1 183	9 536	-7 821	0	0	-4 102	46 704
0	5	0	0	0	0	119	38 386
0	712	0	1 578	0	0	1 087	15 238
3 920	150	0	0	0	1 347	541	21 976
0	1 125	0	0	0	-37 113	1 226	24 158
0	4 705	4 464	0	0	110	127	31 907
0	434	5 581	1 850	0	0	77	24 404
0	177	0	0	0	0	228	28 104
5	6 575	323	1	0	0	31	28 764
0	2 188	0	955	0	1 531	1 160	34 206
1 447	8 287	251	2 907	3	0	-2 110	43 785
0	124	0	2 581	0	0	261	31 926
0	1 093	479	0	0	0	5 703	29 961
0	40	0	0	0	0	1 187	33 873
0	7	0	0	0	0	110	21 116
17	638	5 371	472	0	426	231	29 198
0	771	26	26	0	1 179	265	22 574
7	7	0	102	0	0	389	36 355
0	1 028	0	1 373	0	0	173	23 409
95	489	0	0	0	635	102	27 320
0	0	1 634	0	0	0	422	26 056
0	0	0	0	0	0	195	33 445
0	537	1 771	4 437	0	0	227	25 550
0	1 832	0	193	0	0	48	23 674
0	458	1 099	334	0	0	7	25 899
0	1 674	2 187	51	0	0	289	24 343
0	0	0	0	0	0	-247	19 753
0	285	0	327	0	0	150	20 118
0	635	4 018	1 489	0	0	-34	20 436
0	734	5	1 214	0	-2 037	-714	22 835
38 871	224 258	391 410	193 935	1 644	-9 439	78 089	3 806 591
286 154	1 812 049	1 557 683	1 190 538	39 625	111 935	591 330	15 116 989

Фінансові результати діяльності банків

№ п/п	№ по групі	Назва банку	Процентний дохід	Процентні витрати	Чистий процентний дохід	Комісійний дохід	Комісійні витрати	Чистий комісійний дохід	Торговельний дохід	Дохід у вигляді дивідендів	Прибуток/збиток від інвестиційних цінних паперів	Дохід від інвестицій в асоційовані й дочірні компанії
1			2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Група I												
1	1	ПРИВАТБАНК	720 339	-442 574	277 765	254 476	-16 509	237 967	43 583	333	0	122
2	2	"АВАЛЬ"	557 507	-335 656	221 851	297 701	-23 476	274 225	34 900	7	0	0
3	3	ПРОМІНВЕСТБАНК	496 126	-261 588	234 539	201 989	-9 827	192 162	7 575	59	0	0
4	4	ОЩАДБАНК	255 567	-93 963	161 604	138 199	-19 938	118 260	11 142	2	0	0
5	5	УКРСОЦБАНК	290 064	-176 975	113 088	125 644	-5 992	119 652	12 025	3	0	0
6	6	УКРСИББАНК	281 379	-160 791	120 588	60 853	-9 053	51 800	24 019	3	0	0
7	7	УКРЕКСІМБАНК	208 864	-96 438	112 426	77 915	-9 686	68 229	13 140	3	0	0
8	8	РАЙФФАЙЗЕНБАНК УКРАЇНА	130 098	-56 515	73 583	29 865	-17 067	12 798	3 497	0	0	0
9	9	"НАДРА"	174 176	-107 366	66 810	34 226	-8 333	25 893	5 864	3	0	0
10	10	БРОКБІЗНЕСБАНК	106 226	-87 807	18 419	27 578	-1 937	25 641	6 208	24	0	0
Усього по групі			3 220 347	-1 819 673	1 400 674	1 248 448	-121 819	1 126 628	161 953	438	0	122
Група II												
11	1	"ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ"	110 319	-82 973	27 346	22 495	-2 333	20 163	5 584	3	0	0
12	2	УКРПРОМБАНК	128 486	-73 623	54 863	7 322	-631	6 691	1 314	0	0	0
13	3	ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК	67 385	-21 285	46 100	35 906	-7 987	27 919	5 397	2	0	0
14	4	"ФОРУМ"	86 405	-47 093	39 311	11 108	-1 775	9 333	1 066	0	0	0
15	5	КРЕДИТПРОМБАНК	65 602	-42 798	22 804	13 347	-1 429	11 918	1 802	0	0	0
16	6	ПРАВЕКС-БАНК	76 789	-49 270	27 519	42 187	-2 012	40 175	5 509	3	0	0
17	7	"ПІВДЕННИЙ"	84 377	-50 206	34 171	25 427	-1 973	23 454	3 383	0	0	0
18	8	ІНГ БАНК УКРАЇНА	22 014	-7 648	14 366	11 568	-2 523	9 045	2 067	15	0	0
19	9	СІТІБАНК (УКРАЇНА)	26 907	-4 846	22 062	3 987	-507	3 481	9 507	0	0	0
20	10	КРЕДИТ БАНК (УКРАЇНА)	74 699	-44 861	29 837	24 444	-3 443	21 001	3 971	3	0	0
21	11	УКРГАЗБАНК	64 879	-44 020	20 860	16 552	-2 525	14 027	2 919	5	0	102
22	12	"КРЕДИТ-ДНІПРО"	64 152	-30 389	33 763	10 350	-3 433	6 917	177	2	0	0
23	13	ВАБАНК	46 636	-28 342	18 294	13 038	-2 089	10 948	736	2	0	0
24	14	"ХРЕЩАТИК"	41 078	-25 324	15 754	9 777	-832	8 945	1 144	0	0	0
Усього по групі			959 729	-552 679	407 050	247 509	-33 492	214 017	44 577	36	0	102
Група III												
25	1	"МРІЯ"	62 080	-34 736	27 344	16 133	-1 614	14 519	2 315	0	0	0
26	2	ДОНГОРБАНК	55 783	-24 200	31 584	17 142	-845	16 296	99	0	0	0
27	3	ЕКСПРЕС-БАНК	45 436	-25 714	19 723	42 128	-1 363	40 765	3 018	0	0	0
28	4	ІНДУСТРІАЛЬНО-ЕКСПОРТНИЙ БАНК	53 022	-43 909	9 112	19 370	-832	18 538	1 548	0	0	0
29	5	ІНДУСТРІАЛБАНК	35 289	-6 697	28 591	10 913	-1 452	9 460	-1 001	0	0	0
30	6	АЛЬФА-БАНК	27 438	-15 175	12 262	10 514	-428	10 087	466	0	0	0
31	7	"БІГ ЕНЕРГІЯ"	42 022	-30 747	11 276	7 035	-654	6 380	435	0	0	0
32	8	ТАС-КОМЕРЦБАНК	48 418	-22 954	25 464	20 718	-421	20 296	2 027	0	0	0
33	9	"КИЇВ"	42 730	-27 846	14 884	7 601	-485	7 116	759	7 356	0	0
34	10	МОРСЬКИЙ ТРАНСПОРТНИЙ БАНК	33 661	-14 217	19 444	17 688	-1 510	16 178	2 206	0	0	0
35	11	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНИЙ БАНК	34 573	-29 550	5 022	2 642	-467	2 176	436	3	0	0
36	12	ІМЕКСБАНК	38 291	-27 217	11 074	8 374	-372	8 002	1 729	0	0	2
37	13	УКРІНБАНК	33 020	-19 708	13 312	14 572	-3 950	10 621	4 500	64	0	0
38	14	ХФБ БАНК УКРАЇНА	22 771	-6 571	16 200	5 869	-281	5 587	-44	0	0	0
39	15	ФАКТОРІАЛ-БАНК	19 608	-16 897	2 711	6 827	-2 064	4 763	1 542	0	0	0
40	16	МТ-БАНК	27 341	-10 036	17 305	8 346	-700	7 645	-2	0	0	0
41	17	МЕГАБАНК	26 872	-18 081	8 791	16 129	-200	15 930	351	0	0	5 273
42	18	ПРОКРЕДИТ БАНК	34 446	-10 763	23 683	9 538	-571	8 967	411	0	0	0
43	19	"НРБ-УКРАЇНА"	32 433	-12 714	19 718	3 319	-284	3 035	827	0	0	0
44	20	"ТАВРИКА"	38 512	-21 476	17 036	2 234	-171	2 063	10 231	0	0	0
45	21	ЕКСПОБАНК	27 389	-22 464	4 925	6 703	-410	6 293	334	3	0	0

України за станом на 01.07.2004 р.

Тис. грн.

Інший дохід	Операційний дохід	Загальні адміністративні витрати	Витрати на персонал	Втрати від інвестицій в асоційовані й дочірні компанії	Інші витрати	Прибуток від операцій	Чисті витрати на формування резервів	Прибуток до оподаткування	Витрати на податок на прибуток	Прибуток після оподаткування	Непередбачені доходи/витрати	Чистий прибуток/збиток банку	Чистий прибуток на одну просту акцію, грн.	Скоригований чистий прибуток на одну просту акцію, грн.
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
255 608	815 378	-166 039	-171 458	-28	-75 005	402 848	-159 105	243 742	-99 046	144 696	0	144 696	0	0
4 848	535 832	-153 933	-181 202	0	-143 993	56 704	-47 072	9 631	-2 147	7 485	0	7 485	0	0
7 702	442 037	-100 750	-179 998	0	-27 788	133 501	-92 820	40 681	-5 946	34 735	0	34 735	0	0
15 469	306 478	-64 946	-144 678	0	-23 020	73 834	-73 183	651	0	651	0	651	3	3
9 934	254 703	-75 083	-98 511	0	-22 417	58 692	-25 170	33 522	-14 889	18 633	0	18 633	0	0
15 908	212 318	-38 201	-51 190	0	-26 598	96 330	-82 669	13 661	-2 523	11 138	0	11 138	0	0
-9 307	184 491	-41 208	-71 983	0	-3 879	67 421	-7 165	60 256	-22 440	37 816	0	37 816	0	0
229	90 108	-12 468	-14 917	0	-9 450	53 273	-38 658	14 614	-4 200	10 414	0	10 414	0	0
9 530	108 101	-31 819	-19 357	0	-13 447	43 479	-27 969	15 510	-664	14 846	132	14 979	0	0
7 758	58 050	-14 252	-15 477	0	-8 025	20 297	-10 937	9 360	-2 864	6 496	1	6 497	0	0
317 680	3 007 495	-698 697	-948 771	-28	-353 622	1 006 377	-564 747	441 629	-154 719	286 910	133	287 044	3	3
755	53 850	-15 468	-19 896	0	-8 410	10 076	-6 876	3 200	-146	3 055	0	3 055	0	0
-1	62 867	-15 208	-16 689	0	-3 637	27 333	-21 257	6 076	-86	5 990	0	5 990	0	0
8 783	88 201	-28 696	-24 365	0	-3 603	31 537	-14 595	16 942	-4 552	12 390	2	12 392	0	0
-90	49 620	-8 213	-9 980	0	-5 274	26 153	-17 037	9 116	-2 520	6 597	7	6 603	0	0
1 037	37 562	-11 994	-11 744	0	-3 431	10 393	-2 319	8 074	-2 874	5 199	0	5 199	0	0
2 322	75 527	-32 225	-26 527	0	-11 484	5 291	-4 250	1 041	0	1 041	0	1 041	0	0
-1 276	59 732	-14 593	-14 072	0	-14 217	16 852	-7 557	9 294	-2 000	7 294	0	7 294	0	0
112	25 606	-3 634	-5 082	0	-2 335	14 555	-1 462	13 093	-2 073	11 021	173	11 194	0	0
892	35 942	-4 787	-5 330	0	-1 319	24 507	7 848	32 355	-6 728	25 626	0	25 626	0	0
674	55 487	-19 066	-16 375	0	-4 641	15 404	-8 154	7 250	-1 658	5 592	6	5 598	0	0
13 514	51 426	-14 868	-13 252	-38	-8 459	14 810	-10 191	4 619	-43	4 576	-29	4 547	0	0
413	41 273	-5 364	-5 817	0	-1 418	28 674	-22 406	6 268	-463	5 806	0	5 806	0	0
757	30 738	-10 182	-9 915	0	-5 009	5 632	-4 125	1 506	-3	1 503	0	1 503	0	0
218	26 061	-7 477	-10 391	0	-2 902	5 290	-201	5 089	-1 175	3 914	0	3 915	0	0
28 111	693 894	-191 776	-189 434	-38	-76 138	236 508	-112 583	123 924	-24 320	99 604	159	99 763	0	0
105	44 283	-9 067	-12 791	0	-3 686	18 741	-1 376	17 364	-4 049	13 315	5	13 320	0	0
-1 257	46 721	-8 122	-5 978	0	-910	31 712	-6 131	25 581	-2 624	22 957	-1	22 957	0	0
118	63 623	-23 122	-14 672	0	-1 691	24 139	-1 216	22 923	-8 760	14 163	0	14 163	0	0
468	29 666	-12 342	-14 925	0	-3 870	-1 471	3 809	2 337	-188	2 149	0	2 149	0	0
314	37 364	-4 403	-4 864	0	-2 044	26 053	1 326	27 379	-6 847	20 532	10	20 542	0	0
4 557	27 373	-5 563	-7 753	0	-1 591	12 466	-11 802	664	-20	544	0	544	0	0
557	18 648	-7 226	-7 894	0	-2 567	962	1 111	2 074	0	2 074	0	2 074	0	0
276	48 064	-5 779	-12 683	0	-12 927	16 674	-12 409	4 266	-873	3 392	0	3 392	0	0
816	30 931	-6 717	-6 881	-126	-1 463	15 744	-8 410	7 334	-772	6 562	-243	6 318	0	0
408	38 236	-8 161	-6 734	-2	-9 448	13 892	-9 042	4 850	-1 121	3 729	-1	3 728	0	0
6 595	14 233	-4 076	-3 761	0	-1 417	4 979	-3 555	1 424	0	1 424	0	1 424	0	0
179	20 985	-8 390	-6 934	-7	-3 428	2 225	1 022	3 247	-941	2 306	0	2 306	0	0
1 257	29 754	-10 274	-16 877	0	-3 590	-987	-526	-1 513	-10	-1 523	0	-1 523	0	0
-40	21 703	-2 718	-5 221	0	-3 351	10 413	-2 623	7 789	-1 947	5 842	0	5 842	0	0
6 039	15 056	-4 173	-3 951	0	-1 723	5 209	-3 537	1 672	-172	1 500	5	1 505	0	0
-931	24 018	-9 001	-8 451	0	-967	5 599	690	6 289	-3 066	3 223	0	3 223	0	0
1 959	32 304	-9 621	-10 084	0	-7 204	5 396	-1 493	3 902	-127	3 776	0	3 776	0	0
287	33 349	-10 178	-8 971	0	-3 606	10 593	-5 692	4 901	-1 340	3 561	0	3 561	0	0
49	23 630	-1 431	-2 596	0	-4 496	15 107	-10 093	5 014	-583	4 431	0	4 431	0	0
31	29 361	-3 528	-2 950	0	-4 215	18 668	-16 982	1 686	67	1 754	0	1 754	0	0
1 092	12 647	-2 952	-1 718	-4	-758	7 214	-4 534	2 680	-740	1 941	0	1 941	0	0

1			2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
46	22	ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	29 615	-15 090	14 525	2 816	-318	2 498	582	0	0	0	
47	23	КАЛІОН БАНК УКРАЇНА	9 936	-1 032	8 903	9 146	-993	8 152	1 894	2	0	0	
48	24	“ДНІСТЕР”	23 629	-12 772	10 857	4 714	-234	4 480	500	0	0	0	
49	25	ПОЛТАВА БАНК	23 915	-18 186	5 728	5 330	-240	5 090	1 088	0	0	0	
50	26	“КИЇВСЬКА РУСЬ”	28 883	-18 870	10 013	5 723	-525	5 198	654	0	0	0	
51	27	ЗАХІДІНКОМБАНК	28 858	-17 357	11 501	6 658	-759	5 900	1 775	0	0	0	
52	28	ТАС-ІНВЕСТБАНК	28 507	-14 542	13 966	2 735	-233	2 502	1 725	0	0	0	
53	29	“АЖІО”	18 285	-6 458	11 826	6 609	-852	5 757	817	32	0	0	
54	30	БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	20 347	-10 541	9 806	6 930	-1 344	5 586	687	0	0	0	
55	31	“ДІАМАНТ”	27 266	-13 232	14 035	2 701	-343	2 358	347	0	0	0	
56	32	“НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ”	17 268	-9 260	8 008	2 276	-2 541	-266	3 788	0	0	0	
57	33	УНІВЕРСАЛЬНИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ПАРТНЕРСТВА	21 048	-10 085	10 963	1 965	-259	1 706	1 380	0	0	0	
58	34	ПРЕМ'ЄРБАНК	11 185	-13 645	-2 461	724	-752	-28	88	0	0	0	
Усього по групі			1 069 877	-602 745	467 132	312 119	-28 468	283 651	47 512	7 462	0	5 275	
Група IV													
59	1	ІНТЕРКОНТИНЕНТБАНК	23 332	-13 726	9 606	2 965	-772	2 193	1 009	0	0	0	
60	2	ІНПРОМБАНК	20 551	-15 143	5 408	7 104	-383	6 721	1 377	0	0	0	
61	3	ЕЛЕКТРОН БАНК	16 430	-9 180	7 249	3 351	-272	3 079	379	4	0	124	
62	4	АВТОАЗБАНК	17 785	-10 127	7 659	3 185	-196	2 988	79	3	0	0	
63	5	СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК	13 429	-10 902	2 527	3 977	-690	3 288	2 314	0	0	0	
64	6	“УНІВЕРСАЛЬНИЙ”	17 538	-9 617	7 922	3 452	-205	3 247	431	0	0	0	
65	7	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	14 160	-8 490	5 670	2 418	-133	2 285	138	0	0	0	
66	8	“БАЗИС”	12 651	-6 650	6 001	3 936	-622	3 314	73	0	0	5	
67	9	ЕНЕРГОБАНК	13 953	-9 952	4 001	5 553	-540	5 013	364	3	0	0	
68	10	МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	17 191	-10 824	6 367	4 937	-480	4 457	1 204	0	0	0	
69	11	МІСТО-БАНК	14 719	-6 192	8 527	1 153	-159	994	75	0	0	0	
70	12	УКРГАЗПРОМБАНК	17 636	-9 301	8 335	642	-84	557	373	0	0	0	
71	13	“ЗОЛОТІ ВОРОТА”	18 355	-14 273	4 082	3 992	-289	3 703	359	0	0	0	
72	14	ТРАНСБАНК	17 553	-8 469	9 084	3 536	-489	3 047	395	3	0	0	
73	15	ЛЕГБАНК	13 097	-6 812	6 284	2 795	-410	2 385	542	0	0	0	
74	16	“МЕРКУРІЙ”	16 278	-8 898	7 380	5 162	-203	4 959	138	0	0	0	
75	17	УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС БАНК	11 596	-8 080	3 516	3 852	-434	3 418	-429	0	0	0	
76	18	ПРОМЕКОНОМБАНК	14 647	-7 305	7 343	3 847	-300	3 547	345	0	0	0	
77	19	“АРКАДА”	10 815	-4 702	6 113	11 626	-144	11 482	153	0	0	0	
78	20	УКРКОМУНБАНК	12 651	-9 298	3 352	7 455	-1 442	6 013	97	0	0	0	
79	21	“НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ”	16 133	-6 155	9 977	6 588	-439	6 148	433	0	0	0	
80	22	“ДЕМАРК”	9 854	-4 472	5 382	2 417	-111	2 307	262	0	0	0	
81	23	“ПЕРСОНАЛЬНИЙ КОМП'ЮТЕР”	2 989	-5 569	-2 580	5 274	-475	4 799	523	3	0	0	
82	24	ІНТЕРБАНК	10 017	-9 466	552	1 196	-142	1 054	216	3	0	0	
83	25	“КЛІРИНГОВИЙ ДІМ”	13 660	-6 818	6 842	630	-322	307	329	3	0	0	
84	26	“ПРИВАТІНВЕСТ”	16 287	-8 291	7 996	3 041	-230	2 811	-44	0	0	0	
85	27	ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	13 597	-9 278	4 319	792	-62	730	425	0	0	0	
86	28	ОБ'ЄДНАНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	10 433	-10 126	307	3 016	-454	2 562	1 166	46	0	0	
87	29	“ЄВРОПЕЙСЬКИЙ”	7 339	-426	6 913	762	-16	746	23	0	0	0	
88	30	“СИНТЕЗ”	8 942	-4 676	4 266	2 567	-714	1 854	2 405	0	0	0	
89	31	БАНК РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	10 965	-6 931	4 034	4 751	-385	4 366	764	0	0	0	
90	32	“НОВИЙ”	9 650	-8 564	1 086	4 656	-628	4 028	662	3	0	0	
91	33	АГРОБАНК	11 491	-5 386	6 104	3 878	-131	3 747	19	0	0	0	
92	34	“МЕТАЛУРГ”	13 988	-4 158	9 831	4 676	-244	4 431	108	0	0	0	
93	35	ФОРТУНА БАНК	16 348	-7 627	8 722	785	-1 282	-497	67	0	0	0	
94	36	“ГРАНТ”	11 951	-11 665	286	4 410	-136	4 274	369	2	0	0	
95	37	“ІНТЕГРАЛ”	10 223	-4 659	5 564	1 749	-64	1 685	391	0	0	0	
96	38	РЕАЛ БАНК	7 357	-3 392	3 965	1 451	-1 109	341	370	2	0	0	
97	39	“МУНІЦИПАЛЬНИЙ”	9 185	-7 442	1 743	1 664	-41	1 623	136	0	0	0	
98	40	“ДОНКРЕДИТІНВЕСТ”	6 462	-2 186	4 276	2 054	-63	1 991	56	0	0	0	
99	41	АКТИВ БАНК	11 243	-5 760	5 482	858	-34	823	200	0	0	0	
100	42	АРТЕМ БАНК	8 954	-5 072	3 882	783	-844	-61	528	0	0	0	
101	43	ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	8 540	-3 122	5 418	2 209	-415	1 795	619	3	0	0	
102	44	“УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ”	9 401	-3 835	5 566	1 834	-189	1 645	-141	0	0	0	
103	45	ІКАР-БАНК	11 363	-7 094	4 269	1 564	-249	1 315	87	0	0	0	

	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
	873	18 478	-4 829	-2 946	0	-1 337	9 366	-7 640	1 726	-738	989	0	989	0	0
	839	19 792	-2 679	-6 399	0	-4 448	6 265	-1 287	4 978	-1 370	3 608	0	3 608	0	0
	121	15 958	-4 840	-3 336	0	-2 258	5 525	-2 589	2 936	-711	2 225	-300	1 925	0	0
	3 841	15 748	-3 668	-4 780	0	-647	6 653	-3 661	2 992	-164	2 828	0	2 828	0	0
	123	15 988	-4 830	-6 487	0	-1 667	3 005	-1 397	1 608	-239	1 369	0	1 369	0	0
	33	19 209	-5 876	-1 466	0	-2 986	8 882	-4 375	4 507	-1 079	3 428	0	3 428	0	0
	141	18 334	-1 539	-1 625	0	-2 838	12 332	-11 019	1 313	-62	1 251	0	1 251	0	0
	499	18 931	-5 845	-8 461	0	-816	3 809	3 136	6 945	-1 839	5 106	0	5 106	0	0
	293	16 372	-5 196	-6 807	0	-2 326	2 042	-880	1 163	-450	712	0	712	0	0
	194	16 933	-4 321	-4 355	0	-1 123	7 134	-4 062	3 072	-837	2 235	0	2 235	0	0
	2 292	13 822	-1 465	-2 801	0	-7 663	1 893	1 057	2 950	0	2 950	0	2 950	0	0
	27	14 075	-2 139	-1 142	0	-915	9 878	-9 304	575	-209	366	0	366	0	0
	157	-2 244	-2 877	-3 744	0	-976	-9 841	-7 865	-17 706	-53	-17 760	0	-17 760	0	0
	32 314	843 347	-206 949	-221 038	-138	-104 950	310 272	-141 347	168 924	-41 965	126 959	-526	126 434	0	0
	112	12 920	-5 074	-2 890	0	-1 731	3 226	-2 617	609	-479	129	0	129	0	0
	219	13 725	-3 640	-2 874	0	-5 081	2 130	11	2 141	-548	1 593	4	1 597	0	0
	502	11 337	-2 276	-5 500	0	-612	2 949	472	3 422	-883	2 538	0	2 538	0	0
	156	10 886	-2 596	-3 629	0	-1 969	2 692	-782	1 910	0	1 910	1	1 911	0	0
	132	8 261	-3 047	-1 888	0	-3 115	210	66	276	-95	182	4	185	0	0
	392	11 992	-2 770	-2 853	0	-1 115	5 255	-1 720	3 535	-1 142	2 393	0	2 393	0	0
	24	8 117	-3 032	-1 922	0	-838	2 326	-772	1 554	-454	1 100	0	1 100	0	0
	406	9 799	-4 354	-4 083	0	-1 237	126	561	686	-31	655	0	655	0	0
	159	9 540	-3 321	-4 673	0	-833	713	-579	134	0	134	0	134	0	0
	267	12 294	-4 133	-5 367	0	-1 549	1 244	137	1 381	-266	1 115	0	1 115	0	0
	200	9 796	-2 817	-2 030	0	-1 081	3 868	-1 628	2 240	-318	1 922	0	1 922	0	0
	-48	9 217	-1 783	-1 759	0	-1 498	4 178	-540	3 637	-1 156	2 481	0	2 481	0	0
	89	8 233	-2 094	-841	0	-2 550	2 748	-1 481	1 267	-468	799	0	799	0	0
	276	12 805	-3 466	-5 145	0	-1 430	2 764	-1 337	1 427	-581	846	0	846	0	0
	2 474	11 685	-2 071	-2 500	0	-1 463	5 651	-3 766	1 885	-272	1 612	0	1 612	0	0
	231	12 708	-3 122	-4 282	0	-476	4 829	-750	4 078	-1 468	2 610	1	2 611	0	0
	308	6 813	-2 388	-2 968	0	-1 346	111	338	449	-141	307	0	308	0	0
	40	11 274	-1 980	-2 667	0	-2 563	4 064	-2 746	1 318	-374	944	0	944	0	0
	562	18 310	-7 073	-6 993	0	-2 407	1 836	705	2 542	-1 293	1 249	0	1 249	0	0
	21	9 482	-3 263	-2 338	0	-3 346	536	-63	473	-72	401	0	401	0	0
	214	16 773	-4 235	-7 412	0	-1 491	3 633	-103	3 530	-452	3 078	0	3 078	0	0
	120	8 071	-1 162	-1 438	0	-2 170	3 301	-2 422	879	-91	789	0	789	0	0
	312	3 058	-1 402	-1 208	0	-49	398	145	543	-76	467	0	467	0	0
	3 707	5 532	-2 308	-2 041	0	-871	312	550	862	-1	861	0	861	0	0
	-45	7 436	-1 945	-1 368	0	-2 598	1 525	-406	1 119	-33	1 086	0	1 086	0	0
	1 194	11 957	-2 162	-4 173	0	-1 348	4 274	-3 988	286	-108	178	0	178	0	0
	1 342	6 815	-1 999	-1 396	-101	-1 937	1 382	-357	1 025	-11	1 014	0	1 014	0	0
	5 131	9 212	-2 881	-3 199	0	-842	2 290	-2 043	248	-66	182	0	182	0	0
	59	7 741	-531	-348	0	-2 317	4 545	-4 514	31	-23	8	0	8	0	0
	46	8 570	-3 316	-2 790	0	-3 746	-1 282	1 845	563	-67	496	0	496	0	0
	3 219	12 383	-1 870	-2 806	0	-2 449	5 258	-2 616	2 642	0	2 642	0	2 642	0	0
	1 654	7 433	-2 028	-1 818	0	-925	2 662	-2 138	524	-124	400	0	400	0	0
	37	9 907	-2 328	-1 700	0	-3 347	2 533	-1 950	583	-21	562	0	562	0	0
	156	14 526	-3 537	-5 526	0	-1 394	4 069	-1 832	2 237	-1 035	1 201	0	1 201	0	0
	25	8 317	-1 393	-1 293	0	-740	4 890	-1 781	3 108	-494	2 614	-3	2 611	0	0
	185	5 116	-2 621	-1 235	0	-526	734	-60	674	-77	597	0	597	0	0
	465	8 104	-1 048	-1 475	0	-835	4 746	-3 004	1 742	-214	1 528	0	1 528	0	0
	117	4 795	-1 795	-2 187	0	-470	343	169	511	-108	403	0	403	0	0
	390	3 892	-1 628	-2 152	0	-423	-312	910	599	0	599	0	599	0	0
	551	6 875	-1 834	-728	0	-593	3 720	-2 873	847	-272	575	0	575	0	0
	1 026	7 532	-1 608	-1 984	0	-689	3 250	-1 737	1 513	-169	1 345	0	1 345	0	0
	16	4 364	-922	-385	0	-3 609	-552	754	201	-44	157	0	157	0	0
	-652	7 183	-2 175	-1 974	0	-873	2 161	1 085	3 245	-287	2 959	0	2 959	0	0
	53	7 124	-1 524	-2 176	0	-1 015	2 409	-1 188	1 221	-329	892	0	892	0	0
	88	5 759	-1 211	-1 816	0	-426	2 306	-192	2 114	-707	1 407	149	1 557	0	0

1			2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
104	46	"ПРИКАРПАТТЯ"	6 257	-5 232	1 025	1 823	-137	1 686	436	0	0	0
105	47	ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	5 542	-3 133	2 409	1 003	-322	680	517	0	0	0
106	48	АВТОКРАЗБАНК	8 954	-4 336	4 618	1 511	-57	1 454	82	0	0	0
107	49	ПІВДЕНКОМБАНК	6 267	-2 568	3 699	2 289	-71	2 219	97	0	0	0
108	50	ПОЛІКОМБАНК	7 416	-5 704	1 712	1 632	-64	1 568	165	17	0	0
109	51	"ПРИЧОРНОМОР'Я"	9 903	-4 717	5 187	1 768	-291	1 478	94	15	0	0
110	52	"ГАРАНТ"	8 031	-5 878	2 153	356	-244	112	336	0	0	0
111	53	"КАПІТАЛ"	7 645	-4 275	3 370	2 122	-575	1 547	6	0	0	0
112	54	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНО-ТОРГОВИЙ БАНК	5 658	-2 542	3 116	3 066	-636	2 430	137	0	0	0
113	55	АГРАРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	5 155	-4 337	818	1 107	-546	561	557	0	0	0
114	56	СТАРОКИЇВСЬКИЙ БАНК	7 066	-2 808	4 258	2 317	-219	2 098	248	0	0	0
115	57	"ВОЛОДИМИРСЬКИЙ"	6 398	-2 061	4 337	1 491	-105	1 386	501	123	0	0
116	58	ДІАЛОГБАНК	5 760	-2 061	3 698	1 144	-117	1 027	0	0	0	0
117	59	КООПІНВЕСТБАНК	7 389	-4 599	2 791	1 762	-168	1 594	263	0	0	0
118	60	ФІНАНСОВИЙ СОЮЗ БАНК	2 804	-875	1 930	298	-7	291	-2	0	0	0
119	61	ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ	3 983	-1 500	2 483	1 504	-61	1 443	103	0	0	0
120	62	КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	4 927	-1 120	3 807	399	-287	111	99	0	0	0
121	63	ФІНБАНК	2 997	-833	2 165	619	-68	551	147	0	0	0
122	64	"ВЕЛЕС"	3 976	-1 043	2 933	2 979	-46	2 933	314	0	0	0
123	65	ІНВЕСТБАНК	3 970	-2 257	1 714	1 055	-520	534	601	0	0	0
124	66	"ЛЬВІВ"	4 812	-2 986	1 826	881	-189	692	262	0	0	0
125	67	"ПОРТО-ФРАНКО"	2 223	-686	1 537	1 864	-542	1 322	1 841	0	0	0
126	68	РЕГІОН БАНК	4 730	-1 888	2 841	2 188	-101	2 087	53	0	0	0
127	69	"УКООПСІЛКА"	4 090	-1 520	2 570	1 381	-324	1 057	270	0	0	0
128	70	"ЮНЕКС"	2 091	-448	1 643	79	-2	77	40	0	0	0
129	71	"УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ"	2 089	-772	1 317	1 658	-7	1 650	43	0	0	0
130	72	"АЛЛОНЖ"	8 155	-4 429	3 726	123	-136	-13	-84	0	0	0
131	73	СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	4 964	-2 353	2 610	731	-15	716	68	0	0	0
132	74	ПРАЙМ-БАНК	4 352	-1 441	2 911	705	-8	698	210	0	0	0
133	75	КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ БАНК	2 936	-324	2 612	119	-1	117	14	0	0	0
134	76	"МОРСЬКИЙ"	3 538	-977	2 561	549	-45	503	32	0	0	0
135	77	"АНТАРЕС"	4 719	-1 543	3 175	1 520	-313	1 207	501	0	0	0
136	78	"ТК КРЕДИТ"	3 578	-2 314	1 264	186	-128	58	20 059	0	0	0
137	79	ДОНБІРЖБАНК	2 062	-645	1 417	608	-36	573	2	0	0	0
138	80	БАНК ПЕКАО (УКРАЇНА)	1 147	-65	1 082	738	-61	677	-273	0	0	0
139	81	СОЦКОМБАНК	3 685	-1 076	2 608	740	-28	713	243	0	0	0
140	82	ОДЕСА-БАНК	1 842	-967	876	1 761	-1 032	730	1 272	0	0	0
141	83	БАНК "ПЕРСПЕКТИВА"	1 505	-161	1 344	2 021	-268	1 754	-3	0	0	0
142	84	"АРМА"	2 577	-482	2 095	113	-18	95	232	0	0	0
143	85	"СЛАВУТИЧ"	3 225	-1 098	2 127	636	-104	531	72	0	0	0
144	86	"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	3 903	-1 301	2 602	825	-103	722	108	0	0	0
145	87	"ОЛІМПІЙСЬКА УКРАЇНА"	2 412	-393	2 019	153	-82	71	2	0	0	0
146	88	РАДАБАНК	2 633	-1 442	1 191	343	-170	173	58	0	0	0
147	89	ТММ-БАНК	2 639	-720	1 919	633	-11	623	7	0	0	0
148	90	"ДАНІЕЛЬ"	1 389	-174	1 215	188	-6	182	638	0	0	0
149	91	"ТРАСТ-КАПІТАЛ"	820	-2	819	105	0	105	-2	0	0	0
150	92	КРИМУНІВЕРСАЛБАНК	500	-54	446	266	-26	241	0	0	0	0
151	93	"АЛЪЯНС"	2 978	-631	2 347	138	-1	137	-17	0	0	0
152	94	КЛАСИКБАНК	1 313	-151	1 162	378	-14	364	101	0	0	0
153	95	ІНВЕСТ-КРИВБАС БАНК	1 166	-280	886	93	-10	83	286	0	0	0
154	96	"СТОЛИЦЯ"	492	-63	429	43	-1	43	5	0	0	0
155	97	ФЕРМЕРСЬКИЙ ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	1 445	-150	1 295	961	-27	935	2	0	0	0
156	98	"ФЕБ"	826	-166	660	63	-22	42	63	0	0	0
157	99	"СТОЛИЧНИЙ"	275	-1	274	3	-1	2	0	0	0	0
Усього по групі			791 948	-433 696	358 252	201 583	-25 397	176 186	50 194	233	0	129
Усього по банках			6 041 901	-3 408 792	2 633 109	2 009 659	-209 177	1 800 482	304 237	8 168	0	5 628

	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
	99	3 246	-1 229	-1 433	0	-135	450	271	721	-18	703	0	703	0	0
	177	3 784	-594	-1 534	0	-315	1 340	-508	833	-108	725	0	725	0	0
	6 114	12 268	-1 727	-1 900	0	-627	8 015	-6 316	1 699	-406	1 292	0	1 292	0	0
	33	6 047	-1 890	-1 056	0	-1 106	1 996	-395	1 601	-6	1 595	0	1 595	0	0
	87	3 547	-1 913	-1 232	0	-844	-442	765	323	-262	61	0	61	0	0
	553	7 327	-1 639	-1 376	0	-560	3 752	-2 491	1 261	-392	869	0	869	0	0
	57	2 658	-636	-1 081	-5	-80	856	-149	707	-256	451	0	451	0	0
	6 232	11 155	-1 504	-1 095	0	-918	7 639	-6 641	998	-54	944	131	1 075	0	0
	214	5 896	-2 080	-1 648	0	-432	1 736	-622	1 114	-583	531	0	531	0	0
	13	1 949	-940	-344	0	-214	451	-238	213	-27	186	5	191	0	0
	-127	6 477	-2 226	-1 449	0	-413	2 388	439	2 828	0	2 828	-1	2 827	0	0
	2 062	8 409	-1 598	-1 430	0	-2 017	3 364	-2 466	898	-228	670	0	670	0	0
	86	4 812	-353	-395	0	-334	3 730	-2 722	1 008	-40	968	0	968	0	0
	4	4 651	-1 398	-1 298	0	-141	1 814	-1 387	427	-191	236	0	236	0	0
	484	2 702	-337	-94	0	-315	1 957	-1 837	120	0	120	0	120	0	0
	73	4 103	-1 485	-747	0	-558	1 313	-795	518	-261	257	0	257	0	0
	0	4 017	-1 313	-701	0	-605	1 399	-180	1 218	-548	670	0	670	0	0
	4	2 867	-528	-681	-95	-655	908	-254	654	-228	426	0	426	0	0
	13	6 193	-3 098	-264	-60	-600	2 171	-71	2 100	-207	1 892	0	1 892	0	0
	35	2 884	-901	-915	0	-160	908	-81	827	-16	811	0	811	0	0
	12	2 792	-687	-896	0	-122	1 087	-53	1 034	-283	751	0	751	0	0
	77	4 778	-1 059	-962	0	-473	2 284	-704	1 581	-145	1 435	0	1 435	0	0
	57	5 038	-1 216	-1 516	0	-48	2 258	-1 178	1 081	-410	670	0	670	0	0
	32	3 929	-1 142	-1 839	0	-217	731	-60	672	-72	600	0	600	0	0
	10	1 771	-771	-495	0	-660	-155	-3 901	-4 055	-46	-4 102	0	-4 102	0	0
	1	3 012	-1 080	-325	0	-226	1 380	-1 219	162	-43	119	0	119	0	0
	3	3 633	-562	-1 182	0	-141	1 748	-523	1 226	0	1 226	0	1 226	0	0
	218	3 612	-499	-1 264	0	-345	1 503	-42	1 461	-374	1 087	0	1 087	0	0
	8	3 826	-553	-618	0	-130	2 525	-1 744	780	-240	541	0	541	0	0
	1	2 745	-499	-768	0	-70	1 409	-1 201	208	-81	127	0	127	0	0
	2	3 098	-665	-848	0	-650	934	-857	78	-1	77	0	77	0	0
	-2	4 882	-600	-825	0	-274	3 183	-2 821	362	-134	228	0	228	0	0
	171	21 551	-390	-1 127	0	-343	19 691	-19 660	31	0	31	0	31	0	0
	157	2 149	-1 607	-1 936	0	-395	-1 790	3 354	1 564	-425	1 139	21	1 160	0	0
	415	1 901	-1 339	-2 121	0	-842	-2 401	291	-2 110	0	-2 110	0	-2 110	0	0
	5	3 569	-969	-374	0	-399	1 827	-1 433	394	-133	261	0	261	0	0
	5 940	8 816	-927	-522	0	-730	6 637	-851	5 786	-84	5 703	0	5 703	0	0
	1	3 096	-307	-216	0	-30	2 543	-1 093	1 451	-264	1 187	0	1 187	0	0
	-34	2 387	-611	-969	0	-528	279	-119	161	-51	110	0	110	0	0
	6	2 736	-681	-1 794	0	-106	154	113	267	-37	231	0	231	0	0
	182	3 615	-707	-1 407	0	-1 213	287	17	304	-39	265	0	265	0	0
	0	2 092	-305	-282	0	-210	1 295	-906	389	-31	358	31	389	0	0
	8	1 429	-442	-593	0	-63	332	-156	175	-2	173	0	173	0	0
	12	2 560	-580	-105	0	-664	1 211	-1 109	102	0	102	0	102	0	0
	8	2 043	-273	-891	0	-393	486	-64	422	0	422	0	422	0	0
	0	922	-418	-129	0	-136	240	-45	195	0	195	0	195	0	0
	441	1 128	-522	-241	0	-286	79	198	276	-50	227	0	227	0	0
	18	2 485	-443	-440	0	-362	1 239	-1 175	64	-16	48	0	48	0	0
	36	1 663	-519	-596	0	-163	385	-346	39	-32	7	0	7	0	0
	274	1 530	-425	-569	0	-417	118	171	289	0	289	0	289	0	0
	6	483	-299	-360	0	-56	-231	0	-231	-16	-247	0	-247	0	0
	0	2 231	-257	-413	0	-165	1 397	-1 163	234	-84	150	0	150	0	0
	18	783	-109	-134	0	-80	461	-481	-20	-14	-34	0	-34	0	0
	-40	237	-105	-301	0	-147	-316	-398	-714	0	-714	0	-714	0	0
	50 190	635 184	-162 722	-169 558	-261	-94 037	208 606	-109 072	99 534	-21 788	77 746	343	78 089	0	0
	428 296	5 179 919	-1 260 145	-1 528 801	-465	-628 746	1 761 762	-927 751	834 012	-242 792	591 220	110	591 330	4	4

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено співробітниками управління економічного аналізу звітності та оперативного моніторингу департаменту методології та планування банківського нагляду НБУ.

ЕКСКЛЮЗИВ/

Основні показники діяльності банків України на 1 серпня 2004 року

№ п/п	Назва показника	01.01. 2001 р.	01.01. 2002 р.	01.01. 2003 р.	01.01. 2004 р.	01.08. 2004 р.
1	Кількість зареєстрованих банків	195	189	182	179	183
2	Вилучено з Державного реєстру банків (з початку року)	9	9	12	8	2
3	Кількість банків, що перебувають у стадії ліквідації	38	35	24	20	20
4	Кількість діючих банків	153	152	157	158	158
4.1	Із них: з іноземним капіталом;	22	21	20	19	18
4.1.1	У тому числі зі 100-відсотковим іноземним капіталом	7	6	7	7	6
5	Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків, %	13.3	12.5	13.7	11.3	10.9
Активи, млн. грн.						
1	Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)	39 866	50 785	67 774	105 539	128 522
1.1	Чисті активи (скориговані на резерви за активними операціями)	37 129	47 591	63 896	100 234	122 343
2	Високоліквідні активи	8 270	7 744	9 043	16 043	19 609
3	Кредитний портфель	23 637	32 097	46 736	73 442	89 714
3.1	У тому числі: кредити, надані суб'єктам господарювання;	18 216	26 564	38 189	57 957	67 464
3.2	кредити, надані фізичним особам	941	1 373	3 255	8 879	12 070
4	Довгострокові кредити	3 309	5 683	10 690	28 136	38 127
4.1	У тому числі довгострокові кредити, надані суб'єктам господарювання	2 761	5 125	9 698	23 239	29 857
5	Проблемні кредити (прострочені та сумнівні)	2 679	1 863	2 113	2 500	2 654
6	Вкладення в цінні папери	2 175	4 390	4 402	6 534	7 824
7	Резерви за активними операціями банків	2 737	3 194	3 905	5 355	6 269
	Відсоток виконання формування резерву	61.5	85.4	93.3	98.2	99.1
7.1	У тому числі резерв на відшкодування можливих втрат за кредитними операціями	2 336	2 963	3 575	4 631	5 430
Пасиви, млн. грн.						
1	Пасиви, всього	37 129	47 591	63 896	100 234	122 343
2	Балансовий капітал	6 507	7 915	9 983	12 882	15 329
2.1	У тому числі: статутний капітал	3 671	4 573	5 998	8 116	9 707
2.2	частка капіталу в пасивах (капіталоємність)	17.5	16.6	15.6	12.9	12.5
3	Зобов'язання банків	30 622	39 676	53 913	87 352	107 013
3.1	У тому числі кошти суб'єктів господарювання	13 071	15 653	19 703	27 987	35 962
3.1.1	із них строкові кошти суб'єктів господарювання	2 867	4 698	6 161	10 391	13 899
3.2	Вклади фізичних осіб;	6 649	11 165	19 092	32 113	41 866
3.2.1	із них строкові вклади фізичних осіб	4 569	8 060	14 128	24 861	32 403
Довідково						
1	Регулятивний капітал, млн. грн.	5 148	8 025	10 099	13 274	15 834
2	Адекватність регулятивного капіталу (H2)	15.53	20.69	18.01	15.11	15.43
3	Доходи, млн. грн.	7 446	8 583	10 470	13 949	10 534
4	Витрати, млн. грн.	7 476	8 051	9 785	13 122	9 837
5	Результат діяльності, млн. грн.	-30	532	685	827	697
6	Рентабельність активів, %	-0.09	1.27	1.27	1.04	1.10
7	Рентабельність капіталу, %	-0.45	7.50	7.97	7.61	8.60
8	Чиста процентна маржа, %	6.31	6.94	6.00	5.78	4.90

Матеріал надано управлінням аналізу звітності та оперативного моніторингу департаменту методології та планування банківського нагляду НБУ.

Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у липні 2004 року

Механізми та обсяги рефінансування Національним банком України банків у липні 2004 р.		
Відсотки		
Показники	2004 р.	У тому числі за липень
Випущено в обіг платіжних засобів для рефінансування банків, усього	100.0	100.0
У тому числі через:		
— кредити "овернайт" через постійно діючу лінію рефінансування	49.6	—
— кредити рефінансування через тендер	24.6	100.0
— операції РЕПО	0.1	—
— довгострокове кредитування інвестиційних програм	25.7	—
— інші механізми	—	—

Середня процентна ставка за кредитами Національного банку України, наданими банкам України у липні 2004 р.		
Відсотки		
Показники	2004 р.	У тому числі за липень
Середня процентна ставка за кредитами Національного банку України, всього	8.5	10.1
У тому числі за:		
— кредитами "овернайт" через постійно діючу лінію рефінансування	8.7	—
— кредитами рефінансування через тендер	9.6	10.1
— операціями РЕПО	9.1	—
— довгостроковим кредитуванням інвестиційних програм	7.0	—
— іншими механізмами	—	—

Процентні ставки банків за кредитами та депозитами у національній валюті в липні 2004 р. *		
Відсотки річних		
Показники	Липень 2004 р.	
На міжбанківському ринку:		
за кредитами, наданими іншим банкам	3.64	
за кредитами, отриманими від інших банків	2.59	
за депозитами, розміщеними в інших банках	4.58	
за депозитами, залученими від інших банків	5.31	
На небанківському ринку:		
за кредитами**	16.99	
за депозитами	7.50	

* За щоденною звітністю банків.
 ** Без урахування ставок за кредитами "овердрафт".

Темпи зростання грошової маси у січні — липні 2004 р. *								
Агрегати грошової маси	01.01.2004 р.	01.02.2004 р.	01.03.2004 р.	01.04.2004 р.	01.05.2004 р.	01.06.2004 р.	01.07.2004 р.	01.08.2004 р.
Готівка. Гроші поза банками								
M0, % до початку року	100.0	95.1	98.6	101.4	108.2	108.1	111.4	118.5
M0 + переказні кошти в національній валюті								
M1, % до початку року	100.0	94.3	96.6	103.4	107.8	109.5	118.0	121.2
M1 + переказні кошти в іноземній валюті та інші кошти								
M2, % до початку року	100.0	97.6	101.0	106.4	110.4	115.1	119.8	123.1
M2 + цінні папери власного боргу банків								
M3, % до початку року	100.0	97.5	101.1	106.4	110.6	115.1	119.9	123.2

* Агрегати грошової маси перераховано за новою методологією.

Примітка. Облікова ставка Національного банку в липні не змінювалася і починаючи з 9 червня 2004 р. становила 7.5% річних. Ломбардна ставка Національного банку України відповідає розміру процентної ставки за кредитами "овернайт" і починаючи з 9 квітня 2001 р. визначається та доводиться до суб'єктів банківської системи щоденно.

Норму формування банками обов'язкових резервів диференційовано з 10 грудня 2001 р. залежно від видів залучених коштів (див. "Вісник НБУ, № 2 за 2002 р.). Інформацію про внесення змін у нормативи формування банками обов'язкових резервів залежно від виду та строку депозиту опубліковано у "Віснику НБУ", №№ 3, 5 і 6 за 2002 р.

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками департаменту монетарної політики Національного банку України.

АННОТАЦИИ

Сергей Тигипко. *Состояние и приоритеты развития ипотечного финансирования в Украине.*

Председатель Национального банка С.Тигипко ставит конкретные задачи, которые надо решить для того, чтобы ипотечное кредитование в Украине развивалось, называет проблемы, связанные с реализацией данных программ, и предлагает свои пути их разрешения.

Александра Кужель. *Особенности государственной финансовой поддержки малого и среднего бизнеса на современном этапе.*

В аналитическом исследовании изложена комплексная программа развития системы государственной финансовой поддержки малого и среднего бизнеса с учетом мирового опыта и особенностей развития отечественной экономики.

Елена Махаева. *Электронные деньги в Европе и Украине.*

Автор информирует о развитии электронных денег на рынке платежных услуг Украины, знакомит с опытом регуляторной деятельности Европейского Союза, направленной на внедрение нового инструмента, об отношении к электронным деньгам в нашей стране.

Основные монетарные параметры денежно-кредитного рынка Украины в июле 2004 года.

Механизмы и объемы рефинансирования Национальным банком Украины банков, средние процентные ставки НБУ и банков, динамика роста денежной массы по состоянию на 01.08.2004 г.

Есть такая традиция.

Редакционная статья, посвященная VIII годовщине проведения денежной реформы в Украине.

Коллеги из Армении — гости НБУ.

Сообщение о визите официальной делегации Центрального банка Республики Армения.

О выпуске в обращение памятной монеты “Ігри XXVIII Олімпіади”

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизматическое описание памятной монеты номиналом 20 гривень, посвященной Олимпийским играм 2004 года. Фотоизображение аверса и реверса монеты.

О выпуске в обращение юбилейной монеты “Микола Бажан”.

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизматическое описание юбилейной монеты номиналом 2 гривни, посвященной 100-летию со дня рождения украинского поэта Николая Платоновича Бажана (1904—1983). Фотоизображение аверса и реверса монеты.

О выпуске в обращение юбилейной монеты “Юрій Федькович”.

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизма-

тическое описание юбилейной монеты номиналом 2 гривни, посвященной 170-летию со дня рождения украинского писателя Юрия Федьковича (1834—1888). Фотоизображение аверса и реверса монеты.

Дмитрий Лессик, Ирина Ивченко. *Информационная безопасность банковской деятельности: требования международных стандартов.*

Освещены вопросы создания и обеспечения эффективного функционирования системы менеджмента информационной безопасности банковской деятельности.

Официальный курс гривни к иностранным валютам, устанавливаемый Национальным банком Украины один раз в месяц (за июль 2004 года).

Официальный курс гривни к иностранным валютам, устанавливаемый Национальным банком Украины ежедневно (за июль 2004 года).

Юрий Заруба, Галина Заричная. *Ресурсные приоритеты банковской конкуренции в Украине.*

На основании статистических данных проанализировано состояние кредитного и депозитного рынков Украины; отмечены их особенности на современном этапе развития.

Руслан Набок. *Системный анализ недоходных активов банка.*

Предложена комплексная методика анализа недоходных активов для использования как отечественными, так и зарубежными экономистами, решающими проблему стабильности финансовых систем государств, отдельных банков, минимизации рисков их деятельности.

Структура активов, обязательств, собственного капитала, финансовых результатов деятельности банков Украины по состоянию на 01.07.2004 г.

Основные показатели деятельности банков Украины на 1 августа 2004 года.

Владимир Демченко. *Защитный город Балаклава: опыт банковской деятельности.*

Исторический очерк о Балаклавском городском общественном банке.

Рынок государственных ценных бумаг Украины в июле 2004 года.

Алексей Еременко. *Международный валютный фонд: членский состав, квоты.*

Приведены данные о членском составе МВФ, размерах квот и другая информация о государствах — членах МВФ.